

Cahier 2010-4

De Monitor Nazorg Ex-gedetineerden

Ontwikkeling en eerste resultaten

G. Weijters
P.A. More

Bestelgegevens

Exemplaren van deze publicatie kunnen schriftelijk worden besteld bij

Bibliotheek WODC, kamer TN-3A03
Postbus 20301, 2500 EH Den Haag
Fax: (070) 370 45 07
E-mail: wodc@minjus.nl

Cahiers worden in beperkte mate gratis verspreid zolang de voorraad strekt.
Alle nadere informatie over WODC-publicaties is te vinden op Justweb en op www.wodc.nl

Dankwoord

Voor u ligt de eerste publicatie van de monitor nazorg ex-gedetineerden. Deze monitor brengt jaarlijks in kaart in welke mate (ex-)gedetineerden een identiteitsbewijs inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling hebben op het moment dat zij een Penitentiaire Inrichting binnenkomen, op het moment dat hun detentie erop zit en op het moment dat zij zich zes maanden in de vrije maatschappij bevinden.

Op deze plaats willen wij graag de voorzitter en leden van de begeleidingscommissie (zie bijlage 1) bedanken voor hun constructieve en betrokken advisering en begeleiding tijdens dit onderzoek. Daarnaast bedanken we de medewerkers van het Shared Service Center ICT (SSCI) van DJI en met name Rob Treebusch voor het beschikbaar maken van de DPAN-dossiers van (ex-)gedetineerden. Voor het aanleveren van informatie over de situatie van ex-gedetineerden na detentie bedanken we Jan Miltenburg (gemeente Eindhoven), Marcel Buster (GGD Amsterdam), Peter Hilberts (DWI Amsterdam) en Hannie Roër (gemeente Rotterdam).

Den Haag, april 2010

Gijs Weijters en Alexander More

Inhoud

	Dankwoord — 3
	Afkortingen — 7
	Samenvatting — 9
1	Achtergrond monitor nazorg ex-gedetineerden — 15
1.1	Aanleiding monitor nazorg ex-gedetineerden — 15
1.2	Nazorg in theoretisch perspectief — 16
1.3	Onderzoeksvragen monitor nazorg ex-gedetineerden — 18
2	Methode — 21
2.1	Onderzoeksgroep — 21
2.2	Databronnen — 23
2.2.1	Begin van detentie — 23
2.2.2	Einde van detentie — 25
2.2.3	Zes maanden na detentie — 25
2.3	Operationalisering — 28
2.3.1	De leefgebieden — 28
2.3.2	Achtergrondkenmerken — 29
3	Resultaten — 31
3.1	Gedetineerden over wie geen informatie beschikbaar is — 31
3.2	Situatie op de vijf leefgebieden direct voor en direct na detentie — 33
3.2.1	Identiteitsbewijs — 33
3.2.2	Inkomen — 34
3.2.3	Huisvesting — 34
3.2.4	Schulden — 35
3.2.5	Zorg — 36
3.3	Cumulatie van problemen op de vijf leefgebieden — 37
3.4	Verandering in problematiek op de leefgebieden — 40
3.4.1	Identiteitsbewijs — 40
3.4.2	Inkomen — 41
3.4.3	Huisvesting — 42
3.5	Samenhang achtergrondkenmerken met problematiek en verandering op de leefgebieden — 44
3.5.1	Samenhang met problematiek voor en na detentie — 44
3.5.2	Samenhang met verandering in de situatie op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting — 45
3.6	Situatie gedetineerden na detentie naar gemeente — 46
3.6.1	Eindhoven — 47
3.6.2	Amsterdam — 53
3.6.3	Rotterdam — 62
4	Conclusie en slotbeschouwing — 67
4.1	Doelstellingen van de monitor nazorg ex-gedetineerden — 67
4.2	Beperkingen van het onderzoek — 67
4.2.1	Mogelijke onderrapportage problematiek op de leefgebieden direct voor detentie — 68

- 4.2.2 Beperkte informatie over de situatie direct na detentie — 68
- 4.2.3 Ontbrekende informatie — 69
- 4.2.4 Beperkte informatie over de situatie zes maanden na detentie — 70
- 4.3 Beantwoording onderzoeksvragen — 70
  - 4.3.1 Problematiek op de leefgebieden voor detentie — 70
  - 4.3.2 Problematiek op de leefgebieden direct na detentie — 72
  - 4.3.3 Problematiek op de leefgebieden zes maanden na detentie — 72
  - 4.3.4 Cumulatie van problematiek op de leefgebieden — 73
  - 4.3.5 Verandering problematiek — 73
  - 4.3.6 Samenhang kenmerken met problematiek en verandering op de leefgebieden — 74
- 4.4 Tot slot: hoe verder met de monitor nazorg ex-gedetineerden? — 75

Summary — 77

Literatuur — 85

Bijlagen

- 1 Samenstelling begeleidingscommissie — 87
- 2 DPAN-formulier — 89
- 3 Achtergrondkenmerken ex-gedetineerden Amsterdam, Eindhoven en Rotterdam — 99
- 4 Samenhang achtergrondkenmerken met problematiek en verandering op de leefgebieden — 101

Afkortingen

AOW	Algemene Ouderdomswet
BSN	Burgerservicenummer
CJIB	Centraal Justitieel Incasso Bureau
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
DPAN	Digitaal Platform Aansluiting Nazorg
DSP	Directie Sanctie- en Preventiebeleid
DWI	Dienst Werk en Inkomen
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGz	Geestelijke Gezondheidszorg
ID	Identiteitsbewijs
MMD	Medewerker Maatschappelijke Dienstverlening
MO-groep	Maatschappelijke opvang groep
OGGz	Openbare Geestelijke en Gezondheidszorg
OM	Openbaar Ministerie
PI	Penitentiaire Inrichting
PSAN	Programma Sluitende Aanpak Nazorg
RIBW	Regionale Instelling voor Beschermd Wonen
SPAR	Samenwerkingsverband Persoonsgerichte Aanpak Rotterdam
tbs	terbeschikkingstelling
TR	Terugdringen Recidive
TK	Tweede Kamer
Wajong	Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten
WIA	Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum

Samenvatting

Achtergrond, doel en onderzoeksvragen

De recidive onder ex-gedetineerden is hoog: ruim 60% van de ex-gedetineerden wordt binnen vier jaar opnieuw door de rechter voor een misdrijf veroordeeld en bijna 50% van de ex-gedetineerden wordt binnen vier jaar opnieuw in een penitentiaire inrichting (PI) ingesloten. Om de recidive te verminderen is de aanpak rond de reïntegratie van ex-gedetineerden één van de pijlers van het kabinetsbeleid (TK 2007-2008, 24 587, nr. 299). Deze aanpak is onder meer vormgegeven in het Programma Sluitende Aanpak Nazorg (PSAN). Het PSAN richt zich op het verbeteren van de reïntegratie van ex-gedetineerden in de vrije maatschappij. Het doel van het PSAN is door samenwerking tussen Justitie, gemeenten en andere ketenpartners ervoor te zorgen dat ex-gedetineerden in het bezit zijn van een *geldig identiteitsbewijs*, *onderdak* en een *inkomen* op het moment dat ze vrijkomen na detentie. Daarnaast is het programma erop gericht dat er op het moment dat gedetineerden vrijkomen inzicht is in eventuele *schulden* en dat er, indien nodig, een plan voor schuldhulpverlening is opgesteld. Ten slotte dient de zorgbehoefte van de gedetineerde vastgesteld te worden en indien gedetineerde *zorg* nodig heeft, dient deze zorg gerealiseerd of opgestart te worden. Om de stand van de reïntegratie van ex-gedetineerden op de leefgebieden identiteitsbewijs, onderdak, inkomen, schulden en zorg te bekijken, is de monitor nazorg ex-gedetineerden ontwikkeld. Het doel van deze monitor is ten eerste om in kaart te brengen in welke mate (ex-)gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling hebben op het moment dat zij een PI binnenkomen, op het moment dat hun detentie erop zit en op het moment dat zij zich zes maanden in de vrije maatschappij bevinden. Daarnaast is het doel van de monitor om te beschrijven hoe de situatie op deze leefgebieden zich ontwikkelt in de loop van de detentie en in de eerste zes maanden na detentie. Het derde doel is het beschrijven van de samenhang tussen problemen op de leefgebieden en sociaal-demografische achtergrondkenmerken (zoals geslacht en leeftijd) en kenmerken van de detentie (zoals detentieduur en detentieverleden). Met betrekking tot de verandering in de situatie op het leefgebied wordt ook gekeken naar de samenhang met kenmerken die betrekking hebben op de uitvoering van het nazorgbeleid binnen de PI, zoals hoe lang het duurt voor een gedetineerde gescreend wordt. Ten slotte is een bijkomend doel van de monitor om te kijken welke data en bronnen beschikbaar zijn voor de beantwoording van de onderzoeksvragen en welke beperkingen de beschikbare data kennen. Deze doelen vertalen zich in de volgende onderzoeksvragen:

- 1.1 In welke mate hebben gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling direct voor detentie?
- 1.2 In welke mate hebben gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling direct na detentie?
- 1.3 In welke mate hebben gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling zes maanden na detentie?
- 1.4 In hoeverre is er sprake van cumulatie van problemen op de verschillende leefgebieden direct voor, direct na en zes maanden na detentie?
- 2 In welke mate is er sprake van verandering in de problematiek op de verschillende leefgebieden tussen de situatie direct voor, direct na en zes maanden na detentie?

- 3.1 Welke sociaal-demografische kenmerken en kenmerken van de detentie hangen samen met problemen op de verschillende leefgebieden?
- 3.2 Welke sociaal-demografische kenmerken, kenmerken van de detentie en nazorgkenmerken hangen samen met verandering in de problematiek op de verschillende leefgebieden?

Methode van onderzoek

In deze eerste meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden wordt een cohort gevolgd bestaande uit ex-gedetineerden die tussen 1 juli 2008 en 31 december 2008 een PI verlieten en die zich daarna in een Nederlandse gemeente vestigden. In totaal zijn dit 15.356 personen. De onderzoeksgroep bestaat vooral uit mannen en ruim de helft van de onderzoeksgroep is jonger dan 34 jaar op het moment van vrijlating. Bijna de helft van de onderzoeksgroep heeft minder dan een maand vastgezet. Slechts 17,2% van de ex-gedetineerden heeft langer dan zes maanden vastgezet, waarvan de meerderheid ook nog korter dan een jaar. Ten slotte blijkt nog dat het voor bijna 65% van de ex-gedetineerden niet de eerste keer was dat ze sinds 1996 in een PI hebben gezeten.

Om de situatie van deze gedetineerden op de vijf leefgebieden aan het begin van hun detentie te beschrijven, maken we gebruik van gegevens die worden bijgehouden in het Digitaal Platform Aansluiting Nazorg (DPAN). Alle gedetineerden die tot de doelgroep van het nazorgbeleid behoren, worden namelijk in de eerste dagen van hun verblijf in de PI gescreend door medewerkers maatschappelijke dienstverlening (MMD'ers). Deze screening houdt in dat gedetineerden wordt gevraagd naar de situatie op de leefgebieden zoals deze was voor aanvang van de detentie. De verkregen informatie over de problematiek op de leefgebieden wordt geïnventariseerd in een basisdossier dat gebruikt wordt voor het informeren van de gemeente waar de gedetineerde na zijn detentie naar toe gaat. Het DPAN-dossier wordt aan het einde van detentie door een MMD'er afgesloten. In het zogenaamde ontslagdossier wordt nog een aantal vragen ingevuld over de situatie zoals die na detentie zou bestaan. Deze informatie wordt gebruikt om de situatie direct na detentie in kaart te brengen. Voor de beschrijving van de situatie van ex-gedetineerden op de leefgebieden zes maanden na detentie wordt in deze eerste meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden gebruik gemaakt van registraties van een drietal gemeenten, te weten Amsterdam, Rotterdam en Eindhoven. In totaal stroomt ongeveer 25% van de ex-gedetineerden uit naar deze gemeenten. Een nadeel van het gebruik van informatie over ex-gedetineerden uit drie verschillende gemeenten en dus uit drie verschillende informatiebronnen is dat de gegevens moeilijk met elkaar te vergelijken zijn.

Resultaten

Gescreende versus niet gescreende gedetineerden

Van meer dan een kwart van de gedetineerden (27,3%, N=4.188) is in DPAN geen informatie beschikbaar over de situatie op de leefgebieden. Voor 969 van deze gedetineerden komt dit doordat ze in een inrichting vastzaten waar geen MMD'er werkzaam was. Hier ging het niet om een reguliere PI, maar om een vreemdelingenvoorziening die tijdelijk gehuurd werd. Verder bleek voor 213 personen geen informatie beschikbaar te zijn vanwege administratieve redenen. Van de overige gedetineerden die niet gescreend zijn, is gekeken naar de kenmerken waarop deze gedetineerden verschillen van gedetineerden die wel zijn gescreend. Opvallend is

dat de niet-gescreenden beduidend korter vast zaten dan de gescreenden. Bijna drie kwart (74,1%) van de niet gescreende gedetineerden heeft korter dan een maand vastgezeten en 38,4% zat zelfs korter dan tien dagen. Onder de gescreenden was 35,4% korter dan een maand gedetineerd.

Situatie op de leefgebieden direct voor en direct na detentie

- Voor detentie heeft 83,7% van de gedetineerden een identiteitsbewijs, direct na detentie 83,6%.
- Een inkomen heeft 75,8% van de gedetineerden voor detentie. Van de gedetineerden met inkomen voor detentie had 46,3% inkomen uit arbeid, 31,5 % had een bijstandsuitkering en 13,6% zat in de WIA of Wajong. Direct na detentie heeft 58,6% van de gedetineerden een inkomen.
- Voor detentie heeft 82,7% van de gedetineerden onderdak, direct na detentie 82,3%. Voor detentie wonen de meeste ex-gedetineerden in een huurwoning of bij familie. Na detentie wonen meer mensen bij familie en in de maatschappelijke opvang.
- Het meest voorkomende probleem op de leefgebieden is het hebben van schulden. Van de gedetineerden heeft 70,2% schulden voor detentie. Ongeveer een derde (33,6%) van de gedetineerden met schulden heeft een schuld van 10.000 euro of meer.
- Met betrekking tot zorg brengen we het percentage gedetineerden dat contact heeft met een zorginstelling in beeld. Dit is niet wat het PSAN beoogt, daarin wil men de zorgbehoefte van gedetineerden in kaart brengen en zorg regelen voor diegenen die zorg nodig hebben. Echter, er is nog geen informatie beschikbaar over de zorgbehoefte van gedetineerden, wel over contact met een zorginstelling. Het blijkt dat 27,7% van de gedetineerden contact heeft met een zorginstelling direct voor detentie. Over het hebben van schulden en het hebben van contact met een zorginstelling direct na detentie is geen informatie beschikbaar.

Ruim 80% van de gedetineerden had een probleem op ten minste één van de vijf leefgebieden. Van de gedetineerden met problemen hadden de meeste (bijna 30%) alleen een probleem op het gebied van schulden. Voor wat betreft de situatie direct na detentie hebben we in dit onderzoek informatie over problemen op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting. Direct na detentie heeft bijna de helft van de ex-gedetineerden ten minste één probleem op één van deze gebieden. Direct voor detentie had bijna 40% van de gedetineerden op ten minste één van deze drie leefgebieden een probleem.

Verandering in problematiek op de leefgebieden

De cijfers met betrekking tot individuele veranderingen in problematiek zijn beschikbaar voor het hebben van een identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting. Van de 1.203 gedetineerden die voor detentie niet over een identiteitsbewijs beschikten, heeft 13,4% tijdens detentie een identiteitsbewijs verkregen. Inkomen wordt tijdens detentie verloren door 28,6% van de gedetineerden die voor detentie een inkomen hadden. Van de gedetineerden die voor detentie geen inkomen hadden, heeft 22,8% direct na detentie wel een inkomen. Van de gedetineerden die voor detentie over huisvesting beschikten, kon 94,5% na detentie ook nog over huisvesting beschikken. Van de gedetineerden die geen huisvesting hadden voor detentie, heeft 35,7% huisvesting verkregen tijdens detentie.

Deze resultaten moeten zorgvuldig geïnterpreteerd worden. De resultaten met betrekking tot de verandering zijn gebaseerd op gegevens uit DPAN. Waarschijnlijk is er sprake van onderrapportage met betrekking tot de problematiek voor detentie, omdat de gegevens gebaseerd zijn op wat de gedetineerde de MMD'er vertelt. Uit

de praktijk blijkt dat gedetineerden niet altijd aangeven dat zij voor detentie een probleem hadden op één van de leefgebieden. De situatie op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en zorg zes maanden na detentie is niet goed in kaart te brengen, daardoor kan geen beeld gegeven worden van de verandering in de eerste zes maanden na detentie.

Samenhang achtergrondkenmerken met problematiek op en verandering in de leefgebieden

Problematiek op de leefgebieden voor detentie komt vaker voor onder de maatschappelijke opvanggroep (MO-groep). Dit zijn daklozen die door hun zwerfgedrag en verloederde staat vaak overlast veroorzaken in de openbare ruimte of criminaliteit plegen. Daarnaast komt problematiek vaker voor onder gedetineerden zonder geregistreerd partner. Verder blijkt dat vrouwen vaker schulden en contact met een zorginstelling hebben voor detentie dan mannen. Met betrekking tot problematiek na detentie valt op dat gedetineerden die niet zijn geboren in Nederland minder vaak een inkomen hebben na detentie dan gedetineerden die zijn geboren in Nederland. Verder valt nog op dat naarmate gedetineerden vaker vast hebben gezeten, de kans groter is dat ze voor detentie geen identiteitsbewijs, geen huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling hebben. De samenhang van achtergrondkenmerken met verandering in problematiek laat zien dat naarmate gedetineerden langer in detentie zitten, de kans groter is dat ze hun identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting verliezen. Ook is het zo dat wanneer ze hier voor detentie niet over beschikken, de kans groter is dat ze dit tijdens detentie verkrijgen.

Situatie gedetineerden zes maanden na detentie naar gemeente

Om een beeld te geven van de situatie op de leefgebieden zes maanden na detentie is gebruik gemaakt van gegevens uit Amsterdam, Eindhoven en Rotterdam. Aangezien deze gemeenten elk op hun eigen wijze gegevens bijhouden, is ervoor gekozen om de situatie op de leefgebieden per gemeente te beschrijven. De verschillen in registratiewijze tussen de gemeenten zorgen ervoor dat het lastig vergelijken is tussen gemeenten, waardoor het duidelijker is om de resultaten per gemeente apart te beschrijven.

De gemeente *Eindhoven* houdt de situatie van ex-gedetineerden bij over de situatie op het gebied van inkomen, huisvesting en zorg op de dag van ontslag. Daarnaast houdt men informatie bij over trajecten waarin gedetineerden met problemen op de leefgebieden na detentie worden opgenomen. Van de Eindhovense gedetineerden heeft 75,9% een inkomen voor detentie. Direct na detentie is dit 63,9% volgens DPAN en 93,1% volgens de gemeente. Dit verschil komt waarschijnlijk doordat aan het eind van detentie voor een MMD'er nog niet duidelijk is of een gedetineerde een inkomen heeft. Onderdak voor detentie heeft 81,3% van de gedetineerden uit Eindhoven. Direct na detentie heeft 87,1% van de gedetineerden volgens DPAN huisvesting en 80,4% volgens de gemeente. Voor detentie heeft 37,4% van de Eindhovense gedetineerden contact met een zorginstelling en direct na detentie 44,1%. Van de 57 ex-gedetineerden die in Eindhoven in een traject zijn opgenomen, loopt het traject voor 28 personen zes maanden na detentie nog. Voor 29 personen is het traject afgerond en voor bijna de helft is het traject positief afgerond. De meeste trajecten waren gericht op het verkrijgen van arbeid.

Om de situatie van ex-gedetineerden die naar *Amsterdam* terugkeren zes maanden na detentie in kaart te brengen, wordt gebruik gemaakt van gegevens van de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) en de Dienst Werk en Inkomen (DWI) van Amsterdam. De GGD houdt informatie bij over de mensen die contact hebben met de Openbare Geestelijke en Gezondheidszorg (OGGz). DWI houdt gegevens bij van personen met wie in het verleden contact is geweest. Van de OGGz-groep heeft

90,7% zes maanden na detentie inkomen, 84,6% heeft zes maanden na detentie huisvesting en 95,0% heeft zes maanden na detentie contact met een zorginstelling. Van de gedetineerden die bekend zijn bij DWI heeft 79,2% onderdak zes maanden na detentie en 49,4% heeft schulden bij de gemeente zes maanden na detentie.

De gemeente *Rotterdam* heeft geen precieze informatie over de situatie zes maanden na detentie op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en zorg. In Rotterdam worden trajecten geregistreerd die alleen worden uitgezet als een gedetineerde aangeeft een probleem te hebben op een bepaald gebied. Van de personen die aangeven geen problemen te ervaren hebben we dan ook geen informatie over de situatie na detentie. Ongeveer 60% van de Rotterdamse ex-gedetineerden heeft op de dag van ontslag geen inkomen en 86,6% had voor detentie schulden. De uitgezette trajecten zijn vooral gericht op inkomen en huisvesting. Ongeveer 70% van de gedetineerden zit in twee of meer trajecten. Meer dan de helft van de trajecten is zes maanden na detentie nog niet afgerond, voor een deel heeft dit administratieve redenen. Van de trajecten is tussen de 20 en 30% geslaagd afgesloten. Dit betekent dat het doel van het traject is gehaald.

Beperkingen

Deze eerste meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden kent een aantal beperkingen. Ten eerste is er mogelijk sprake van onderrapportage van de problematiek op de leefgebieden direct voor detentie, omdat de gegevens gebaseerd zijn op wat de gedetineerde de MMD'er vertelt. Uit de praktijk blijkt dat gedetineerden niet altijd aangeven dat zij voor detentie een probleem hadden op één van de leefgebieden. Een oplossing voor dit probleem is een aanpassing van DPAN. In de nieuwe versie van DPAN, die voor het najaar van 2010 gepland staat, wordt de gemeente gevraagd hoe de situatie van de gedetineerde is. De informatie over de situatie voor detentie is dan niet alleen meer gebaseerd op wat de gedetineerde zegt, maar ook op wat uit de gemeentelijke registratiesystemen blijkt.

Een tweede beperking van het onderzoek is dat informatie over de situatie aan het eind van detentie beperkt is. Er wordt in DPAN geen informatie bijgehouden over de schuldenproblematiek en de zorgbehoefte en het eventuele zorgcontact direct na detentie. Dit betekent dat er over deze twee leefgebieden geen uitspraken gedaan kunnen worden over hoe de situatie van gedetineerden direct na detentie is.

Verder blijkt het voor MMD'ers lastig om aan te geven of gedetineerden aan het eind van detentie beschikken over een identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting. MMD'ers weten vaak niet of gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen of onderdak hebben op de dag van ontslag. De gedetineerde kan echter wel al afspraken gepland hebben staan op de dag van ontslag of enkele dagen hierna om deze zaken bij de gemeente te regelen. In strikte zin is er dan op de dag van ontslag nog geen sprake van een identiteitsbewijs, inkomen of onderdak. Daardoor zullen de cijfers over de problematiek over de situatie direct na detentie in dit rapport waarschijnlijk hoger uitvallen dan ze in werkelijkheid zijn. Ook op dit punt zal DPAN aangepast worden, zodat vanaf de nieuwe release van DPAN betere informatie over de situatie direct na detentie verkregen kan worden.

Een derde beperking is dat niet voor iedere gedetineerde informatie beschikbaar is. Een deel van de gedetineerden (27,3%) behorend tot de doelgroep van het nazorgbeleid, wordt niet gescreend in de PI. Dit betekent dat voor deze groep geen informatie beschikbaar is over de problematiek op de leefgebieden direct voor en direct na detentie. Voor de monitor is het belangrijk dat alle gedetineerden gescreend worden en dat de dossiers beter ingevuld en geregistreerd worden.

Een laatste beperking van dit onderzoek is dat de data afkomstig van gemeenten moeilijk met elkaar te vergelijken waren en dat daardoor geen goed totaalbeeld kan worden gegeven van de situatie van ex-gedetineerden zes maanden na detentie. Bij volgende metingen van de monitor nazorg ex-gedetineerden zullen meer gemeenten worden betrokken om uiteindelijk te kunnen komen tot een uniforme beschrijving van de situatie van ex-gedetineerden op het moment dat zij zich zes maanden in de vrije maatschappij hebben bevonden. Daarbij zullen zowel gemeenten worden benaderd die reeds een registratiesysteem gebruiken om de situatie op de leefgebieden te beschrijven, als gemeenten die nog geen informatie bijhouden over hun ex-gedetineerden. Momenteel houden vooral grotere gemeenten een registratiesysteem bij. Om een goed beeld te krijgen van de hele gedetineerdenpopulatie is het van belang ook de situatie te beschrijven van gedetineerden die naar kleinere gemeenten uitstromen.

Toekomst

In deze rapportage worden de resultaten getoond van de eerste uitvoering van de monitor nazorg ex-gedetineerden. Ondanks de beperkingen kan met dit onderzoek een beeld worden geschetst van de kenmerken van de populatie gedetineerden op de vijf leefgebieden die centraal staan in het programma Sluitende Aanpak Nazorg. Dit geeft inzicht in de omstandigheden van de gedetineerden binnen het Nederlandse gevangeniswezen. Deze eerste rapportage geeft onder meer informatie over het verschil in de situatie op de vijf leefgebieden bij aanvang en bij ontslag uit detentie. De positieve of negatieve veranderingen kunnen (nog) niet toegevoegd worden aan inspanningen van MMD'ers of gemeentelijke contactpersonen. Hooguit kan na diverse metingen van de monitor nazorg ex-gedetineerden worden vastgesteld of de detentieschade kan worden beperkt en of het beter lukt om de basisvoorwaarden voor reïntegratie op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen, onderdak, schulden en zorg te realiseren.

De bedoeling is dan ook om de monitor jaarlijks uit te voeren om zodoende een beeld te krijgen van de uitvoering en de ontwikkeling van het PSAN. Voorlopig zal de monitor op dezelfde wijze als nu worden uitgevoerd. Dat betekent dat DPAN de belangrijkste databron blijft die gebruikt wordt om de situatie direct voor en direct na detentie in kaart te brengen en dat de situatie zes maanden na detentie wordt beschreven aan de hand van gemeentelijke gegevens. Gezien de beschreven beperkingen, zullen er wel enige aanpassingen aan de monitor worden gedaan. Deze aanpassingen betreffen de aanpassing van DPAN en het verzamelen van informatie op de leefgebieden zes maanden na detentie bij meerdere gemeenten. De aanpassingen in DPAN staan gepland voor het najaar van 2010. Deze aanpassingen zorgen voor een betrouwbaardere registratie van de situatie voor en direct na detentie. De gegevens uit het vernieuwde DPAN kunnen naar verwachting worden gebruikt voor de derde meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden.

Op het moment dat de monitor betrouwbare gegevens oplevert over de leefgebieden direct voor detentie, direct na detentie en zes maanden na detentie, zal ook een koppeling worden gemaakt met de recidivemonitor van het WODC. Op deze manier kan dan worden nagegaan in hoeverre het voorkomen of oplossen van problemen op de leefgebieden – identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en zorg – samengaat met lagere recidive.

1 Achtergrond monitor nazorg ex-gedetineerden

1.1 Aanleiding monitor nazorg ex-gedetineerden

De recidive onder ex-gedetineerden is hoog: ruim 60% van de ex-gedetineerden wordt binnen vier jaar opnieuw door de rechter voor een misdrijf veroordeeld (WODC recidivemonitor, 2009)¹ en bijna 50% van de ex-gedetineerden wordt binnen vier jaar opnieuw in een penitentiaire inrichting (PI) ingesloten (DJI, 2008, p. 42). Het kabinet beoogt de recidive van ex-gedetineerden te verminderen door middel van een persoonsgerichte aanpak gericht op zowel preventie als repressie. Continuïteit in de aanpak voor, tijdens en na detentie staat centraal volgens de zogenaamde levensloopbenadering. Tijdens detentie wordt er gewerkt aan de geleidelijke terugkeer van gedetineerden in de maatschappij en de aansluiting op maatschappelijke voorzieningen (TK 2007-2008, 24 587, nr. 299). Eén van de programma's die gericht is op recidivereductie is het Programma Sluitende Aanpak Nazorg (PSAN). Het PSAN richt zich op het verbeteren van de reïntegratie van ex-gedetineerden in de vrije maatschappij. Het gaat om reïntegratie op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, zorg en schulden.²

Het doel van het PSAN is om te zorgen dat ex-gedetineerden³ in het bezit zijn van een *geldig identiteitsbewijs*, *onderdak* en een *inkomen* op het moment dat ze vrijkomen na detentie. Daarnaast is het programma erop gericht dat er op het moment dat gedetineerden vrijkomen inzicht is in eventuele *schulden* en dat er, indien nodig, een plan voor schuldhulpverlening is opgesteld. Ten slotte dient de zorgbehoefte van de gedetineerde vastgesteld te worden en indien gedetineerde *zorg* nodig heeft, dient deze zorg gerealiseerd of opgestart te worden. De verantwoordelijkheid voor het bereiken van deze doelen ligt tijdens detentie bij het gevangeniswezen, na detentie verschuift de verantwoordelijkheid naar de gemeente waarnaar een ex-gedetineerde uitstroomt. Samenwerking tussen het ministerie van Justitie en gemeenten is dan ook een belangrijk aspect binnen het PSAN. De doelen kunnen alleen bereikt worden als ook al tijdens detentie nauw wordt samengewerkt. Zo kan alleen een gemeentelijke dienst tijdens detentie een nieuw identiteitsbewijs aanmaken en uitreiken.

Om de stand van de reïntegratie van ex-gedetineerden op het gebied van identiteitsbewijs, onderdak, inkomen, schulden en zorg te bekijken, is de monitor nazorg ex-gedetineerden ontwikkeld. Het doel van deze monitor is ten eerste om in kaart te brengen in welke mate (ex-)gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en zorgbehoefte hebben op het moment dat zij een PI binnenkomen, op het moment dat hun detentie erop zit en op het moment dat zij

---

¹ Deze cijfers zijn opgevraagd door middel van REPRIS: www.wodc.nl/Repris/.

² Overigens bestaat reïntegratie van (ex-)gedetineerden binnen het gevangeniswezen uit meer dan alleen de activiteiten die voortkomen uit het PSAN. Tijdens de detentie wordt ook door middel van onder andere het dagprogramma en de TR-trajecten (Terugdringen Recidive) aandacht besteed aan de reïntegratie van gedetineerden in de vrije maatschappij.

³ Het precieze doel is dat 80% van de ex-gedetineerde burgers bij het verlaten van detentie beschikt over een identiteitsbewijs, huisvesting (ten minste maatschappelijke opvang), inkomen uit werk of uitkering (ten minste een voorschot), een plan voor schuldhulpverlening (ten minste inzicht in de schuldenproblematiek) en de noodzakelijke geestelijke gezondheidszorg of verslavingszorg.

zich zes maanden in de vrije maatschappij bevinden. Daarnaast is het doel van de monitor om te beschrijven hoe de situatie op deze leefgebieden zich ontwikkelt in de loop van de detentie en in de eerste zes maanden na detentie. De nazorgmonitor wordt niet eenmalig uitgevoerd. Het is de bedoeling deze monitor jaarlijks uit te voeren om te kijken hoe de reïntegratie van ex-gedetineerden op deze vijf leefgebieden zich ontwikkelt. Het nazorgbeleid is namelijk nog volop in ontwikkeling. Dit blijkt onder andere uit een aantal doelen dat met betrekking tot nazorg is gesteld. Een doel is bijvoorbeeld dat in 2010 alle gedetineerden met een geldig identiteitsbewijs uit een PI vertrekken en dat vanaf 2011 geïndiceerde (ex-)gedetineerden worden toegeleid naar arbeid of dagbesteding (TK 2007-2008, 24 587, nr. 299, p. 7). De monitor nazorg ex-gedetineerden kan dienen als meetinstrument om op termijn te bepalen of dergelijke doelen gehaald worden. In deze studie wordt de ontwikkeling van de monitor beschreven met de nadruk op het meten van de situatie van (ex-)gedetineerden op de verschillende leefgebieden aan het begin, aan het eind en zes maanden na detentie. Er wordt aangegeven wat de huidige problematiek is op de verschillende leefgebieden, hoe deze problematiek zich ontwikkelt en welke databronnen en gegevens er beschikbaar zijn om deze problematiek te beschrijven.

In deze eerste rapportage wordt gebruik gemaakt van bestaande gegevensbronnen om een antwoord te geven op de verschillende onderzoeksvragen. De mogelijkheden en beperkingen van deze gegevensbronnen zullen in deze eerste rapportage beschreven worden. Daarbij wordt nagegaan of er nog gaten in de data bestaan om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden, en zo ja, hoe deze opgelost kunnen worden. Verder zal gekeken worden wat gedaan moet worden om te zorgen dat in de toekomst alle onderzoeksvragen beantwoord kunnen worden.

1.2 Nazorg in theoretisch perspectief

Het PSAN richt zich op het verbeteren van de reïntegratie van ex-gedetineerden in de vrije maatschappij. De veronderstelling is dat het hebben van een identiteitsbewijs, inkomen, onderdak, de aanpak van schulden en het behandelen van zorgvragen belangrijke onderdelen zijn om een (effectieve) reïntegratie mogelijk te maken. Het doel van nazorg is om de transitie van detentie naar de vrije samenleving zo soepel mogelijk te laten verlopen. Zodra iemand vrijkomt na detentie wordt hij of zij met verschillende problemen geconfronteerd die er mede voor kunnen zorgen dat men terugvalt in crimineel gedrag (cf. Visher & Travis, 2001). Het gaat hierbij met name om problemen op het gebied van huisvesting en inkomen. Om deze terugval te kunnen voorkomen, is het zaak om de overgang van detentie naar vrije maatschappij zo goed mogelijk te laten verlopen. Binnen het PSAN probeert men deze overgang te vergemakkelijken door te zorgen dat ex-gedetineerden in het bezit zijn van een identiteitsbewijs, een inkomen en huisvesting op het moment dat zij vrijkomen en dat voor hen, indien nodig, contact is gelegd met zorginstellingen en dat er voor eventuele schulden een oplossing is gevonden. Onder (ex-)gedetineerden komen problemen op deze gebieden op het moment dat hun detentie aanvangt relatief vaak voor (Kuppens & Ferwerda, 2008). Door (ex-)gedetineerden al tijdens detentie te ondersteunen op deze gebieden wordt getracht hun levenssituatie beter aan te passen aan een *criminaliteitsloos* leven. In andere bewoordingen, men probeert de band van ex-gedetineerden met de samenleving te verbeteren en veronderstelt dat dit recidive zal verminderen.

De gedachte achter het PSAN sluit aan bij het centrale idee van de sociale controletheorie (zie bijvoorbeeld Hirschi, 1969): iemand vertoont eerder crimineel gedrag wanneer hij/zij een zwakke binding heeft met de maatschappij. Een versterking van

de band met de maatschappij, ook wel een betere reïntegratie in de maatschappij, zorgt voor het vertonen van minder crimineel gedrag. In deze paragraaf wordt beschreven op welke wijze het nazorgbeleid de reïntegratie van ex-gedetineerden (volgens de theorie) kan bevorderen en daarbij een bijdrage zou kunnen leveren aan het verminderen van recidive. De beschreven proposities worden in dit onderzoek echter niet getoetst.

De propositie van Hirschi (1969) dat iemand crimineel gedrag vertoont wanneer hij/zij een zwakke binding met de maatschappij heeft, is uitgewerkt door Sampson en Laub (1993) in hun leeftijdsgebonden informele sociale controletheorie. Zij stellen dat de binding met de samenleving leeftijdsafhankelijk is. Ze veronderstellen dat de band met familie en werk belangrijker wordt, naarmate mensen volwassen worden. Verder stellen zij dat het niet enkel de binding is die ertoe doet, maar dat juist de stabiliteit van deze band er toe doet (1993, p. 140). Zo zal het niet enkel het hebben van een baan zijn dat iemand afhoudt van crimineel gedrag, maar juist het feit dat iemand in staat is zijn baan te behouden.

De leeftijdsgebonden informele sociale controletheorie is later door Laub en Sampson (2001, 2003) verder uitgewerkt om een verklaring te bieden aan de vraag waarom sommige mensen volhardden in crimineel gedrag, terwijl anderen juist ophouden crimineel gedrag te vertonen. Het is volgens hen niet alleen het verkrijgen of versterken van de band met de samenleving dat ervoor zorgt dat mensen stoppen met het plegen van delicten, maar juist ook de persoonlijke keuzes die men maakt. Deze persoonlijke keuzes zijn afhankelijk van de omstandigheden waarin men zich bevindt. Hiermee bedoelen Laub en Sampson dat mensen naarmate ze ouder worden nieuwe bindingen aangaan, bijvoorbeeld omdat ze een baan krijgen of gaan trouwen. Deze nieuwe bindingen leiden ertoe dat het nadeliger wordt om crimineel gedrag te vertonen. In situaties waarin een delict gepleegd kan worden, zal dan door de aanwezigheid van de bindingen eerder de keuze gemaakt worden om het delict niet te plegen.

Een belangrijk aspect binnen de leeftijdsafhankelijke informele sociale controletheorie van Sampson en Laub (1993; Laub & Sampson, 2001, 2003) is het belang van keerpunten in iemands leven. Veranderingen in het leven, zoals het krijgen van werk of trouwen, kunnen dienen als keerpunten in iemands leven, die ertoe leiden dat de band met de samenleving versterkt wordt en dat crimineel gedrag vermindert. Zo laten naast Laub en Sampson (2003), ook anderen zien dat het verkrijgen van werk (Horney, Osgood & Marshall, 1995; Uggen, 2000) en trouwen (Horney, Osgood & Marshall, 1995; Piquero, MacDonald & Parker, 2002) crimineel gedrag verminderen. Bovengenoemde keerpunten hebben betrekking op een positieve verandering in iemands leven. Keerpunten in iemands leven kunnen ook negatief uitpakken. Zo laten Kleemans en De Poot (2007) zien dat mensen die te maken krijgen met financiële tegenslag, zoals schulden of het verliezen van inkomen, vaker betrokken raken bij georganiseerde criminaliteit.

Binnen de monitor nazorg ex-gedetineerden richten we ons op de mate waarin ex-gedetineerden gereïntegreerd zijn in de samenleving op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, zorg en schulden. Je mag verwachten dat door de problemen die ex-gedetineerden ervaren op deze gebieden het voor hen moeilijker is om een sterke band met de samenleving op te bouwen. De verwachting is dat door de reïntegratie op deze gebieden te verbeteren de band van ex-gedetineerden met de samenleving versterkt wordt en dat daardoor ex-gedetineerden minder snel terugvallen in crimineel gedrag. In termen van de leeftijdsafhankelijke informele sociale controletheorie: door het aanbieden van nazorg op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, zorg en schulden worden positieve keerpunten in het leven van (ex-)gedetineerden gestimuleerd en negatieve keerpunten voorkomen. Dat zou ertoe kunnen leiden dat de band met de samenleving sterker wordt.

De beschrijving van deze theorie is bedoeld om te laten zien *op welke wijze* reïntegratie van ex-gedetineerden in de vrije maatschappij door het nazorgbeleid een bijdrage zou kunnen leveren aan het verminderen van recidive. Verklaringen voor het ophouden van het plegen van delicten zoals die af te leiden zijn uit deze theorie zullen binnen het huidige onderzoek niet getoetst worden.

1.3 Onderzoeksvragen monitor nazorg ex-gedetineerden

Het doel van deze eerste rapportage over de monitor nazorg ex-gedetineerden is om de situatie van (ex-)gedetineerden op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, zorg en schulden in kaart te brengen zoals die was direct voor detentie, direct na detentie en zes maanden na detentie. Daarnaast zijn we geïnteresseerd in de verandering van de situatie op deze gebieden in de periode tussen het begin van detentie en het einde van detentie, alsook tussen het einde van detentie en zes maanden na detentie.

Op het gebied van zorg wordt in het PSAN gesteld dat de zorgbehoefte van gedetineerden tijdens detentie vastgesteld dient te worden, en dat als een gedetineerde zorg nodig heeft, dat deze wordt gerealiseerd of opgestart. Voor het doel van de monitor zouden we dan de zorgbehoefte in kaart moeten brengen aan het begin en aan het eind van detentie en of deze zorg daar waar van toepassing dan is geregeld. Echter, over de zorgbehoefte van gedetineerden is geen informatie beschikbaar. Er is wel informatie beschikbaar of gedetineerden contact hadden met een zorginstelling voor detentie. Om toch een idee te krijgen van de zorgbehoefte van gedetineerden zullen we ons in de monitor richten op de informatie over zorgcontact als indicatie voor de zorgbehoefte van gedetineerden.

Niet voor alle gedetineerden kunnen problemen op de verschillende leefgebieden tijdens detentie opgelost worden. Voor een deel komt dit door een praktische reden: een aanzienlijk deel van de gedetineerden zit slechts korte tijd in detentie (bijna de helft van de gedetineerden zit minder dan één maand vast). Dit is één van de redenen dat binnen het PSAN samenwerking bestaat tussen gemeenten en justitie. Zodra gedetineerden vrijkomen, verschuift de verantwoordelijkheid voor de nazorg van justitie naar gemeenten. Om deze reden is ervoor gekozen ook de situatie op de leefgebieden zes maanden na detentie in kaart te brengen. Er wordt om twee redenen gekeken naar de situatie zes maanden na detentie. Ten eerste om op deze manier gedetineerden en gemeenten de tijd te geven om problemen op de leefgebieden die na detentie nog bestaan op te lossen. Ten tweede kan door de situatie zes maanden na detentie te beschrijven, bekeken worden in hoeverre ex-gedetineerden in staat zijn om op de verschillende leefgebieden uit de problemen te blijven. Overigens zal uit dit onderzoek blijken dat de situatie zes maanden na detentie nog niet voor alle ex-gedetineerden in kaart gebracht kan worden. De eerste onderzoeksvragen van de monitor luiden dan ook:

- 1.1 In welke mate hebben gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling direct voor detentie?
- 1.2 In welke mate hebben gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling direct na detentie?
- 1.3 In welke mate hebben gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling zes maanden na detentie?
- 1.4 In hoeverre is er sprake van cumulatie van problemen op de verschillende leefgebieden direct voor, direct na en zes maanden na detentie?

- 2 In welke mate is er sprake van verandering in de problematiek op de verschillende leefgebieden tussen de situatie direct voor, direct na en zes maanden na detentie?

Naast het in kaart brengen van de situatie van ex-gedetineerden op de verschillende leefgebieden (vragen 1.1 tot en met 1.4) en de verandering die zich in deze situatie voordoet (vraag 2), is het interessant om te kijken welke achtergrondkenmerken samenhangen met het hebben van een probleem op een leefgebied. Zo wordt bijvoorbeeld duidelijk of jongere gedetineerden andere problemen vertonen dan oudere gedetineerden. De samenhang van problematiek met bepaalde sociaal-demografische achtergrondkenmerken maakt inzichtelijk welke groepen de meeste problematiek ondervinden. Daar kan indien gewenst op ingespeeld worden. Tevens wordt gekeken naar achtergrondkenmerken die samenhangen met een verandering op een leefgebied. Deze samenhang is met name interessant voor de inrichting van het nazorgbeleid. Voor welke groepen gedetineerden verandert er wel iets op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, zorg en schulden tijdens en na detentie en bij welke groepen gedetineerden niet. Praktisch gezien zou je bijvoorbeeld kunnen verwachten dat voor gedetineerden die langere tijd vastzitten meer geregeld kan worden tijdens hun detentie. Maar, is dit ook zo? Dergelijke vragen staan centraal in de volgende onderzoeksvragen. Daarin wordt de samenhang tussen problemen op de leefgebieden en sociaal-demografische kenmerken, zoals leeftijd en geslacht, en kenmerken van detentie, zoals detentieduur en detentieverleden, bekeken. Met betrekking tot de verandering in de situatie op het leefgebied wordt ook gekeken naar de samenhang met kenmerken die betrekking hebben op de uitvoering van het nazorgbeleid binnen de PI, zoals hoe lang het duurt voor een gedetineerde gescreend is.

- 3.1 Welke sociaal-demografische kenmerken en kenmerken van de detentie hangen samen met problemen op de verschillende leefgebieden?
- 3.2 Welke sociaal-demografische kenmerken, kenmerken van de detentie en nazorgkenmerken hangen samen met verandering in de problematiek op de verschillende leefgebieden?

2 Methode

2.1 Onderzoeksgroep

In deze eerste meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden wordt een cohort gevolgd bestaande uit ex-gedetineerden die tussen 1 juli 2008 en 31 december 2008 een PI verlieten en die zich daarna in een Nederlandse gemeente vestigden. Van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) is uit TULP-GW⁴ informatie verkregen over de personen die in deze periode uit een PI vrijkwamen. De overplaatsingen tussen inrichtingen, de onttrekkers aan detentie en de tbs-passanten (personen die na de detentie doorstromen naar een tbs-inrichting) zijn uit dit bestand gehaald. Bovendien zijn alle personen die in vreemdelingenbewaring zitten of uitgeleverd/uitgezet zouden worden uit dit bestand gehaald. Verder horen niet alle uitgestroomde gedetineerden tot de doelgroep van het PSAN. De doelgroep van het PSAN betreft alle volwassen (ex-)gedetineerde burgers (achttien jaar en ouder) met een geldige verblijfstatus die na verblijf in een PI in Nederland terugkeren naar een Nederlandse gemeente.⁵ Om die reden zijn de gedetineerden die een elektronische detentie hadden (en hun straf dus thuis uitzaten) uitgesloten, alsmede de niet-legalen die vastzaten in een inrichting van het gevangeniswezen en de personen van wie niet bepaald kon worden of ze legaal of illegaal in Nederland waren. Verder is nog een aantal personen verwijderd vanwege registratiefouten. In totaal blijven dan 15.356 unieke personen⁶ over die in de periode juli-december 2008 zijn uitgestroomd uit een PI. Van de personen die in deze periode meerdere keren zijn uitgestroomd wordt de situatie die betrekking heeft op hun eerste detentie in kaart gebracht. In tabel 1 is een cijfermatig overzicht gegeven van hoe we tot deze onderzoeksgroep zijn gekomen.

Tabel 1 Selectie van de onderzoeksgroep

Totale uitstroom PI's 2008	73.715
- Overplaatsingen	23.454
- Onttrekkers detentie	521
- Tbs-passanten	286
- Vreemdelingen	9.390
- Elektronische detentie	1.905
- Niet legaal of status onbekend	4.426
Doelgroep 2008	33.733
- Waarvan eerste halfjaar	16.962
Doelgroep 2e helft 2008	16.771
- Registratiefout detentie	30
Totaal te volgen uitgestroomde gedetineerden	16.741
- Meerdere detenties	1.385
Unieke personen	15.356

⁴ TULP-GW is het registratiesysteem van DJI waarin informatie wordt bijgehouden over wie gedetineerd zijn.

⁵ De beschrijving van de doelgroep van het nazorgbeleid is te vinden in het samenwerkingsmodel nazorg volwassen (ex-)gedetineerde burgers gemeenten – Justitie.

⁶ Binnen deze groep zijn 1.385 personen vaker dan één keer uitgestroomd uit een PI in de periode juli-december 2008.

De keuze voor dit cohort is om een aantal redenen gemaakt. Gezien de ontwikkelingen binnen justitie en bij de gemeenten met betrekking tot het PSAN is gekozen voor een groep ex-gedetineerden die redelijk recent is uitgestroomd uit een PI. Een belangrijk aspect van het PSAN is namelijk dat het nog volop in ontwikkeling is. Zo is in juni 2009 door het ministerie van Justitie en de Vereniging Nederlandse Gemeenten nog het Samenwerkingsmodel Nazorg volwassen (ex-)gedetineerde burgers uitgebracht. In dit samenwerkingsmodel worden de ambities en verantwoordelijkheden van gemeenten en Justitie op het gebied van nazorg beschreven. Justitie is daarbij verantwoordelijk voor de uitvoering van het nazorgbeleid tijdens detentie, na detentie ligt deze verantwoordelijkheid bij de gemeenten. Door te kiezen voor een cohort ex-gedetineerden dat redelijk recent is uitgestroomd kunnen de resultaten van het onderzoek beter aansluiten bij de ontwikkeling en uitvoering van het nazorgbeleid door Justitie en gemeenten. De resultaten kunnen een bijdrage leveren aan de verdere ontwikkeling van het nazorgbeleid.

Om valide uitspraken te kunnen doen over de situatie aan het begin, aan het eind en zes maanden na detentie, is ervoor gekozen een groot aantal ex-gedetineerden mee te nemen in het onderzoek. Op basis van verkennende gesprekken met verschillende gemeenten was namelijk de verwachting dat niet van alle ex-gedetineerden ook daadwerkelijk informatie over de situatie op de leefgebieden zes maanden na detentie te vinden zou zijn.

In tabel 2 is een aantal achtergrondkenmerken van de ex-gedetineerden uit de onderzoeksgroep gegeven. Uit deze tabel blijkt dat de onderzoeksgroep vooral bestaat uit mannen en dat ruim de helft van de onderzoeksgroep jonger is dan 34 jaar op het moment van vrijlating. Verder is ruim 60% van de ex-gedetineerden geboren in Nederland en heeft bijna 90% van de ex-gedetineerden geen geregistreerd partner. Wat opvalt aan de detentieduur, i.e. het aantal dagen dat iemand heeft vastgezet, is dat bijna de helft van de onderzoeksgroep minder dan een maand heeft vastgezet. Slechts 17,2% van de ex-gedetineerden heeft langer dan zes maanden vastgezet, waarvan de meerderheid ook nog korter dan een jaar. Tenslotte blijkt nog dat het voor bijna 65% van de ex-gedetineerden niet de eerste keer was dat ze sinds 1996 in een PI⁷ hebben gezeten.

---

⁷ Voor het bepalen van het aantal eerdere detenties was informatie over eerdere jeugddetenties niet beschikbaar. Het kan dus zijn dat een deel van de groep gedetineerden zonder eerdere *PI-detenties* wel eerder in een jeugd- inrichting heeft vastgezet. Deze veronderstelling wordt ondersteund door de leeftijdsverdeling van de personen zonder eerdere detenties: 34,8% is jonger dan 24 jaar.

Tabel 2 Kenmerken van ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1 juli - 31 december 2008 (%)

Geslacht (N=15.356)		Detentieduur (N=15.205)	
Man	91,5	Tot 10 dagen	19,9
Vrouw	8,5	10 dagen tot 2 weken	5,8
Leeftijd (N=15.356)		2 weken tot 1 maand	20,4
18 en 19	4,8	1 tot 3 maanden	23,0
20 t/m 24	18,2	3 tot 6 maanden	13,8
25 t/m 29	15,6	6 maanden tot 1 jaar	9,7
30 t/m 34	13,6	Meer dan 1 jaar	7,5
35 t/m 39	14,9	Eerdere detenties vanaf 1996 (N=15.059)	
40 t/m 44	12,8	Geen eerdere detenties	35,6
45 t/m 49	9,6	1 Eerdere detentie	17,0
50 t/m 59	8,4	2 Eerdere detenties	10,6
60 en ouder	1,9	3-5 Eerdere detenties	16,8
Geboorteland (N=15.290)		6-10 Eerdere detenties	11,6
Nederland	63,2	11-20 Eerdere detenties	7,1
Turkije	2,3	Meer dan 20 eerdere detenties	1,3
Marokko	5,1	Veelpleger (N=8.451)	
Suriname	7,6	Ja	15,0
Nederlandse Antillen en Aruba	7,8	Nee	85,0
Overig westers	6,4	MO-doelgroep (N=7.577)	
Overig niet-westers	7,5	Ja	16,9
Burgerlijke staat (N=8.501)		Nee	83,1
Gehuwd	8,0		
Geen geregistreerd partner	88,7		
Geregistreerd partnerschap	3,3		

Bron: Tulp-GW, DPAN bewerking WODC

2.2 Databronnen

2.2.1 Begin van detentie

Om de situatie van gedetineerden op de vijf leefgebieden aan het begin van hun detentie te beschrijven, maken we gebruik van gegevens die worden bijgehouden in het Digitaal Platform Aansluiting Nazorg (DPAN). Alle gedetineerden die tot de doelgroep van het nazorgbeleid behoren, worden in de eerste dagen van hun verblijf in de PI⁸ gescreend door medewerkers maatschappelijke dienstverlening (MMD'ers). Deze screening houdt in dat gedetineerden wordt gevraagd naar de situatie op de leefgebieden zoals deze was voor aanvang van de detentie. De verkregen informatie over de problematiek op de leefgebieden wordt geïnventariseerd in een basisdossier⁹ dat gebruikt wordt voor het informeren van de gemeente waar de gedetineerde na zijn detentie naar toe gaat. De overdracht van deze informatie dient binnen tien dagen na aanvang van de detentie te hebben plaatsgevonden. Een snelle overdracht

⁸ Het Programma Nazorg Aansluiting Nazorg richt zich alleen op volwassen gedetineerden binnen PI's. Om deze reden zijn er geen MMD'ers in Justitiële Jeugd Inrichtingen en TBS-klinieken werkzaam.

⁹ Een dossier kent een aantal tabbladen met daarin vragen op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, zorg en reclasseringscontact. In bijlage 2 is een DPAN-dossier weergegeven.

van informatie is gewenst, omdat daardoor acties genomen kunnen worden voordat de gedetineerde ontslagen wordt. Als een gedetineerde wordt overgeplaatst naar een andere inrichting kan het dossier nog steeds gebruikt worden door de afdeling MMD van de inrichting waar de gedetineerde naar toe gaat. Het basisdossier wordt dus ook gebruikt om andere MMD'ers te informeren.

Naast het basisdossier bestaat ook het overdrachtdossier en het ontslagdossier. Het overdrachtdossier wordt alleen aangemaakt voor langgestraften (i.e. gedetineerden met een strafrestant van vier maanden of meer na vonnis in eerste aanleg). In dit dossier wordt een actuele stand van zaken gegeven van de problematiek van de gedetineerde op de leefgebieden. Dit dossier wordt acht weken voor de ontslagdatum naar de gemeente gestuurd. Het ontslagdossier wordt voor alle gedetineerden opgemaakt. Dit dossier wordt meestal door een MMD'er opgemaakt op de dag van ontslag van de gedetineerde. In het ontslagdossier wordt vermeld wanneer de gedetineerde is vrijgelaten en hoe de situatie op de leefgebieden is op het moment dat de gedetineerde vrijkomt. Het ontslagdossier wordt naar de gemeente gestuurd die zo op de hoogte wordt gebracht van het feit dat een ex-gedetineerde weer in de gemeente gaat wonen en daar mogelijk gebruik gaat maken van gemeentelijke voorzieningen. In het ontslagdossier staat tevens de informatie die verkregen is bij de screening van de gedetineerde aan het begin van de detentie. Deze informatie in het ontslagdossier kan in de loop van de detentie zijn aangepast naar aanleiding van nieuwe informatie over de situatie van de gedetineerde. Het ontslagdossier geeft daarom actuelere informatie dan de informatie die direct na de screening in het basisdossier is gezet. De informatie uit het ontslagdossier zal dan ook gebruikt worden om de situatie van de gedetineerde zoals die bestond voor zijn detentie in kaart te brengen.

De informatie die verkregen wordt via het basisdossier, het overdrachtdossier en het ontslagdossier wordt (digitaal) verwerkt en opgeslagen in DPAN. Grof gezegd kan DPAN ingedeeld worden in twee delen: een verplicht deel dat ingevuld moet worden (dit wordt de managementinformatie genoemd) en een niet verplicht deel. Het verschil tussen deze twee delen is dat het verplichte deel een stuk minder uitgebreid is dan het niet verplichte deel. In het verplichte deel wordt alleen gekeken of er bij een gedetineerde sprake is van een zorgvraag op één van de leefgebieden. Dat wil zeggen, er wordt aangegeven of de gedetineerde een inkomen heeft, huisvesting heeft, een identiteitsbewijs heeft en bekend is bij een zorginstelling. Er wordt niet gevraagd om wat voor inkomen, huisvesting of zorg het dan gaat. Deze informatie is te vinden in het niet verplichte deel van DPAN.

De managementinformatie kan als bron gebruikt worden om de situatie te beschrijven op het gebied van identiteitsbewijs, huisvesting, inkomen en zorgcontact. Over het leefgebied schulden wordt geen managementinfo bijgehouden. Dit komt doordat bij de ontwikkeling van DPAN vier leefgebieden centraal stonden, pas later is het leefgebied schulden erbij gekomen.

Op het leefgebied zorg kijken we naar het zorgcontact dat een gedetineerde heeft en niet zozeer naar de zorgbehoefte. Dit wordt in DPAN niet bijgehouden.

Een nadeel van het gebruik van de DPAN-dossiers is dat het grootste gedeelte van het dossier niet verplicht is in te vullen. Er bestaat dus de mogelijkheid dat niet van alle gedetineerden een volledig ingevuld dossier beschikbaar is. Een ander nadeel is dat het dossier gevuld wordt met informatie die afkomstig is van de gedetineerde zelf. Dit hoeft niet altijd overeen te komen met de werkelijke situatie waarin de gedetineerde zich bevindt. De informatie die gebruikt wordt, kan verschillen met informatie zoals die bijvoorbeeld bij de gemeente bekend is. In dit onderzoek zal voor de beschrijving van de situatie zoals deze bestond voorafgaand aan detentie gebruik worden gemaakt van zowel het verplichte als het niet verplichte deel van DPAN.

2.2.2 Einde van detentie

In het ontslagdossier van een gedetineerde kan de MMD'er een aantal vragen beantwoorden over de situatie aan het einde van de detentie. De vragen worden echter slechts beperkt ingevuld door MMD'ers. Dit werd ook geconstateerd door Kuppens en Ferwerda (2008) in eerder onderzoek naar de aard en omvang van problematiek van ex-gedetineerden op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting en zorg. In het ontslagdossier dient ook managementinformatie ingevuld te worden. Drie van de vragen die daar gesteld worden, worden gebruikt voor de meting van het moment na detentie. Bruikbare vragen worden gesteld op het gebied van inkomen, huisvesting en identiteitsbewijs. Of de antwoorden op deze vragen helemaal betrouwbaar zijn, valt echter te betwijfelen. Op het moment van ontslag ziet een MMD'er de gedetineerde doorgaans niet meer. De antwoorden zijn dan ook een weergave van de inschatting die een MMD'er maakt naar aanleiding van eerdere contacten met de gedetineerde, de gemeente en andere ketenpartners. De MMD'ers weten vaak niet of een inkomen, onderdak of identiteitsbewijs ook echt direct op de dag van ontslag aanwezig is. De gedetineerde kan echter wel al afspraken gepland hebben op de dag van of na ontslag om deze zaken bij de gemeente te regelen. In de tweede helft van 2010 gaat een nieuwe versie van DPAN gebruikt worden. In deze versie zullen de vragen over de ontslagsituatie betrouwbaarder zijn. Er zal namelijk niet alleen gevraagd worden of betrokkene op de dag van ontslag kan beschikken over huisvesting, identiteitsbewijs of inkomen, maar ook of er afspraken zijn gemaakt om die zaken na ontslag te regelen. De MMD'er heeft op deze manier meer mogelijkheden om de situatie na detentie in de managementinformatie te beschrijven. Totdat gegevens uit de nieuwe versie van DPAN beschikbaar zijn, zullen we in de monitor gebruik maken van informatie uit het huidige DPAN om de situatie direct na detentie te beschrijven.

2.2.3 Zes maanden na detentie

Voor de beschrijving van de situatie van ex-gedetineerden op de leefgebieden zes maanden na detentie wordt gebruik gemaakt van registraties van een drietal gemeenten, te weten Amsterdam, Rotterdam en Eindhoven. Tot deze selectie van steden is gekomen na een uitgebreide rondtocht langs verschillende gemeenten en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het uitgangspunt voor dit onderzoek was om uniforme gegevens te verkrijgen van alle ex-gedetineerden over de situatie op de verschillende leefgebieden zes maanden na detentie. Het bleek echter dat er op dit moment geen centrale informatiebron is te vinden die informatie over de situatie van alle ex-gedetineerden op alle verschillende leefgebieden kan geven zes maanden nadat de gedetineerden zijn vrijgekomen. Het CBS houdt slechts op een aantal leefgebieden informatie van alle Nederlandse inwoners bij. Deze informatie heeft vooral betrekking op inkomen. Bovendien zijn cijfers van het CBS niet direct beschikbaar. Als stelregel hanteert het CBS dat gegevens over een bepaald jaar anderhalf jaar na afloop van dat jaar beschikbaar zijn. Zo komen gegevens over 2008 pas beschikbaar halverwege 2010. Een gezamenlijke, uniforme registratie van gemeenten op dit gebied bestaat ook niet, daarom is besloten gericht een aantal gemeenten te benaderen.

Ten eerste zijn vanaf juni 2009 de voorlopende gemeenten¹⁰ op het gebied van het nazorgbeleid benaderd en gevraagd naar hun registratie op het gebied van nazorg. Daarbij werd gevraagd of de gemeenten een registratie bijhielden, of deze de situatie van ex-gedetineerden ook na detentie in kaart bracht en of de registratie ging over personen die in de periode 1 juli 2008 tot en met 31 december 2008 een PI hebben verlaten. Verder werd gekeken of de informatie specifiek genoeg was om te gebruiken voor deze monitor. Uit deze inventarisatie bleek dat alleen Eindhoven en Rotterdam informatie bijhielden die gebruikt kon worden voor de doeleinden van dit onderzoek. Naderhand zijn ook de gemeenten Amsterdam, Utrecht en Den Haag benaderd met dezelfde vragen. Deze gemeenten zijn benaderd, omdat de meeste gedetineerden naar één van deze gemeenten uitstromen.

Uit deze inventarisatie werd duidelijk dat de registratiesystemen van de gemeenten Den Haag en Utrecht niet gebruikt konden worden om informatie aan te leveren voor de eerste meting van de monitor. Dat ligt anders bij de informatie die de gemeente Amsterdam bijhoudt. Hoewel de gemeente Amsterdam op dit moment geen centraal registratiesysteem heeft van ex-gedetineerden, kunnen gegevens over ex-gedetineerden uit bestaande systemen van de Dienst Werk en Inkomen (DWI) en de GGD gehaald worden.

Een nadeel van het gebruik van informatie over ex-gedetineerden uit drie verschillende gemeenten en dus uit drie verschillende informatiebronnen is dat de gegevens moeilijk met elkaar te vergelijken zijn. In de volgende alinea's zal per gemeente aangegeven worden welke informatie beschikbaar is om de situatie van ex-gedetineerden zes maanden na detentie te beschrijven.

Amsterdam

Informatie over Amsterdamse ex-gedetineerden is beschikbaar via twee gemeentelijke diensten, namelijk de GGD en DWI. De GGD houdt informatie bij over mensen die contact hebben met de OGGz, de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg.¹¹ De GGD houdt informatie bij over het soort inkomen, het soort huisvesting en het soort zorg. Elk kwartaal wordt de situatie op deze gebieden door de mentor van een cliënt doorgegeven aan de veldregisseur, die het vervolgens binnen de GGD registreert. De situatie op deze gebieden wordt niet precies zes maanden na detentie bepaald, maar is gebaseerd op het dichtstbijzijnde meetmoment van de GGD. De informatie van de GGD rapporteert dus over een specifieke groep ex-gedetineerden, te weten die personen die tot de OGGz groep behoren en waarmee contact is gehouden. De GGD registreert niet centraal of de cliënten schulden hebben of in het bezit zijn van een geldig identiteitsbewijs.

Via DWI is informatie beschikbaar over personen die in het verleden contact hebben gehad met DWI. Van deze personen kan DWI duidelijk maken of ze op de dag van ontslag en zes maanden na detentie een bijstandsuitkering hadden, wat de huisvestingssituatie op deze momenten was, of deze personen schulden hebben bij de

---

¹⁰ Van Floor Bruggeman (Directie Sanctie- en Preventiebeleid (DSP), Ministerie van Justitie), Marieke Stam (DSP, Ministerie van Justitie) en Karel van Duijvenbouden (DJI) hebben we namen en contactpersonen gekregen van gemeenten die tot de 'voorlopers' op het gebied van het nazorgbeleid worden gerekend. Deze gemeenten hebben we benaderd voor informatie over hun nazorgbeleid en hun wijze van registreren. Het ging om de volgende gemeenten: Almere, Eindhoven, Heerlen, Hoorn, Leeuwarden, Lelystad, Rotterdam, Tilburg, Venlo.

¹¹ De Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ) richt zich op mensen die volgens hun omgeving zorg nodig hebben. Ze vragen zelf geen hulp omdat ze de weg niet weten, omdat ze vinden dat ze zelf geen hulp nodig hebben of omdat ze slechte ervaringen hebben met hulpverlening. (Bron: GGZ Drenthe).

gemeente en of ze een in een gemeentelijk traject zitten. Als een bijstandsuitkering in de zes maanden na detentie beëindigd wordt, kan ook de reden daarvoor aangegeven worden. DWI heeft geen informatie over zorgcontact en identiteitsbewijs.

Eindhoven

De gemeente Eindhoven houdt informatie bij over alle gedetineerden van wie ze via MMD'ers een dossier hebben ontvangen. Voor elke gedetineerde wordt informatie bijgehouden over het soort inkomen, het soort huisvesting en het soort zorgcontact *op de dag van ontslag*. Deze informatie wordt uit andere gemeentelijke informatie-systemen overgenomen in een eigen bestand. Over de situatie zes maanden na detentie wordt op deze gebieden geen informatie bijgehouden. De informatie over het soort inkomen, het soort huisvesting en het soort zorgcontact op de dag van ontslag wordt gebruikt om een vergelijking te kunnen maken met de gegevens over de ontslagsituatie uit DPAN. Naast de informatie over de situatie op drie leefgebieden op de dag van ontslag houdt de gemeente Eindhoven bij welke trajecten uitgezet worden. Deze trajecten zijn met name gericht op het begeleiden van gedetineerden uit de bijstand naar werk. Daarnaast richt een aantal trajecten zich op gezondheidszorg. Binnen het veiligheidshuis registreert de gemeente Eindhoven in de periode waarover gerapporteerd wordt niet of een ex-gedetineerde schulden heeft of in het bezit is van een identiteitsbewijs.

Rotterdam

De gemeente Rotterdam houdt informatie bij over de uitgezette trajecten voor (ex-)gedetineerden en wat het resultaat daarvan is. De personen die aangeven geen problemen op de leefgebieden te ondervinden en waarbij ook de gemeente constateert dat er geen problemen zijn, worden alleen geregistreerd als ex-gedetineerde. Voor hen hoeft door de gemeente geen actie te worden ondernomen. In de beschrijving van de situatie van Rotterdamse ex-gedetineerden wordt gebruik gemaakt van de administratie over de uitgezette acties voor de (ex-)gedetineerden die aangeven een probleem te ondervinden op één of meer leefgebieden. De situatie van deze groep ex-gedetineerden kan niet precies zes maanden na detentie in kaart gebracht worden. Aan de hand van de uitgezette acties en de resultaten daarvan op de relevante gebieden identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en zorg wordt getracht een beeld te schetsen van de situatie na detentie.

Representativiteit gegevens Amsterdam, Eindhoven en Rotterdam

In totaal stroomt ongeveer 25% van de ex-gedetineerden uit naar Amsterdam, Eindhoven of Rotterdam. Qua percentage is dit behoorlijk, maar de vraag is of het ook een representatief gedeelte is van de totale uitstroom van ex-gedetineerden. De geselecteerde gemeenten zijn allen grote steden met grotere sociale en maatschappelijke problemen dan kleinere gemeenten, wat betekent dat het aantal gedetineerden met een problematische achtergrond in deze gemeenten waarschijnlijk hoger ligt dan gemiddeld.

In bijlage 3 staat de tabel weergegeven met daarin de achtergrondkenmerken van de gedetineerden uit de verschillende steden vergeleken met de kenmerken van de totale groep ex-gedetineerden die uitstroombden uit een PI in de periode 1 juli – 31 december 2008. Gedetineerden uit Eindhoven blijken vaker dan de totale groep geboren te zijn in Nederland. Verder hebben de Eindhovense gedetineerden gemiddeld langer vastgezeten dan de totale groep en hebben ze meer eerdere detenties en behoren ze vaker tot de maatschappelijke opvanggroep (MO-groep).

Voor de gedetineerden die naar Amsterdam vertrekken, gebruiken we in dit onderzoek informatie van de GGD en van de DWI. Beide groepen wijken op dezelfde kenmerken af van de totale groep. Het zijn bij beide groepen vaker vrouwen dan ge-

middeld, men is ouder, vaker zonder geregistreerd partner en minder vaak geboren in Nederland, maar juist (veel) vaker in Suriname. Verder zijn de Amsterdamse gedetineerden vergeleken met de totale groep gemiddeld korter gedetineerd geweest en hebben ze meer eerdere detenties. Verder behoren ze vaker tot de MO-groep dan gemiddeld. Gemiddeld genomen wordt de groep Amsterdamse gedetineerden van wie we in dit onderzoek informatie hebben gekenmerkt door meer problemen dan gemiddeld. Dit is niet zo vreemd, aangezien we gebruik maken van informatie van de GGD en de DWI. Deze diensten hebben alleen informatie over gedetineerden die al contact met hen hadden. De GGD heeft contact met de OGGZ-groep en DWI heeft informatie over personen die een bijstandsuitkering hebben of hebben gehad.

De gemeente Rotterdam houdt, zoals eerder gesteld, alleen informatie bij over gedetineerden die aangeven op een van de leefgebieden een probleem te hebben. Dit zijn vaak mensen die ook op andere gebieden problemen hebben. Dit blijkt ook uit de vergelijking met achtergrondkenmerken, zoals getoond in bijlage 3. Rotterdamse gedetineerden zijn vaker zonder geregistreerd partner, zijn gemiddeld langer gestraft, hebben meer eerdere detenties dan de totale groep en worden vaker tot de MO-groep gerekend. Verder zijn ze zijn minder dan gemiddeld geboren in Nederland en vaker in Suriname of op de Nederlandse Antillen of Aruba.

2.3 Operationalisering

In deze paragraaf wordt de operationalisering beschreven van de verschillende kenmerken uit het onderzoek. Eerst wordt beschreven hoe de situatie op de leefgebieden, identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, zorg en schulden, is gemeten. Daarna wordt de operationalisering van een aantal achtergrondkenmerken beschreven die gebruikt zijn om te kijken welke kenmerken met welke problemen op de leefgebieden samenhangen. De achtergrondkenmerken zijn onder te verdelen in sociaal-demografische kenmerken, zoals geslacht en leeftijd, kenmerken van de detentie, zoals detentieduur en detentieverleden, en kenmerken die te maken hebben met de screening van de gedetineerden door de MMD'er.

2.3.1 De leefgebieden

Een gedetineerde heeft een *identiteitsbewijs* als deze geldig is en niet kwijt, gestolen, verkocht of op een andere manier niet meer in het bezit is van gedetineerde. Gedetineerden hebben een *inkomen* als zij een bijstandsuitkering hebben, een uitkering van het UWV hebben, een salaris ontvangen, inkomsten uit een eigen zaak hebben, AOW en/of pensioen ontvangen, een studiefinanciering hebben of als anderen in hun levensonderhoud voorzien. Gedetineerden zonder inkomen hebben geen regulier inkomen of geven aan inkomen uit zwartwerk of andere illegale activiteiten te hebben.

Gedetineerden met *huisvesting* hebben een huurwoning, een eigen woning, huren een kamer, wonen bij familie of vrienden of verblijven in de maatschappelijke opvang. Ook andere soorten huisvesting zoals het wonen in een caravan, hotel of in een (anti-)kraakpand worden gezien als huisvesting. Deze vormen van onderdak worden samengenomen in de categorie *andere vorm van onderdak*. Daklozen met of zonder briefadres worden vanzelfsprekend gerekend tot de groep zonder huisvesting.

Een gedetineerde heeft schulden wanneer boetes bij het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB) openstaan of als er andere schuldeisers zijn. Een eventuele hypotheekschuld wordt in dit onderzoek niet meegenomen bij het bepalen of een ge-

detineerde schulden heeft. Daarnaast wordt gekeken of een (ex-)gedetineerde in een *schuldhulpverleningstraject* zit. Er wordt geen onderscheid gemaakt bij welke organisatie het schuldhulpverleningstraject loopt.

Een gedetineerde heeft een probleem op het gebied van zorg als hij contact heeft met een zorginstelling. Feitelijk wordt in het nazorgbeleid de behoefte aan zorg als probleem beschouwd. Deze informatie is echter niet voor handen, waardoor we het hebben van contact met een zorginstelling als indicatie nemen voor de *zorg-behoefte*. De aard van de zorgproblematiek wordt bepaald aan de hand van het soort instelling waarmee de gedetineerde contact heeft. Het kan gaan om contact met een psychiatrische, verslavings-, medische of een ander soort zorginstelling.

2.3.2 Achtergrondkenmerken

De sociaal-demografische kenmerken die meegenomen worden in dit onderzoek zijn geslacht, leeftijd, geboorteland en burgerlijke staat. De *leeftijd* van de gedetineerde wordt bepaald door de geboortedatum te vergelijken met de ontslagdatum. De leeftijd geldt dus voor de dag van ontslag. Met betrekking tot *geboorteland* wordt een onderscheid gemaakt in de volgende categorieën: Nederland, Turkije, Marokko, Suriname, Nederlandse Antillen en Aruba, overige westerse landen en overige niet-westerse landen. In DPAN wordt aan de gedetineerde de vraag gesteld wat zijn *burgerlijke staat* is. De antwoordmogelijkheden zijn: gehuwd, geen geregistreerd partner en geregistreerd partner of anders.

Er wordt in dit onderzoek een aantal variabelen opgenomen die betrekking hebben op de detentie. Het *detentieverleden* wordt weergegeven door het aantal keer dat een gedetineerde in de periode vanaf 1996 een PI uitgestroomd is.¹² Deze variabele is gebaseerd op gegevens uit TULP-GW. De *detentieduur* is bepaald door het verschil te berekenen tussen de ontslagdatum en de datum van inverzekeringstelling.¹³ Ook deze gegevens zijn afkomstig uit TULP-GW. In DPAN wordt de vraag gesteld of de gedetineerde een veelpleger is. Door de detentiegeschiedenis van de gedetineerde te raadplegen wordt door de MMD'er aangegeven of de gedetineerde een *veelpleger* genoemd kan worden. Een heldere definitie van wie als veelpleger moet worden beschouwd, wordt echter door de MMD'ers niet gebruikt (zie ook Kuppens en Ferwerda, 2008). De MMD'er kan ook aangeven of iemand tot de *maatschappelijke opvang-groep* (MO-groep) behoort. Over het algemeen gaat de definitie uit van feitelijk en residentieel daklozen die door hun zwerfgedrag en verloederde staat vaak overlast veroorzaken in de openbare ruimte of criminaliteit plegen. Deze mensen kampen met psychiatrische stoornissen of psychosociale problemen en hebben meerdere problemen op andere leefgebieden (Kuppens & Ferwerda, 2008, p. 10). De MMD'er hanteert echter geen vaste definitie bij de bepaling of iemand tot deze groep behoort.

Ten slotte wordt gekeken naar een aantal variabelen dat betrekking heeft op de screening van gedetineerden. Ten eerste het aantal dagen dat het duurde voordat een gedetineerde wordt gescreend. Deze variabele wordt berekend door het verschil te nemen tussen de dag waarop het basisdossier van een gedetineerde is ingevuld

---

¹² Deze informatie is afkomstig uit TULP-GW en deze informatie is beschikbaar vanaf 1996. Detenties voor die tijd zijn onbekend.

¹³ Dit is een bruto-detentieduur en is een lichte overschatting van de werkelijke detentieduur, omdat geen rekening gehouden wordt met een mogelijk verblijf buiten de inrichting door bijvoorbeeld een tijdelijke schorsing van de voorlopige hechtenis of bijzonder verlof.

in DPAN en de begindatum van de detentie. Deze eerste dag van detentie kan plaatsvinden op het politiebureau. Ook wordt gekeken of in het DPAN formulier wordt aangegeven dat op een leefgebied een actie gevraagd wordt door de MMD'er, de gedetineerde, de gemeente of door een andere organisatie. Het gaat hierbij niet om de inhoud van de actie, maar of een actie gevraagd wordt. Als een DPAN dossier is ingevuld, maar bij de acties wordt niets ingevuld, dan is er geen actie gewenst.

3 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten gegeven en beschreven ter beantwoording van de onderzoeksvragen. Als eerste wordt in paragraaf 3.1 aangegeven van welke personen er geen informatie beschikbaar is in dit onderzoek. In paragraaf 3.2 zal per leefgebied aangegeven worden in welke mate gedetineerden voor en direct na detentie een probleem hebben op het leefgebied. De mate waarin er sprake is van een cumulatie van problemen op de verschillende leefgebieden voor en direct na detentie wordt besproken in paragraaf 3.3. De verandering in de mate waarin gedetineerden beschikken over een identiteitsbewijs, een inkomen en huisvesting tussen de situatie voor detentie en de situatie direct volgend op detentie wordt behandeld in paragraaf 3.4. We moeten ons in deze paragraaf beperken tot problemen op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting, aangezien we op deze gebieden informatie over de situatie voor en direct na detentie beschikken. Op het gebied van zorg en schulden is geen informatie beschikbaar over de situatie direct na detentie, zoals reeds in hoofdstuk 2 is aangegeven. In paragraaf 3.5 zal de samenhang tussen problematiek op de leefgebieden en achtergrondkenmerken voor de situatie voor én na detentie beschreven worden. Ook wordt de samenhang beschreven tussen verandering in de problematiek op de leefgebieden en achtergrondkenmerken. In de laatste paragraaf (3.6) van het resultatenhoofdstuk worden de resultaten met betrekking tot de situatie op de leefgebieden zes maanden na detentie beschreven. We hebben ervoor gekozen om deze situatie per gemeente te beschrijven, aangezien de gemeenten op hun eigen manier gegevens bijhouden. Deze verschillen zorgen ervoor dat het lastig is te vergelijken tussen gemeenten, waardoor het duidelijker is om de resultaten per gemeente apart te beschrijven.

3.1 Gedetineerden over wie geen informatie beschikbaar is

Niet elke gedetineerde die tot de doelgroep van het PSAN behoort, is ook daadwerkelijk door een MMD'er gescreend. In deze paragraaf geven we aan om hoeveel gedetineerden het hierbij gaat. Verder geven we een aantal opvallende achtergrondkenmerken van deze niet-gescreende gedetineerden en laten we zien op welke kenmerken deze groep significant afwijkt van de gedetineerden die wel gescreend zijn.

Van 4.188 personen (=27,3% van de totale onderzoeksgroep) is geen screeningsinformatie beschikbaar over de situatie op de leefgebieden. Van 213 personen is door administratieve redenen geen informatie te vinden in DPAN. Van de overige 3.975 personen zaten 969 gedetineerden vast in een tijdelijke voorziening in Zeist. Daar waren in de periode waarop we ons in dit onderzoek richten geen MMD'ers werkzaam. Van de overige 3.006 gedetineerden is niet duidelijk waarom ze niet gescreend zijn.

Tabel 3 Inrichting van uitstroom (%)

	Van totaal niet-gescreenden	Niet gescreend in inrichting
Lelystad Unit 3 (DCL)	20,4	65,9
Nieuwegein	11,0	51,7
Ter Apel HvB	8,0	64,7
Arnhem de Berg	6,0	34,8
Nieuwersluis	4,6	54,6

Tabel 4   **Vergelijking kenmerken gescreenden en niet-gescreenden (%)**

	Gescreend	Niet-gescreend
Geslacht		
Man	93,1	92,2
Vrouw	6,9	7,8
N	11.168	3.006
Leeftijd		
18 en 19	5,1	4,3
20 t/m 24	18,7	17,4
25 t/m 29	15,6	16,0
30 t/m 34	13,6	13,5
35 t/m 39	15,0	14,4
40 t/m 44	12,7	13,0
45 t/m 49	9,4	10,2
50 t/m 59	8,0	9,0
60 en ouder	1,8	2,2
N	11.168	3.006
Geboorteland		
Nederland	65,3*	56,4*
Turkije	2,4	1,9
Marokko	4,9*	5,8*
Suriname	7,4	7,8
Nederlandse Antillen en Aruba	7,7	8,1
Overig westers	5,2*	11,1*
Overig niet-westers	7,1*	8,9*
N	11.143	2.983
Detentieduur		
Tot 10 dagen	12,5*	38,4*
10 dagen tot 2 weken	5,1*	8,4*
2 weken tot 1 maand	17,8*	27,3*
1 tot 3 maanden	26,0*	13,4*
3 tot 6 maanden	17,5*	3,8*
6 maanden tot 1 jaar	12,6*	2,6*
Meer dan 1 jaar	8,5*	6,0*
N	11.131	2.999
Aantal eerdere detenties (vanaf 1996)		
Geen eerdere detenties	34,7*	39,4*
1 Eerdere detentie	16,7	17,2
2 Eerdere detenties	10,7	9,8
3-5 Eerdere detenties	17,1	15,9
6-10 Eerdere detenties	12,2*	10,1*
11-20 Eerdere detenties	7,4*	6,2*
Meer dan 20 eerdere detenties	1,3	1,3
N	10.918	2.977

* Kenmerken verschillen significant tussen gescreende en niet gescreende gedetineerden ($p < 0,05$).

Uit een nadere analyse van de achtergrondkenmerken van niet gescreende gedetineerden blijkt dat een aantal inrichtingen uitsteekt boven de rest wat betreft het percentage gedetineerden dat niet gescreend is tijdens detentie. In tabel 3 staan die inrichtingen genoemd. In diezelfde tabel staat ook het aantal gedetineerden dat niet gescreend is als percentage van de totale uitstroom in die inrichting. Voor bij-

voorbeeld de inrichting Lelystad Unit 3 (DCL) geldt dan dat 65,9% van alle gedetineerden die daar uitstromen niet gescreend is.

Van de gedetineerden van wie we niet weten waarom ze niet gescreend zijn, is gekeken naar de kenmerken waarop deze gedetineerden verschillen van gedetineerden die wel gescreend zijn (zie tabel 4). We laten de personen van wie we om administratieve redenen geen informatie hebben gevonden en gedetineerden die in Zeist vastzaten buiten beschouwing. Voor deze groepen weten we namelijk al waarom er geen informatie beschikbaar is. Opvallend is dat de niet gescreenden beduidend korter vast zaten dan de gescreenden. Bijna drie kwart (74,1%) van de niet gescreende gedetineerden heeft korter dan een maand vastgezeten en 38,4% zat zelfs korter dan tien dagen. Onder de gescreenden was 35,4% korter dan een maand gedetineerd.

Box 1 Belangrijkste bevindingen gescreende versus niet gescreende gedetineerden

- Van meer dan een kwart van de gedetineerden is geen informatie beschikbaar over de situatie op de leefgebieden.
- 969 Gedetineerden zaten in een inrichting waar geen MMD'er werkzaam was.
- Niet gescreende gedetineerden zitten gemiddeld korter vast dan gedetineerden die wel gescreend zijn.

3.2 Situatie op de vijf leefgebieden direct voor en direct na detentie

3.2.1 Identiteitsbewijs

Uit de gegevens die bijgehouden worden in DPAN blijkt dat 83,7% van de gedetineerden beschikte over een identiteitsbewijs voor men in detentie kwam (zie tabel 5). Direct na detentie blijkt ongeveer een gelijk aantal van de dan ex-gedetineerden te beschikken over een identiteitsbewijs. Dit hoeven overigens niet per se dezelfde personen te zijn. Het kan namelijk voorkomen dat gedetineerden hun identiteitsbewijs *verliezen*¹⁴ tijdens detentie of dat gedetineerden een identiteitsbewijs verkrijgen tijdens hun detentie. Hierop gaan we in paragraaf 3.4 nader in.

Tabel 5 In welke mate hebben (ex-)gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling voor en direct na detentie

	Voor detentie		Direct na detentie	
	%	N	%	N
Identiteitsbewijs	83,7	10.583	83,6	8.151
Inkomen	75,8	10.265	58,6	8.151
Huisvesting	82,7	10.240	82,3	8.474
Schulden	70,2	8.092	-	-
Zorgcontact	27,7	10.000	-	-

- niet beschikbaar

¹⁴ We spreken hier van het verliezen van het identiteitsbewijs. In de praktijk zal het identiteitsbewijs echter niet snel tijdens de detentie verloren gaan. Het gaat om situaties waarvan achteraf bleek dat een identiteitsbewijs bij binnenkomst in een PI toch niet aanwezig was.

3.2.2 Inkomen

Als we kijken naar de situatie op het gebied van inkomen, dan blijkt uit tabel 5 dat 75,8% van de gedetineerden een inkomen had voor aanvang van de detentie. Direct na detentie beschikt nog maar 58,6% van de ex-gedetineerden over een inkomen. Daarbij moet wel in aanmerking worden genomen dat de situatie direct na detentie gebaseerd is op informatie uit DPAN die door de MMD'er in de PI is ingevuld zonder de betreffende gedetineerde te spreken. Verder is de informatie over de situatie direct na detentie gebaseerd op de vraag of de gedetineerde beschikt over een vorm van inkomen direct na detentie. Uit de praktijk blijkt dat deze vraag de situatie op inkomensgebied niet altijd goed beschrijft. Er zijn gevallen waarin door de MMD'er en de gemeente waarnaar een gedetineerde terugkeert na detentie, afspraken zijn gemaakt over het verstrekken van een uitkering. Deze uitkering wordt echter pas verstrekt nadat een gedetineerde vrij is gekomen en zich bij de gemeente heeft gemeld. Direct aansluitend op detentie is er in deze gevallen dus geen sprake van een inkomen, enkele dagen later wel. In paragraaf 3.6.1 zal de situatie van Eindhovense ex-gedetineerden beschreven worden, daaruit zal blijken dat volgens de gemeente meer mensen direct na detentie een inkomen hebben, dan MMD'ers aangaven.

Tabel 6 Soort inkomen voor detentie

	%
Inkomen uit arbeid	46,3
Bijstandsuitkering	31,4
WIA/Wajong	13,6
AOW en/of pensioen	1,1
Eigen bedrijf	1,9
Studiefinanciering	3,6
Anders	2,1
Totaal (N)	6.845

Van 88% (N=6.845) van de mensen die voor detentie beschikken over een inkomen weten we het soort inkomen waarover ze beschikten. Deze gegevens staan weergegeven in tabel 6. Hieruit blijkt dat circa 46% van de gedetineerden die voor detentie een inkomen ontving, dit inkomen ontving uit arbeid. 31,4% Van deze groep ontving inkomen uit een bijstandsuitkering en 13,6% kreeg zijn inkomen vanwege een arbeidsongeschiktheidsuitkering (WIA/Wajong). Andere inkomensbronnen zijn een AOW of pensioen, een eigen bedrijf, studiefinanciering of een andere vorm van inkomen. Van de mensen die direct na detentie beschikken over inkomen is geen informatie beschikbaar over het soort inkomen dat ze dan ontvangen.

3.2.3 Huisvesting

Net als bij de situatie met betrekking tot het identiteitsbewijs, beschikt ongeveer hetzelfde percentage gedetineerden direct voor en direct na detentie over een vorm van huisvesting, respectievelijk 82,7% en 82,3%. Daarnaast hebben we ook informatie over het soort huisvesting voor detentie. In tabel 7 staat het soort huisvesting weergegeven voor gedetineerden die voor detentie een vorm van huisvesting hadden. De grootste groep beschikt voor detentie over een huurwoning. Daarnaast woonde ruim 30% van de gedetineerden in bij familie. Uit nadere analyse blijkt dat dit vooral (54,7%) gedetineerden jonger dan 25 jaar zijn. Slechts een klein deel (5,7%) van de gedetineerden was voor detentie in het bezit van een eigen woning.

Van de overige gedetineerden die voor detentie over huisvesting beschikten, woonde 6,1% op kamers, 8,9% bij vrienden of kennissen, 6,7% binnen de maatschappelijke opvang en de overige 3,2% beschikte over een andere soort van huisvesting.

Van 23% van de gedetineerden die na detentie over huisvesting beschikt, weten we om wat voor huisvesting het gaat (zie tabel 7). De verdeling naar het soort huisvesting direct na detentie verschilt van de verdeling van het soort huisvesting voor detentie ($\chi^2(6) = 128,57$; $p = 0,00$). Wat opvalt, is dat het aandeel gedetineerden dat na detentie over een huurwoning beschikt significant lager ligt dan het aandeel gedetineerden dat voor detentie over een huurwoning beschikte (respectievelijk 30,5% en 38,6%). Aan de andere kant ligt het percentage gedetineerden dat via maatschappelijke opvang een dak boven zijn hoofd krijgt na detentie significant hoger dan voor detentie (respectievelijk 12,5% en 6,7%). In paragraaf 3.4 zullen we (in tabel 21) kijken of de daling in het aandeel gedetineerden met een huurwoning samenhangt met de stijging van het aandeel gedetineerden dat via de maatschappelijke opvang over huisvesting beschikt.

Tabel 7 Soort huisvesting voor en direct na detentie (%)

	Voor detentie	Direct na detentie
Eigen woning	5,7*	3,6*
Huurwoning	38,6*	30,5*
Kamer bij particulier	6,1*	4,3*
Inwonend bij familie	30,7*	33,8*
Inwonend bij vrienden of kennissen	8,9	9,5
Maatschappelijke opvang	6,7*	12,5*
Anders	3,2*	5,8*
Totaal (N)	7.491	1.631

* De soorten huisvesting die significant verschillen tussen voor en na detentie ($p < 0,05$).

3.2.4 Schulden

Uit tabel 5 blijkt het hebben van schulden het meest voorkomende probleem te zijn voor (ex-)gedetineerden wat betreft de vijf leefgebieden die centraal staan in het PSAN. Van de gedetineerden geeft namelijk ruim tweederde (70,2%) aan voor detentie schulden te hebben. Over de situatie direct na detentie is op het gebied van schulden geen informatie beschikbaar. We kunnen dus geen beeld geven van de schulden van gedetineerden direct na detentie.

Tabel 8 Hoogte van de schulden (inclusief CJIB vorderingen) voor detentie

	%
Minder dan 1.000 euro	20,2
1.000 < 5.000 euro	29,1
5.000 < 10.000 euro	17,1
10.000 < 50.000 euro	28,0
Meer dan 50.000 euro	5,6
Totaal (N)	3.124

Van 55% van de gedetineerden die voor detentie aangaven schulden te hebben, hebben we ook een indicatie van de hoogte van de schulden (zie tabel 8). Uit deze gegevens blijkt dat ongeveer een vijfde (20,2%) een schuld heeft van minder dan

1.000 euro. Een derde (33,6%) van de gedetineerden met schulden geeft aan een schuld te hebben van meer dan 10.000 euro, 5,6% van de gedetineerden heeft zelfs een schuld van meer dan 50.000 euro.

Van de personen van wie bekend is dat ze schulden hebben, weten we dat 35,5 % (N=4.175) alleen schulden heeft bij het CJIB (Centraal Justitieel Incasso Bureau), 25,0% heeft alleen schulden bij andere schuldeisers, zoals woningbouwcorporaties, energiebedrijven en postorderbedrijven, en 39,5% heeft zowel schulden bij het CJIB als bij andere schuldeisers. De hoogte van de vorderingen van het CJIB staan vermeld in tabel 9. In vergelijking met de totale schulden ligt de hoogte van de CJIB vorderingen lager.

Tabel 9 Hoogte van de CJIB vorderingen voor detentie

	%
Minder dan 1.000 euro	55,5
1.000 < 5.000 euro	31,6
5.000 < 10.000 euro	5,8
10.000 < 50.000 euro	5,4
Meer dan 50.000 euro	1,7
Totaal (N)	1.977

Van de gedetineerden die aangaven voor detentie schulden te hebben, zit 18,2% in een schuldhulpverleningstraject. Uitgesplitst naar de hoogte van de schulden (zie tabel 10) blijken dit in ongeveer de helft van de gevallen gedetineerden te zijn met een schuld van meer dan 10.000 euro. Slechts een klein percentage (7,1%) van de gedetineerden dat aangeeft voor detentie in een schuldhulpverleningstraject te zitten, heeft een schuld van minder dan 1.000 euro.

Tabel 10 Hoogte van de schulden van gedetineerden die voor detentie in een schuldhulpverleningstraject zaten

	%
Minder dan 1.000 euro	7,1
1.000 < 5.000 euro	21,8
5.000 < 10.000 euro	20,5
10.000 < 50.000 euro	42,1
Meer dan 50.000 euro	8,6
Totaal (N)	409

3.2.5 Zorg

Van de gedetineerden rapporteerde 27,7% dat zij voor hun detentie contact hadden met een zorginstelling (zie tabel 5). Van deze groep die voor detentie contact had met een zorginstelling, had 55,8% contact met de verslavingszorg (zie tabel 11). Ongeveer een derde (32,4%) had contact met een psychiatrische zorginstelling, 7,4% met een medische zorginstelling en ruim 15% met een andersoortige zorginstelling. Aan het einde van de detentieperiode rapporteerden MMD'ers of er afspraken zijn gemaakt met zorginstellingen over zorgcontact na detentie. Uit DPAN blijkt dat voor 32% (N=2.127) van de personen die voor detentie contact hadden met een zorginstelling dergelijke afspraken zijn gemaakt. Voor de hele groep is dit 11,3% (N=7.355) en voor de personen die vooraf geen contact met een zorginstelling hadden is dit 2,7% (N=5.012).

Tabel 11 Soort zorgcontact voor detentie

	%
Verslavingszorg	55,8
Psychiatrische zorg	32,4
Medische zorg	7,4
Andere zorginstelling	15,3
Totaal (N)	2.621

* Een gedetineerde kan met meer dan één zorginstelling contact hebben. Daarom tellen de percentages niet op tot 100%.

Box 2 Belangrijkste bevindingen situatie direct voor en direct na detentie

- Voor detentie heeft 83,7% van de gedetineerden een identiteitsbewijs, na detentie 83,6%;
- Voor detentie heeft 75,8% van de gedetineerden inkomen, na detentie heeft 58,6% inkomen. Voor detentie had 46,3% inkomen uit arbeid, 31,5 % had een bijstandsuitkering en 13,6% zat in de WIA of Wajong;
- Voor detentie heeft 82,7% van de gedetineerden huisvesting, na detentie 82,3%. Voor detentie wonen de meeste ex-gedetineerden in een huurwoning of bij familie. Na detentie wonen meer mensen bij familie en in de maatschappelijke opvang;
- Veel ex-gedetineerden hebben voor detentie schulden: 70,2%. Ongeveer 33% van de gedetineerden met schuld heeft meer dan 10.000 euro schuld;
- 27,7% Van de gedetineerden had voor detentie contact met een zorginstelling. In de meeste gevallen gaat het om contact met instellingen voor verslavingszorg (55,8%) of psychiatrische zorg (32,4%).

3.3 Cumulatie van problemen op de vijf leefgebieden

Naast het bekijken van de problematiek per leefgebied is het ook interessant om de cumulatie van problemen op de vijf leefgebieden te bezien. Dat wil zeggen, hoe vaak komen welke combinaties van problemen op de leefgebieden voor? Om deze vraag te beantwoorden wordt eerst in tabel 12 de verdeling getoond voor het aantal problemen¹⁵ op de leefgebieden wat betreft de situatie voor detentie. Voor deze tabel zijn overigens alleen de gegevens van (ex-)gedetineerden meegenomen van wie op elk leefgebied informatie over de situatie beschikbaar was.

---

¹⁵ Onder problemen verstaan we het niet beschikken over een inkomen, huisvesting of een identiteitsbewijs of het hebben van schulden of contact hebben met een zorginstelling.

Tabel 12 Cumulatie van problematiek op de vijf leefgebieden voor detentie

Aantal problemen	%
0	17,3
1	39,3
2	29,8
3	10,4
4	2,7
5	0,5
Totaal (N)	7.929

Ruim 80% van de gedetineerden had voor detentie een probleem op ten minste één van de vijf leefgebieden. Van de gedetineerden had 17,3% voor detentie op geen enkel leefgebied een probleem. Van de gedetineerden met problemen hadden de meeste (39,3%) op één leefgebied een probleem. Verder had 29,8% een probleem op twee leefgebieden, één op de tien (10,4%) een probleem op drie leefgebieden, 2,7% van de gedetineerden had voor detentie een probleem op vier leefgebieden en slechts een zeer klein deel van de groep (0,5%) had een probleem op alle leefgebieden.

In tabel 13 is de cumulatie van de problematiek op drie leefgebieden (identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting) beschreven voor de situatie voor en direct na detentie. De percentages voor de situatie voor detentie wijken af van de percentages zoals beschreven in tabel 12, omdat over minder leefgebieden wordt gerapporteerd. Met name de veel voorkomende problematiek op het gebied van schulden zorgt ervoor dat bij de beschrijving van de cumulatie van problemen op drie leefgebieden de prevalentie van nul problemen hoger is dan in de beschrijving van de cumulatie van problemen op vijf leefgebieden.

Direct na detentie ligt de verdeling van de cumulatie van problematiek significant anders dan voor detentie ($\chi^2(3) = 218,58$; $p = 0,00$) (zie tabel 13). Minder gedetineerden geven aan dat ze direct na detentie geen problemen hebben. De percentages van gedetineerden met één of meer problemen na detentie zijn significant groter ten opzichte van de situatie voor detentie.

Tabel 13 Cumulatie van problematiek op gebied van identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting voor en direct na detentie (%)

Aantal problemen	Voor detentie	Direct na detentie
0	63,2*	52,3*
1	22,3*	28,4*
2	7,6*	10,2*
3	6,9*	9,0*
Totaal (N)	10.147	8.151

* Cijfers verschillen significant ($p < 0,05$).

Tabel 14 Overzicht van combinaties van problemen aan het begin van detentie

	1 probleem					2 problemen														
Inkomen	X					X	X	X	X											
Huisvesting		X				X				X	X	X								
Zorg			X				X			X			X	X						
Schulden				X				X			X		X			X				X
Identiteitsbewijs					X				X			X			X		X		X	X
%	3,2	0,5	4,7	29,7	1,2	0,5	0,5	6,2	0,4	0,4	2,4	0,1	15,8	0,5	2,9					

	3 problemen						4 problemen													
Inkomen	X	X	X	X	X	X					X	X	X	X						
Huisvesting	X	X	X				X	X	X		X	X	X							X
Zorg	X			X	X		X	X		X	X		X	X						X
Schulden		X		X		X	X		X	X		X	X	X						X
Identiteitsbewijs			X		X	X		X	X	X			X	X	X	X				X
%	0,1	1,5	0,1	1,9	0,1	1,4	2,5	0,1	0,6	2,1	0,8	0,1	0,8	0,5	0,6					

In aanvulling op het aantal problemen dat gedetineerden direct voor en direct na detentie ervaren, hebben we ook gekeken naar welke combinaties van problemen zich voordoen. Tabel 12 heeft laten zien dat 17,4% van de gedetineerden aangaf geen problemen te hebben voor detentie, 0,5% van de gedetineerden gaf aan op alle vijf de leefgebieden problemen te hebben. In tabel 14 wordt duidelijk waaruit de problematiek bestaat als er op één, twee, drie of vier leefgebieden problemen zijn. Van de gedetineerden die één probleem hebben voor detentie, komt schuldenproblematiek het meeste voor. Van de gedetineerden heeft namelijk 29,7% schulden en geen andere problemen. Onder gedetineerden die op twee leefgebieden problemen hebben, komt de combinatie van schulden en zorgcontact het meest voor (15,8%). Daarnaast komt ook de combinatie van problemen met inkomen en schulden relatief vaak voor (6,2%). De meest voorkomende combinatie van drie problemen is de combinatie van problemen met huisvesting, zorg en schulden: 2,5% van de gedetineerden vertoont deze combinatie van problemen. Problemen op vier van de vijf leefgebieden komen relatief weinig voor. Het meest komt de combinatie van problemen op het gebied van inkomen, huisvesting, zorg en schulden (0,8%) voor.

De combinaties van problemen na detentie zijn wat eenvoudiger te beschrijven, aangezien we voor de situatie na detentie maar op drie leefgebieden (inkomen, huisvesting en identiteitsbewijs) over informatie beschikken. Tabel 13 heeft laten zien dat 52,3% van de gedetineerden geen problemen had na detentie, 9,0% van de gedetineerden had na detentie problemen op alle drie de leefgebieden. In tabel 15 wordt duidelijk gemaakt waaruit de problematiek bestaat als er op één of twee leefgebieden na detentie problemen zijn. Onder de combinaties van problemen komt het niet beschikken over een inkomen direct na detentie het meest voor. 22,6% Van de gedetineerden had direct na detentie alleen een probleem op inkomensgebied. Bij problemen op twee van de drie leefgebieden na detentie gaat het het meest om problemen met inkomen en huisvesting (6,6%), in 3,2% van de gevallen gaat het dan om problemen op het gebied van inkomen en identiteitsbewijs en in 0,4% van de gevallen gaat het om problemen wat betreft huisvesting en identiteitsbewijs.

Tabel 15   **Overzicht van combinaties van problemen direct na detentie**

	1			2		
Inkomen	X			X	X	
Huisvesting		X		X		X
Identiteitsbewijs			X		X	X
%	22,6	2,0	3,8	6,6	3,2	0,4

Box 3   **Belangrijkste bevindingen cumulatie problematiek direct voor en direct na detentie**

- Voor detentie heeft ruim 80% van de gedetineerden op één van de vijf leefgebieden een probleem;
- Bijna 30% van de gedetineerden heeft voor detentie alleen een probleem op het gebied van schulden. 15,8% Van de gedetineerden heeft voor detentie schulden en contact met een zorginstelling;
- Direct na detentie heeft bijna de helft van de ex-gedetineerden ten minste één probleem op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting. Direct voor detentie had bijna 40% van de gedetineerden op ten minste één van deze drie leefgebieden een probleem.

3.4   **Verandering in problematiek op de leefgebieden**

In paragraaf 3.2 hebben we de percentages gedetineerden laten zien die voor en direct na detentie beschikten over een inkomen, huisvesting en/of een identiteitsbewijs. Deze cijfers maken echter niet inzichtelijk of een gedetineerde zowel voor als na detentie over een inkomen, huisvesting of een geldig identiteitsbewijs kon beschikken of dat er verandering in de situaties optraden. In deze paragraaf onderzoeken we de mate waarin dergelijke veranderingen zich voordoen.

3.4.1 Identiteitsbewijs

In tabel 16 staat de verandering in het bezit van een identiteitsbewijs weergegeven. Voor de duidelijkheid geeft figuur 1 weer hoe tabel 16 begrepen dient te worden. De hierna volgende passage legt tabel 16 uit. Van de 6.439 gedetineerden die voor detentie aangaven over een identiteitsbewijs te beschikken, heeft 99,1% zijn identiteitsbewijs *behouden* tijdens de detentie. Minder dan 1% (0,9%) van de gedetineerden die voor detentie over een geldig identiteitsbewijs beschikte, deed dat na detentie niet meer en *verloor*¹⁶ als het ware zijn identiteitsbewijs. Van de 1.203 gedetineerden die voor detentie niet over een identiteitsbewijs beschikte, heeft 13,4% tijdens detentie een identiteitsbewijs *verkregen*. De andere 86,6% binnen deze groep had ook direct na detentie geen identiteitsbewijs.

Kijken we naar de absolute aantallen in tabel 16 (deze staan weergegeven tussen haakjes onder de percentages), dan zien we dat meer gedetineerden een identiteitsbewijs verkrijgen (161 gedetineerden) dan verliezen (56 gedetineerden) tijdens detentie. Gezien de resultaten getoond in tabel 5 is dit opvallend, aangezien uit die tabel bleek dat het percentage gedetineerden dat direct na detentie over een identiteitsbewijs beschikte een tiende procent lager lag dan het percentage gedetineer-

¹⁶ Zie voetnoot 14.

den dat voor detentie over een identiteitsbewijs beschikte. Een verklaring hiervoor is dat over de situatie voor detentie informatie van beduidend meer gedetineerden beschikbaar is dan over de situatie direct na detentie.

Figuur 1 Verandering in het bezit van een identiteitsbewijs

		N	Identiteitsbewijs na detentie	
			Ja	Nee
Identiteitsbewijs voor detentie	Ja		Behouden	Verloren
	Nee		Verkregen	Geen verbetering

Tabel 16 Verandering in het bezit van een identiteitsbewijs (%)

		N	Identiteitsbewijs na detentie	
			Ja	Nee
Identiteitsbewijs voor detentie	Ja	6.439	99,1 (6.383)	0,9 (56)
	Nee	1.203	13,4 (161)	86,6 (1.042)

3.4.2 Inkomen

De verandering in inkomen tussen de situatie voor en direct na detentie staat beschreven in tabel 17. Ruim een kwart (28,6%) van de gedetineerden die voor detentie een inkomen heeft, beschikt direct na detentie niet meer over een inkomen. Verder beschikt 22,9% van de gedetineerden direct na detentie over een inkomen, terwijl ze voor detentie geen inkomen hadden. Vergelijken we het percentage van gedetineerden die hun inkomen verliezen met het percentage dat een inkomen verkrijgt tijdens detentie, dan lijken deze percentages niet heel veel te verschillen. Bekijken we echter de absolute aantallen, dan valt op dat er beduidend meer gedetineerden tijdens detentie hun inkomen verliezen (1.655 gedetineerden) dan dat er gedetineerden tijdens detentie een inkomen verkrijgen (415 gedetineerden).

Tabel 17 Verandering in inkomen van begin naar eind detentie (%)

		N	Inkomen na detentie	
			Ja	Nee
Inkomen voor detentie	Ja	5.780	71,4 (4125)	28,6 (1655)
	Nee	1.810	22,9 (415)	77,1 (1.395)

In tabel 18 staat voor de gedetineerden van wie het soort inkomen voor detentie bekend is, aangegeven wie ook een inkomen direct na detentie heeft. Het soort inkomen na detentie is echter niet bekend. Uit deze tabel blijkt dat vooral gedetineerden die voor detentie studiefinanciering ontvingen of over een ander soort inkomen beschikte, direct na detentie niet over een inkomen beschikten. Ook het relatief hoge aantal gedetineerden dat voor detentie een bijstandsuitkering ontving, maar direct na detentie niet over een inkomen beschikte, valt op.

Tabel 18 Inkomen direct na detentie naar soort inkomen voor detentie

Soort inkomen voor detentie	% Gedetineerden dat na detentie	
	over een inkomen beschikte	N
AOW en/of pensioen	86,8	53
Eigen bedrijf	84,0	81
WIA/Wajong	73,8	721
Inkomen uit arbeid	71,8	2.384
Bijstandsuitkering	63,9	1578
Studiefinanciering	57,4	188
Anders	57,1	105

3.4.3 Huisvesting

De verandering in de huisvestingssituatie van (ex-)gedetineerden staat beschreven in tabel 19. Van diegenen die voor detentie over huisvesting beschikten, beschikte direct na detentie 94,5% opnieuw over een vorm van huisvesting. Iets meer dan een op de twintig van de gedetineerden die voor detentie over onderdak beschikt (5,5%), verliest dus zijn huisvesting tijdens detentie. Van de gedetineerden die voor detentie geen huisvesting hadden, heeft 35,7% wel huisvesting na detentie. Vergelijken we de absolute aantallen gedetineerden die huisvesting verliezen met gedetineerden die huisvesting verkrijgen tijdens detentie, dan zien we dat er meer gedetineerden huisvesting verkrijgen dan verliezen tijdens detentie.

Tabel 19 Verandering in huisvesting van begin naar eind detentie (%)

		N	Huisvesting na detentie	
			Ja	Nee
Huisvesting voor detentie	Ja	6.558	94,5 (6.200)	5,5 (358)
	Nee	1.343	35,7 (480)	64,3 (863)

In tabel 20 staat voor de gedetineerden van wie het soort huisvesting voor detentie bekend was, aangegeven of ze direct na detentie ook over een vorm van huisvesting beschikten. Eén op de tien gedetineerden (10,2%) die voor detentie bij vrienden of kennissen woonden, beschikte direct na detentie niet meer over onderdak. Eenzelfde percentage (10,4%) van de gedetineerden die voor detentie in de maatschappelijke opvang verbleven, is zijn onderdak tijdens detentie verloren. Gedetineerden die voor detentie beschikken over een eigen woning, een huurwoning of die bij familie wonen, beschikken direct na detentie het vaakst opnieuw over een vorm van huisvesting.

In tabel 20 is alleen gekeken of men na detentie nog huisvesting heeft. Onduidelijk is om wat voor soort huisvesting het na detentie gaat. Dit wordt in tabel 21 beschreven. Bijna 85% van de gedetineerden die voor detentie over een eigen woning beschikte, beschikt ook direct na detentie hier nog over. Wat verder opvalt aan tabel 21 is dat van de gedetineerden die voor detentie over een kamer bij een particulier beschikken ongeveer de helft direct na detentie over een andere vorm van huisvesting beschikt. Deze groep verhuist na detentie het meest naar familie (16,2%) of naar de maatschappelijke opvang (15,2%). Huisvesting bij familie direct na detentie lijkt een populair alternatief voor gedetineerden die voor detentie over een andere vorm van huisvesting beschikten. Zo gaat 8,9% van de gedetineerden die voor

detentie een huurwoning hadden bij familie wonen, datzelfde geldt voor 14,3% van de gedetineerden die voor detentie bij vrienden of kennissen woonden en 19,4% van de gedetineerden die voor detentie over een andere vorm van huisvesting beschikten.

Tabel 20 Huisvesting direct na detentie naar soort huisvesting voor detentie

Soort huisvesting voor detentie	% gedetineerden dat na detentie over huisvesting beschikte	N
Eigen woning	96,9	318
Inwonend bij familie	96,4	1.827
Huurwoning	95,3	2.234
Kamer bij particulier	92,1	353
Inwonend bij vrienden of kennissen	89,8	531
Maatschappelijke opvang	89,6	402
Anders	87,6	178

Tabel 21 Soort huisvesting voor detentie naar het soort huisvesting direct na detentie (%)

Soort huisvesting voor detentie	Soort huisvesting direct na detentie							N
	Eigen woning	Huurwoning	Inwonend bij familie	Inwonend bij vrienden of kennissen	Kamer bij particulier	Maatschappelijke opvang	Anders	
Eigen woning	84,8	1,5	3,0	0,0	3,0	0,0	7,6	66
Huurwoning	0,5	79,6	8,9	4,2	1,0	3,9	1,9	593
Inwonend bij familie	0,0	1,4	87,1	4,3	0,4	3,9	2,9	487
Inwonend bij vrienden of kennissen	0,0	4,8	14,3	63,5	1,6	11,9	4,0	126
Kamer bij particulier	0,0	4,0	16,2	10,1	50,5	15,2	4,0	99
Maatschappelijke opvang	0,0	1,0	6,2	0,0	1,0	88,7	3,1	97
Anders	0,0	0,0	19,4	5,6	2,8	5,6	66,7	36
Geen huisvesting	0,0	4,4	16,8	13,3	5,3	38,1	22,1	113

Verder is nog gekeken waar gedetineerden terechtkomen die voor detentie geen huisvesting hadden, maar direct na detentie wel. Het grootste deel van deze groep (38,1%) komt terecht in de maatschappelijke opvang. Daarnaast vindt 16,8% onderdak bij familie en 13,3% bij vrienden of kennissen. Bijna een vijfde van deze groep (22,1%) beschikt na detentie over een andere soort huisvesting.

Bij tabel 7 zagen we dat het percentage gedetineerden met een huurwoning voor detentie hoger was dan direct na detentie. Als mogelijke verklaring werd gegeven dat deze personen *verhuisden* naar de maatschappelijke opvang. Uit tabel 21 blijkt deze verklaring niet op te gaan. Gedetineerden die voor detentie een huurwoning bezaten, *verhuizen* in 8,9% van de gevallen naar familie. De toename van het percentage gedetineerden in de maatschappelijke opvang lijkt te komen door personen die voor detentie verbleven bij vrienden of kennissen, een kamer huurden bij een particulier of voor detentie geen huisvesting hadden.

Box 4   Belangrijkste bevindingen verandering in problematiek op de leefgebieden

- Van de 1.203 gedetineerden die voor detentie niet over een identiteitsbewijs beschikte, heeft 13,4% tijdens detentie een identiteitsbewijs verkregen.
- 28,6% Van de gedetineerden die voor detentie een inkomen hadden, verliest dit tijdens detentie. Van de gedetineerden die voor detentie geen inkomen hadden, heeft 22,8% direct na detentie wel een inkomen. Circa 36% van de ex-gedetineerden met een bijstandsuitkering voor detentie en circa 30% van de ex-gedetineerden met een inkomen uit arbeid voor detentie hadden na detentie geen inkomen meer.
- Van de gedetineerden die voor detentie over huisvesting beschikten, heeft 94,5% zijn huisvesting tijdens detentie behouden. Van de gedetineerden die geen huisvesting hadden voor detentie, heeft 35,7% huisvesting verkregen tijdens detentie.

3.5   Samenhang achtergrondkenmerken met problematiek en verandering op de leefgebieden

Naast het in kaart brengen van de situatie van ex-gedetineerden op de verschillende leefgebieden en de verandering die zich in deze situatie voordoet, kijken we in dit onderzoek naar de achtergrondkenmerken die hiermee samenhangen. Wat betreft achtergrondkenmerken maken we een onderscheid tussen sociaal-demografische kenmerken, kenmerken van de detentie en nazorgkenmerken. De operationalisering van deze kenmerken staat beschreven in paragraaf 2.3.2. In bijlage 4 staat vermeld hoe de samenhang tussen achtergrondkenmerken met problematiek en verandering op de leefgebieden onderzocht is. In die bijlage zijn ook de tabellen te vinden waarop onderstaande beschrijvingen gebaseerd zijn.

3.5.1   Samenhang met problematiek voor en na detentie

Twee achtergrondkenmerken hangen samen met het ondervinden van een probleem op alle vijf de leefgebieden. Het gaat om *burgerlijke staat* en *het behoren tot de MO-groep*. Voor gedetineerden zonder geregistreerd partner blijkt de kans dat ze voor detentie geen identiteitsbewijs, inkomen of onderdak hebben en dat ze schulden en contact met een zorginstelling hebben *groter* is dan voor gedetineerden die getrouwd zijn. Gedetineerden die tot de maatschappelijke opvanggroep worden gerekend hebben voor detentie vaker geen identiteitsbewijs, geen inkomen, geen huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling dan gedetineerden die niet tot de MO-groep worden gerekend. Verder valt nog op dat naarmate gedetineerden vaker in detentie hebben gezeten voor detentie, de kans groter is dat ze voor detentie geen identiteitsbewijs, geen huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling te hebben.

Wat betreft geslacht vinden we geen verband met problematiek op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting. Problemen op het gebied van schulden en zorg blijken wel samen te hangen met geslacht: vrouwen hebben voor detentie vaker schulden en contact met een zorginstelling dan mannen. Verder blijkt nog dat naarmate gedetineerden ouder zijn, de kans groter is dat ze een inkomen hebben voor detentie, maar ook dat de kans groter is dat ze schulden hebben en contact met een zorginstelling. Verder is het nog opvallend dat gedetineerden die niet geboren zijn in Nederland vaker contact hebben met een zorginstelling dan gedetineerden geboren in Nederland.

Informatie over de problematiek direct na detentie is niet beschikbaar op het gebied van schulden en op het gebied van zorg. Het behoren tot de MO-groep en het aantal eerdere detenties hangt significant samen met problemen direct na detentie op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting. Gedetineerden die tot de MO-groep worden gerekend hebben direct na detentie vaker geen identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting dan gedetineerden die niet tot deze groep worden gerekend. Naarmate men vaker in detentie heeft gezeten, is de kans groter dat men na detentie niet beschikt over een identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting. Verder valt op dat gedetineerden die niet geboren zijn in Nederland na detentie vaker in het bezit zijn van identiteitsbewijs, maar ook vaker niet over inkomen beschikken dan gedetineerden geboren in Nederland.

Met betrekking tot de problematiek direct na detentie is ook gekeken naar de samenhang met nazorgkenmerken, zoals het aantal dagen dat het heeft geduurd voor een gedetineerde gescreend is door de MMD'er en of er in DPAN is aangegeven of er nog actie gewenst is van de gedetineerde, de MMD'er, de gemeente of een andere organisatie om te zorgen dat een probleem direct na detentie is opgelost. Het aantal dagen dat het heeft geduurd tot een gedetineerde is gescreend hangt niet significant samen met problemen op één van de leefgebieden. Wat betreft het niet beschikken over een identiteitsbewijs direct na detentie bestaat er een samenhang met gewenste acties van de gedetineerde, de MMD'er en de gemeente. Opvallend is wel dat gewenste acties samenhangen met een grotere kans op een probleem. Hieruit moet niet de conclusie getrokken worden dat het constateren dat er een actie gewenst is, leidt tot het hebben van een probleem. Het is waarschijnlijker dat er geconstateerd wordt dat er nog actie gewenst is, zodat een gedetineerde na detentie kan beschikken over een identiteitsbewijs. De geconstateerde samenhang geeft dus wellicht aan dat de gewenste actie direct na detentie nog geen resultaat heeft opgeleverd.

3.5.2 Samenhang met verandering in de situatie op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting

Met het beschrijven van de samenhang van achtergrondkenmerken met een verandering in de situatie op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting, maken we een onderscheid tussen het verliezen en het verkrijgen van een identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting. Dit onderscheid moet ook wel gemaakt worden, aangezien alleen gedetineerden die voor detentie beschikken over een identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting dit tijdens detentie kunnen verliezen. Dezelfde soort redenering gaat op voor het verkrijgen van een leefgebied. Enkel de gedetineerden die voor detentie niet beschikken over een identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting kunnen dit tijdens detentie verkrijgen.

Met het verliezen van het inkomen tijdens detentie hangen meerdere kenmerken samen. Zo neemt de kans dat iemand zijn inkomen verliest af, naarmate men ouder is. Deze kans neemt juist toe naarmate iemand langer vast zit, vaker gedetineerd is of tot de MO-groep wordt gerekend. Verder is het opvallend dat de kans om het inkomen te verliezen groter is voor gedetineerden die niet in Nederland geboren zijn, uitgezonderd gedetineerden geboren in Turkije of overige niet-Westerse landen, dan voor gedetineerden geboren in Nederland. Tevens is er een samenhang tussen het verliezen van het inkomen en de constatering dat er een actie van de gemeente vereist is. Zoals ook in de vorige paragraaf gesteld, gaat het hier niet om een oorzakelijk verband, maar om een gevolg. Het is niet zo dat een gedetineerde zijn inkomen verliest tijdens detentie, omdat er een actie gewenst is van de gemeente. Het is waarschijnlijk zo dat een MMD'er constateert dat er een probleem optreedt op

het gebied van inkomen, waarop de gemeente actie moet ondernemen, bijvoorbeeld door een gedetineerde een bijstandsuitkering te verlenen.

Met betrekking tot het verliezen van huisvesting tijdens detentie valt op dat de kans dat dit gebeurt groter is voor mannen dan vrouwen. De kans op het verliezen van onderdak is ook groter als gedetineerden langer vastzitten of tot de MO-groep behoren. Niet zo verrassend is het dat gedetineerden zonder geregistreerd partner vaker hun huisvesting verliezen dan gehuwden. Tenslotte vinden we ook met betrekking tot het verliezen van huisvesting een positieve samenhang met een vereiste actie van de gemeente. Ook hier geldt weer dat dit geen oorzakelijk verband is.

Met het verkrijgen van een identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting hangen maar een paar kenmerken samen (zie ook bijlage 4). Het enige kenmerk dat met alle drie de leefgebieden samenhangt is detentieduur. Naarmate gedetineerden langer vastzitten, is de kans groter dat ze tijdens detentie een identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting verkrijgen. Opvallend is dat ook geldt dat de kans groter is dat men het inkomen of huisvesting *verliest* als gedetineerden langer vastzitten. Een langere detentie geeft de gedetineerde dus de tijd om een inkomen of onderdak te verkrijgen, maar zorgt er ook voor dat het moeilijker is om inkomen en onderdak te behouden.

Box 5 Belangrijkste bevindingen samenhang achtergrondkenmerken met problematiek en verandering op de leefgebieden

- De kans op het hebben van problemen op de leefgebieden is groter als men tot de MO-groep behoort en als men geen geregistreerd partner heeft.
- Hoe ouder men is, hoe groter de kans dat men een inkomen heeft voor én na detentie. Hoe langer de detentie duurt, hoe groter de kans dat men na detentie geen inkomen heeft.
- Mannen hebben minder vaak onderdak voor detentie én direct na detentie dan vrouwen.
- Vrouwen hebben voor detentie vaker schulden dan mannen. Oudere gedetineerden hebben voor detentie vaker schulden dan jongere gedetineerden.
- Vrouwen hebben vaker contact met een zorginstelling voor detentie dan mannen. Ouderen hebben meer dan jongeren contact met een zorginstelling voor detentie.
- Hoe langer de detentie duurt, hoe groter de kans dat men inkomen en onderdak verkrijgt én verliest.

3.6 Situatie gedetineerden na detentie naar gemeente

In deze paragraaf worden de resultaten op nazorggebied voor de drie onderzochte gemeenten beschreven. Voornaamste doel is om de situatie zes maanden na detentie in kaart te brengen. Om deze gegevens goed in te bedden wordt ook de situatie voor en direct na detentie beschreven voor de gedetineerden die naar de drie gemeenten gaan. Het is niet voor iedere gemeente mogelijk om de situatie op de leefgebieden exact zes maanden na detentie weer te geven. Zo houden Eindhoven en Rotterdam trajecten bij waarin gedetineerden die hulp nodig hebben bij het oplossen van problemen op de leefgebieden worden opgenomen. De focus van deze trajecten ligt bij het oplossen van de problemen en stopt derhalve ook wanneer het probleem is opgelost. Dit kan zes maanden na de detentie zijn, maar het kan ook korter of langer duren. In deze gevallen wordt beschreven hoeveel gedetineerden zijn opgenomen in een traject, waar dit traject zich opricht en wat het traject heeft opgeleverd.

3.6.1 Eindhoven

De gemeente Eindhoven houdt informatie bij over de gedetineerden van wie ze via MMD'ers een dossier hebben ontvangen. Deze informatie bestaat uit enkele persoonsgegevens aangevuld met de problematiek, zoals deze door de gedetineerde is aangegeven in het basisdossier en de situatie op enkele leefgebieden op de dag van ontslag. Voor elke gedetineerde wordt dit bestand bijgewerkt en wordt het soort inkomen en soort huisvesting op de dag van ontslag (met terugwerkende kracht) genoteerd. Ook of er contact is met een zorginstelling wordt bijgehouden. Volgens gegevens uit TULP-GW van de DJI zijn er in de periode 1 juli 2008 tot en met 31 december 2008 312 gedetineerden die tot de doelgroep van het nazorgbeleid behoren na detentie naar Eindhoven vertrokken. Uit gegevens van de gemeente Eindhoven blijkt een aantal van deze personen geen inwoner van Eindhoven te zijn of alweer uit Eindhoven te zijn vertrokken. Uiteindelijk komen 261 ex-gedetineerden die in de periode 1 juli 2008 tot en met 31 december 2008 zijn uitgestroomd uit een PI voor in de registratie van de gemeente Eindhoven. Over deze groep zullen we in deze paragraaf dan ook rapporteren.

Tabel 22 In welke mate hebben (ex-)gedetineerden uit Eindhoven inkomen, huisvesting en contact met een zorginstelling voor en direct na detentie

	Voor detentie		Direct na detentie (DPAN)		Direct na detentie (gemeente)	
	%	N	%	N	%	N
Inkomen	75,9	237	63,9	180	93,1	246
Huisvesting	81,3	235	87,1	194	80,4	255
Zorgcontact	37,4	230	-	-	44,1	261

- geen informatie beschikbaar

Inkomen

In tabel 22 wordt voor de Eindhovense gedetineerden de problematiek beschreven op het gebied van inkomen, huisvesting en zorgcontact voor en direct na detentie.¹⁷ De situatie direct na detentie wordt zowel getoond op basis van de gegevens uit DPAN, als op basis van gegevens van de gemeente. Van de gedetineerden heeft 75,9% voor detentie een inkomen. Dit percentage komt overeen met het percentage van de totale groep gedetineerden dat voor detentie over een inkomen beschikt (namelijk 75,8%), zoals getoond in tabel 5. Direct na detentie beschikt volgens DPAN 63,9% van de gedetineerden over een inkomen, terwijl volgens de gemeentelijke informatie 93,1% van de gedetineerden over een inkomen beschikt. Hoe is dit grote verschil te verklaren? Daarvoor kijken we eerst naar de verandering op inkomensgebied tussen de situatie voor detentie en de situatie na detentie, waarbij we de situatie na detentie zowel baseren op DPAN informatie, als op gemeentelijke informatie.

¹⁷ Over het beschikken over een identiteitsbewijs of het hebben van schulden houdt Eindhoven geen informatie bij. Daarom worden deze leefgebieden niet meegenomen in deze paragraaf.

Tabel 23 Verandering op leefgebied inkomen volgens DPAN (%)

		Inkomen na detentie (DPAN)		N
		Ja	Nee	
Inkomen voor detentie (DPAN)	Ja	78,5 (106)	21,5 (29)	135
	Nee	21,4 (9)	78,6 (33)	

Uit de verandering volgens DPAN (zie tabel 23) blijkt dat ruim een op de vijf (21,5%) van de gedetineerden zijn inkomen verliest tijdens detentie, en éénzelfde percentage (21,4%) tijdens detentie een inkomen verkrijgt. Kijken we naar eenzelfde tabel, maar dan met de situatie na detentie gebaseerd op gemeentelijke informatie (zie tabel 24), dan zien we dat een veel kleiner percentage (4,7%) zijn inkomen verliest en een veel hoger percentage (84,9%) zijn inkomen verkrijgt tijdens detentie.

Tabel 24 Verandering op leefgebied inkomen volgens gemeente (%)

		Inkomen na detentie (gemeente)		N
		Ja	Nee	
Inkomen voor detentie (DPAN)	Ja	95,3 (163)	4,7 (8)	171
	Nee	84,9 (45)	15,1 (8)	

Tabel 25 Verschillen tussen DPAN en Gemeente op inkomensgebied over de situatie direct na detentie (%)

		Inkomen na detentie (gemeente)		N
		Ja	Nee	
Inkomen na detentie (DPAN)	Ja	94,5 (104)	5,5 (6)	110
	Nee	88,5 (54)	11,5 (7)	

In tabel 25 maken we inzichtelijk waar de verschillen tussen de DPAN informatie en de gemeentelijke informatie wat betreft de inkomenssituatie direct na detentie te vinden zijn. Het blijkt dat in 88,5% van de gevallen waarin in DPAN is aangegeven dat de gedetineerde geen beschikking heeft over een inkomen direct na detentie, volgens de gemeente de gedetineerde wel beschikt over een inkomen direct na detentie. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat er in deze gevallen wel afspraken zijn gemaakt tussen MMD'ers en de gemeente over het verstrekken van een uitkering voor een gedetineerde, maar dat deze uitkering pas verstrekt wordt, zodra de gedetineerde weer op vrije voeten is en zich gemeld heeft bij de gemeente. Het zou dus kunnen dat een gedetineerde op de dag van ontslag nog niet over een inkomen beschikt, maar enkele dagen later wel. De MMD'er registreert dan in DPAN dat de gedetineerde niet beschikt over een inkomen direct na detentie, terwijl in de gemeentelijke administratie wordt aangegeven dat de gedetineerde hierover wel beschikt.

Extra inzicht in de situatie op inkomensgebied direct na detentie vinden we in de tabellen 26 tot en met 28. In tabel 26 staat het soort inkomen weergegeven voor ex-gedetineerden die volgens de gemeente direct na detentie over een inkomen beschikken. Deze cijfers zijn afgezet tegen het soort inkomen dat Eindhovense gedetineerden met inkomen voor detentie volgens DPAN hadden. Bijna de helft (47,6%) van de Eindhovense ex-gedetineerden heeft direct na detentie een bijstandsuitkering. Dit is significant hoger dan voor detentie. Direct voor detentie verkreeg 34,8% van de Eindhovense gedetineerden zijn inkomen via een bijstandsuitkering. Verder ligt het percentage gedetineerden met inkomen uit arbeid voor detentie (44,5%) significant hoger dan het percentage gedetineerden met inkomen uit arbeid na detentie (31,4%).

Tabel 26 Soort inkomen voor en direct na detentie (%)

	Voor detentie (DPAN)	Na detentie (gemeente)
Inkomen uit arbeid ¹⁸	44,5*	31,4*
Bijstandsuitkering	34,8*	47,6*
WIA/WAJONG uitkering	14,0	17,9
Studiefinanciering	3,0	0,9
Anders	3,7	2,2
Totaal (N)	164	229

* Cijfers verschillen significant ($p < 0,05$).

In tabel 27 staat voor de gedetineerden van wie het soort inkomen voor detentie bekend is, aangegeven wie ook een inkomen direct na detentie heeft. Het grootste gedeelte van de gedetineerden behoudt het inkomen na detentie. Nog geen 5% van de gedetineerden die voor detentie inkomen uit arbeid of een bijstandsuitkering had, had volgens de gemeentelijke informatie direct na detentie geen inkomen.

Tabel 27 Inkomen direct na detentie naar soort inkomen voor detentie

Soort inkomen voor detentie	% Gedetineerden dat na detentie over een		N
	inkomen beschikte		
Eigen bedrijf	100,0		3
WIA/Wajong	100,0		22
Inkomen uit arbeid	95,5		66
Bijstandsuitkering	96,4		56
Anders	100,0		3
Studiefinanciering	80,0		5

In tabel 28 wordt getoond welke verandering in het soort inkomen er plaatsvindt voor gedetineerden die zowel voor als na detentie een inkomen hadden. Van de gedetineerden die voor detentie inkomen uit arbeid ontvingen, ontving twee derde (69,8%) ook na detentie inkomen uit arbeid en 20,6% had na detentie een bijstandsuitkering.

¹⁸ In deze tabel is inkomen uit eigen bedrijf geteld bij inkomen uit arbeid. Van de Eindhovense gedetineerden had 1,8% een inkomen uit een eigen bedrijf.

Tabel 28 Soort inkomen na detentie (gemeente) naar het soort inkomen voor detentie (DPAN) (%)

Soort inkomen voor detentie	Soort inkomen direct na detentie					N
	Inkomen uit arbeid	Bijstands-uitkering	WIA/WAJONG	Studie-financiering	Anders	
Inkomen uit arbeid	69,8	20,6	6,3	0,0	3,2	63
Bijstandsuitkering bij gemeente	1,9	90,7	7,4	0,0	0,0	54
WIA/WAJONG uitkering	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	22
Anders	33,3	66,7	0,0	0,0	0,0	3
Eigen bedrijf	33,3	33,3	33,3	0,0	0,0	3
Studiefinanciering	25,0	25,0	0,0	50,0	0,0	4

Huisvesting

Op huisvestingsgebied komen de resultaten over de situatie voor detentie van Eindhoven weer overeen met het landelijke beeld. Van de gedetineerden die naar Eindhoven terugkeren beschikt 81,3% voor detentie over onderdak (zie tabel 22), tegen 82,7% van alle gedetineerden in dit onderzoek (zie tabel 5). Volgens DPAN beschikt 87,1% van de Eindhovense gedetineerden over een vorm van huisvesting direct na detentie, terwijl dit percentage volgens de gemeentelijke cijfers wat lager ligt, namelijk op 80,4%.

Tabel 29 Verandering op leefgebied huisvesting volgens DPAN (%)

		Huisvesting na detentie (DPAN)		N
		Ja	Nee	
Huisvesting voor detentie (DPAN)	Ja	96,1 (149)	3,9 (6)	155
	Nee	54,3 (19)	45,7 (16)	

Tabel 30 Verandering op leefgebied huisvesting volgens gemeente (%)

		Huisvesting na detentie (gemeente)		N
		Ja	Nee	
Huisvesting voor detentie (DPAN)	Ja	91,5 (173)	8,5 (16)	189
	Nee	41,9 (18)	58,1 (25)	

Uit de verandering volgens DPAN (zie tabel 29) blijkt dat 3,9% van de gedetineerden zijn huisvesting verliest tijdens detentie, terwijl 54,3% juist onderdak verkrijgt tijdens detentie. Kijken we naar eenzelfde tabel, maar dan met de situatie na detentie gebaseerd op gemeentelijke informatie (zie tabel 30), dan zien we dat een groter percentage (8,5%) zijn huisvesting verliest en dat 41,9% onderdak verkrijgt tijdens detentie.

In tabel 31 worden de verschillen tussen DPAN en de gemeentelijke informatie op huisvestingsgebied weergegeven. Hieruit blijkt dat in ruim een op de tien (11,4%) van de gevallen er volgens DPAN wel sprake was van huisvesting na detentie, maar volgens de gemeente niet. Ruim 4 op de 10 van de gevallen (41,7%) blijkt echter

wel huisvesting na detentie te hebben, terwijl de MMD'er dacht dat de gedetineerde na detentie geen huisvesting zou hebben.

Tabel 31 Verschillen tussen DPAN en gemeente op huisvestingsgebied over de situatie direct na detentie (%)

		Huisvesting na detentie (gemeente)		N
		Ja	Nee	
Huisvesting na detentie (DPAN)	Ja	88,6 (148)	11,4 (19)	167
	Nee	41,7 (10)	58,3 (14)	

In tabel 32 staat het soort huisvesting weergegeven voor ex-gedetineerden die volgens de gemeente direct na detentie over een vorm van onderdak beschikken. Deze cijfers zijn afgezet tegen het soort huisvesting dat Eindhovense gedetineerden met huisvesting voor detentie volgens DPAN hadden. Het grootste deel van de Eindhovense gedetineerden woonde direct voor en direct na detentie zelfstandig. Direct na detentie wonen significant meer Eindhovense gedetineerden bij familie dan voor detentie. Verder wonen er direct na detentie significant minder Eindhovense gedetineerden bij vrienden of kennissen dan voor detentie.

Tabel 32 Soort huisvesting voor en direct na detentie (%)

	Voor detentie (DPAN)	Na detentie (gemeente)
Woont zelfstandig	50,9	44,9
Woont bij familie	24,0*	37,1*
Maatschappelijke opvang	7,6	11,7
Anders	10,5	5,4
Woont bij vrienden, kennissen	7,0*	1,0*
Totaal (N)	171	205

* Cijfers verschillen significant ($p < 0,05$).

In tabel 33 staat voor de gedetineerden van wie het soort huisvesting voor detentie bekend is, aangegeven wie ook huisvesting direct na detentie heeft. Uit deze tabel blijkt dat vooral personen in de maatschappelijke opvang na detentie niet meer beschikken over huisvesting. In mindere mate (16,7%) verliezen gedetineerden die bij vrienden of kennissen wonen hun huisvesting.

Tabel 33 Huisvesting direct na detentie naar soort huisvesting voor detentie

Soort huisvesting voor detentie	% Gedetineerden dat na detentie over huisvesting beschikt	N
Eigen woning	100,0	9
Huurwoning	93,5	77
Inwonend bij familie	92,5	40
Inwonend bij vrienden of kennissen	83,3	12
Kamer bij particulier	91,7	12
Maatschappelijke opvang	69,2	13
Anders	100,0	7

In tabel 34 staat welke verandering in het soort huisvesting er plaatsvindt voor gedetineerden die zowel voor, als na detentie huisvesting had. Als men na detentie niet meer over eigen huisvesting kan beschikken, valt men meestal terug op familie. Dit zagen we ook al bij bestudering van de hele populatie (zie tabel 21).

Tabel 34 Soort huisvesting na detentie (gemeente) naar het soort huisvesting voor detentie (DPAN) (%)

Soort huisvesting voor detentie	Soort huisvesting direct na detentie						N
	Woont zelfstandig	Woont bij familie	Woont bij vrienden, kennissen	Maatschappelijke opvang	Anders	Begeleid wonen, niet MO	
Eigen woning	44,4	55,6	0,0	0,0	0,0	0,0	9
Huurwoning	59,7	29,2	1,4	8,3	1,4	0,0	72
Inwonend bij familie	18,9	75,7	0,0	2,7	0,0	2,7	37
Inwonend bij vrienden of kennissen	60,0	10,0	0,0	30,0	0,0	0,0	10
Kamer bij particulier	81,8	9,1	0,0	0,0	0,0	9,1	11
Maatschappelijke opvang	0,0	11,1	11,1	44,4	0,0	33,3	9
Anders	28,6	42,9	0,0	0,0	28,6	0,0	7

Zorgcontact

Het derde leefgebied waarover gerapporteerd wordt in tabel 22 is het leefgebied zorg. Voor detentie blijkt 37,4% van de gedetineerden uit Eindhoven contact te hebben gehad met een zorginstelling. Dit is hoger dan het percentage uit het hele cohort gedetineerden die voor detentie contact hebben gehad met een zorginstelling (namelijk 27,7%). Direct na detentie beschikken we enkel over informatie van de gemeente. Hieruit blijkt dat 44,1% van de gedetineerden direct na detentie contact heeft met een zorginstelling.

In tabel 35 staat de verandering beschreven wat betreft het contact met een zorginstelling tussen de situatie voor en direct na detentie. Het blijkt dat drie kwart (73,3%) van de gedetineerden die voor detentie contact had met een zorginstelling dit ook na detentie heeft. Van de gedetineerden die voor detentie geen contact hadden met een zorginstelling, heeft bijna een kwart (24,3%) dit na detentie wel.

Tabel 35 Verandering op leefgebied zorg volgens gemeente (%)

	Zorgcontact na detentie (gemeente)		N	
	Ja	Nee		
Zorgcontact voor detentie (DPAN)	Ja	73,3 (63)	26,7 (23)	86
	Nee	24,3 (35)	75,7 (109)	

Trajecten

Over de situatie zes maanden na detentie wordt door de gemeente Eindhoven geen informatie bijgehouden. Men houdt op nazorggebied de trajecten bij waarin gedetineerden na detentie worden opgenomen om problemen op de leefgebieden op te lossen. Van de 261 gedetineerden van wie we in dit onderzoek weten dat ze na

detentie naar Eindhoven zijn vertrokken, hebben we van 57 personen informatie over een traject.

Van deze 57 personen zitten er 28 zes maanden na detentie nog in een traject, vier van deze 28 personen zitten in twee trajecten. Van de in totaal 32 trajecten hebben er 28 betrekking op een traject dat mensen naar arbeid toe moet leiden. Deze personen hebben een uitkering, maar de doelstelling van de gemeente Eindhoven is om hen uiteindelijk naar een arbeidsplaats toe te leiden. De overige vier trajecten zijn gericht op gezondheidszorg.

Van 29 personen weten we dat het traject is afgelopen. Ongeveer 80% van deze trajecten was gericht op het verkrijgen van arbeid. Het resultaat van de 29 afgesloten trajecten is voor 15 trajecten positief, voor deze personen is de bijstandsuitkering stopgezet. In vijf trajecten is het resultaat negatief. Deze personen zitten, ondanks pogingen om hen naar werk toe te leiden na afloop van het traject nog steeds in de bijstand. In twee gevallen is de ex-gedetineerde weer gedetineerd geraakt en voor de andere zeven personen is de uitkomst van het traject onbekend.

Al met al kunnen we concluderen dat we voor de gemeente Eindhoven weinig tot geen zicht hebben op de situatie van gedetineerden zes maanden na hun detentie. Enig inzicht in hoe het gedetineerden na detentie vergaat, krijgen we door de trajecten na detentie te beschrijven. Echter, deze trajecten richten zich met name op het begeleiden van gedetineerden uit de bijstand naar werk. Deze ex-gedetineerden beschikken dus al over een vorm van inkomen na detentie en behoren dus volgens de gebruikte definities binnen dit onderzoek niet tot de probleemgroep.

Box 6   Belangrijkste bevindingen Eindhovense gedetineerden

- Eindhoven houdt informatie bij van ex-gedetineerden over de situatie op het gebied van inkomen, huisvesting en zorg op de dag van ontslag. Daarnaast houdt men informatie bij over trajecten waarin gedetineerden met problemen op de leefgebieden na detentie worden opgenomen.
- Van de Eindhovense gedetineerden heeft 75,9% een inkomen voor detentie. Direct na detentie is dit 63,9% volgens DPAN en 93,1% volgens de gemeente. Dit verschil komt waarschijnlijk doordat aan het eind van detentie voor een MMD'er nog niet duidelijk is of een gedetineerde een inkomen heeft.
- 81,3% van de gedetineerden uit Eindhoven heeft onderdak voor detentie. Direct na detentie heeft 87,1% van de gedetineerden volgens DPAN huisvesting en 80,4% volgens de gemeente.
- Voor detentie heeft 37,4% van de Eindhovense gedetineerden contact met een zorginstelling en direct na detentie 44,1%.
- Van de 57 ex-gedetineerden die in Eindhoven in een traject zijn opgenomen, loopt het traject voor 28 personen nog zes maanden na detentie. Voor 29 personen is het traject afgerond en voor bijna de helft is het traject positief afgerond. De meeste trajecten waren gericht op het verkrijgen van arbeid.

3.6.2 Amsterdam

Om de situatie van ex-gedetineerden die naar Amsterdam terugkeren na detentie in kaart te brengen, maken we gebruik van gegevens van de GGD en DWI van de gemeente Amsterdam. Met deze gegevens is het echter niet mogelijk om een beeld te geven van alle Amsterdamse ex-gedetineerden. Zowel de gegevens van de GGD als de gegevens van DWI gaan over specifieke groepen binnen het totaal van ex-gedetineerden.

De GGD houdt informatie bij over de mensen die contact hebben met de OGGz. In de praktijk betekent dit dat aan het einde van elk kwartaal de mentor die gekoppeld is aan de persoon met de OGGz-problematiek de persoon in kwestie benadert. Daarbij wordt onder andere gevraagd naar de huidige inkomenssituatie, huisvestingssituatie en gezondheidssituatie. In dit onderzoek maken we gebruik van de informatie die op deze manier wordt verzameld. Aangezien de informatie elk kwartaal wordt ververst, nemen we de informatie die ongeveer zes maanden na detentie is verzameld. Niet elke Amsterdamse ex-gedetineerde heeft contact met de OGGz. De informatie die we kunnen gebruiken voor dit onderzoek heeft dan ook betrekking op een subgroep van de gedetineerden die na detentie naar Amsterdam vertrekt. Uiteindelijk kon in de administratie van de GGD Amsterdam over 529 personen¹⁹ informatie gevonden worden over de situatie op het gebied van inkomen, huisvesting en zorg ongeveer zes maanden na detentie.

DWI houdt gegevens bij van personen met wie in het verleden contact is geweest. In totaal zijn 1.509 ex-gedetineerden teruggevonden in de administratie van DWI. Van deze personen kan DWI duidelijk maken of ze op de dag van ontslag en zes maanden na detentie een bijstandsuitkering hadden, wat de huisvestingssituatie op deze momenten was, of deze personen schulden hebben bij de gemeente en of ze een in een gemeentelijk traject gericht op zorg, inkomen of schuldhulpverlening zitten. Als een bijstandsuitkering in de zes maanden na detentie beëindigd wordt, kan ook de reden daarvoor aangegeven worden. DWI heeft geen informatie over zorgcontact en identiteitsbewijs.

Aangezien de groep gedetineerden waarover de GGD informatie heeft, een specifieke groep betreft (namelijk personen die tot de OGGz-groep behoren en die contact hebben kunnen houden met de GGD), beschrijven we de situatie voor deze groep apart van de groep van wie via DWI informatie is verkregen. Eerst zal de situatie van de OGGz-groep beschreven worden, daarna van de gedetineerden op basis van de informatie van de DWI.

OGGz-groep

Van de groep ex-gedetineerden waarvan we de situatie zes maanden na detentie weten, omdat die personen contact hebben met de GGD, hebben we ook de situatie op het gebied van inkomen, huisvesting en zorg voor en direct na detentie bepaald op basis van de beschikbare gegevens uit DPAN. Niet van elke ex-gedetineerde konden DPAN-gegevens gevonden worden. De ex-gedetineerden van wie we geen DPAN-gegevens hebben (i.e. de niet gescreende gedetineerden) zitten gemiddeld korter vast dan de personen van wie we wel DPAN-gegevens hebben.

---

¹⁹ In totaal vertrokken er in de periode 1 juli – 31 december 2008 1.843 gedetineerden uit detentie naar Amsterdam. Dit zijn de gedetineerden waarvan in Tulp-GW stond dat de gemeente van herkomst Amsterdam was, waarvan in DPAN aangegeven was dat ze uit Amsterdam kwamen of daar naar toe gingen en waarvan het GBA vermeldde dat ze in Amsterdam ingeschreven stonden.

Tabel 36 In welke mate hebben (ex-)gedetineerden uit Amsterdam die contact hebben met de GGD inkomen, huisvesting en contact met een zorginstelling voor, direct na en zes maanden na detentie

	Voor detentie (DPAN)		Direct na detentie (DPAN)		Zes maanden na detentie (GGD)	
	%	N	%	N	%	N
Inkomen	65,4	283	44,5	409	90,7	526
Huisvesting	56,8	280	64,2	411	84,6	487*
Zorgcontact	48,4	281	-	-	95,0	502

- Geen informatie beschikbaar.

* Dit zijn de mensen die zich in de vrije maatschappij begeven. 16 Personen zitten in detentie.

Inkomen

Voor de GGD-populatie valt met betrekking tot inkomen op dat voor detentie 65,4% van de gedetineerden over een inkomen beschikt, direct na detentie 44,5% en zes maanden na detentie 90,5% (zie tabel 36). Vergeleken met het totale percentage gedetineerden dat voor en direct na detentie over een inkomen beschikt (zie tabel 5) ligt het percentage onder de Amsterdamse groep duidelijk lager. Dit is niet verwonderlijk, omdat we het hebben over de OGGz-groep. Dit is een beduidend problematischer groep dan de gemiddelde (ex-)gedetineerde. Zes maanden na detentie is het percentage ex-gedetineerden dat over een inkomen beschikt meer dan verdubbeld vergeleken met de situatie direct na detentie. Voor een deel zal de verklaring weer te vinden zijn in het gebruik van verschillende bronnen. De situatie direct na detentie is gebaseerd op informatie uit DPAN, de situatie zes maanden na detentie is gebaseerd op gegevens van de GGD Amsterdam. Ook bij de cijfers met betrekking tot de Eindhovense gedetineerden zagen we een duidelijk verschil tussen gegevens uit DPAN en gegevens van de gemeente. Het heeft er ook hier de schijn van dat het voor MMD'ers lastig is om de situatie direct na detentie goed in te kunnen schatten.

Tabel 37 Soort inkomensbeheer zes maanden na detentie (%)

	%
Zelfstandig	19,3
Uitkeringsbeheer	76,9
Bewindvoering	2,1
Totaal (N)	477

Het soort inkomen waar de gedetineerden uit Amsterdam zes maanden na detentie over beschikken staat beschreven in tabel 37. Uit deze tabel blijkt dat ruim drie kwart (76,9%) van de gedetineerden inkomen uit een uitkering ontving zes maanden na detentie. Bijna een op de vijf (19,3%) ontving op eigen kracht een inkomen en de overige 2,1% viel onder bewindvoering.

Beduidend meer gedetineerden konden zes maanden na detentie over een inkomen beschikken dan direct na detentie (zie tabel 36). In tabel 38 laten we zien in hoeverre gedetineerden een inkomen in deze periode behouden, verliezen, verkrijgen of niet verkrijgen. Van de gedetineerden die direct na detentie over een inkomen beschikte, verliezen slechts acht gedetineerden (7,1%) hun inkomen. Het aantal gedetineerden dat een inkomen verkrijgt in deze periode ligt beduidend hoger: 92,1% van de gedetineerden die direct na detentie geen inkomen hadden, hebben dit zes maanden na detentie wel.

Tabel 38 Verandering in het bezit van inkomen (%)

		Inkomen na zes maanden (GGD)		
		Ja	Nee	N
Inkomen direct na detentie (DPAN)	Ja	92,9 (105)	7,1 (8)	113
	Nee	92,1 (117)	7,9 (10)	

Huisvesting

Voor de GGD-populatie ligt het percentage dat voor detentie en direct na detentie over huisvesting beschikt lager dan onder de totale onderzoeksgroep. Voor detentie beschikt 56,8% van de gedetineerden uit Amsterdam over een vorm van huisvesting (zie tabel 36), terwijl dit percentage onder de hele onderzoeksgroep 82,7% is. Direct na detentie beschikt 64,2% van de Amsterdamse groep gedetineerden over een vorm van huisvesting, van de hele onderzoeksgroep heeft 82,3% onderdak direct aansluitend op detentie. De verklaring voor deze verschillen is dat de Amsterdamse groep bestaat uit een problematische groep, namelijk de OGGz-groep. Bekijken we de situatie zes maanden na detentie van de Amsterdamse gedetineerden, dan is het percentage gedetineerden met huisvesting zes maanden na detentie (84,6%) beduidend hoger geworden. Op basis van deze resultaten kun je dus concluderen dat na detentie steeds meer ex-gedetineerden in Amsterdam over een vorm van huisvesting gaan beschikken.

Tabel 39 Soort huisvesting zes maanden na detentie (%)

	%
Zelfstandig	15,5
Inwonend/onderhuur	10,7
Begeleid Zelfstandig Wonen	5,8
24-uurs (pension)	13,1
Begeleid Zelfstandig Wonen Plus	7,8
Meerzorg of VV	9,7
Nachtopvang	14,6
Verpleeghuis	0,2
Regionale Instelling voor Beschermd Wonen (RIBW)	17,0
Psychiatrische inrichting	5,6
Totaal (N)	412

Voor de gedetineerden die zes maanden na detentie onderdak hebben, beschikt 15,5% zes maanden na detentie over een zelfstandige woonruimte (zie tabel 39). Andere woonvormen die relatief vaak voorkomen zijn het 24-uurspension (13,1%), de nachtopvang (14,6%) en de regionale instelling voor beschermd wonen (RIBW) (17,0%). De nachtopvang hoort wel bij de maatschappelijke opvang, maar de personen die daar gebruik van maken, hebben geen eigen kamer, kunnen er niet de hele dag verblijven en staan niet op dat adres ingeschreven. De GGD beschouwt de personen die daar gebruik van maken als feitelijk daklozen. Vanuit het PSAN wordt de maatschappelijke opvang echter als een minimale vorm van onderdak gezien. Ziet men de mensen die gebruik maken van de nachtopvang als daklozen dan hebben minder ex-gedetineerden zes maanden na detentie huisvesting dan bovenstaande cijfers schetsen.

In tabel 40 staat de verandering aangegeven in het bezitten van een vorm van huisvesting tussen de situatie direct na detentie en de situatie zes maanden na detentie. Als eerste blijkt dat 16,4% van de gedetineerden die direct na detentie over onderdak beschikte zes maanden na detentie geen onderdak meer heeft. Van de groep gedetineerden die direct na detentie niet over huisvesting beschikte, heeft 86,7% woonruimte verkregen in de eerste zes maanden na hun detentie.

Tabel 40 Verandering in het bezit van huisvesting (%)

		Huisvesting na 6 maanden (GGD)		
		Ja	Nee	N
Huisvesting direct na detentie (DPAN)	Ja	83,6 (112)	16,4 (22)	134
	Nee	86,7 (72)	13,3 (11)	

Zorg

Aangezien het hier gaat om een groep gedetineerden die bekend is bij de GGD, is het niet verwonderlijk dat bijna de helft (48,4%) van de gedetineerden voor detentie contact met een zorginstelling heeft en dat 95,0% van deze groep zes maanden na detentie een zorgcontact heeft. Kijken we naar de verandering in het hebben van contact met een zorginstelling, zoals weergegeven in tabel 41, dan valt op dat 93,8% van de gedetineerden die voor detentie geen contact heeft met een zorginstelling dat zes maanden na detentie wel heeft. Hierbij moet gezegd worden dat de GGD Amsterdam als doel heeft om alle gedetineerden die tot de OGGz-groep behoren in de zorg te krijgen. Dus, de uitkomst dat 95,0% van deze groep zes maanden na detentie contact heeft met een zorginstelling is iets positiefs. Dit benadrukt het belang om in toekomstige metingen van de monitor ook iets te kunnen zeggen over de zorgbehoefte. Er is namelijk pas sprake van een probleem op zorggebied als gedetineerden die wel zorg nodig hebben, geen zorg ontvangen.

Tabel 41 Verandering in het contact met zorg (%)

		Zorgcontact na 6 maanden (GGD)		
		Ja	Nee	N
Zorgcontact voor detentie (DPAN)	Ja	94 (125)	6 (8)	133
	Nee	93,8 (122)	6,2 (8)	

DWI

Inkomen

Van de personen die bekend waren bij DWI (N=1.509) had 64,8% voor detentie en 44,5% na detentie een inkomen (zie tabel 42). Deze percentages liggen lager dan de percentages van de totale groep (respectievelijk 75,8% en 58,6%). Verder hadden van de personen die bekend waren bij DWI 442 personen (29,3%) op de dag van ontslag een bijstandsuitkering bij de gemeente. In tabel 43 staat het soort inkomen voor detentie van de personen die op de dag van ontslag een bijstands-

uitkering hebben. Van deze 442 personen weten we de situatie voor detentie van slechts 135 personen (30,5%). Het grootste gedeelte (59,3%) van deze personen had voor detentie ook een bijstandsuitkering. Tijdens detentie wordt de bijstandsuitkering niet uitbetaald en bestaat de mogelijkheid tot opschorten van de uitkering voor personen die een detentie hebben van korter dan acht weken. Door het opschorten van de bijstandsuitkering in plaats van het beëindigen ervan, kan na detentie de uitkering weer snel uitbetaald worden.

Tabel 42 In welke mate hebben gedetineerden uit Amsterdam die bekend zijn bij DWI (N=1.509) een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling voor, direct na en zes maanden na detentie?

	Voor detentie		Direct na detentie (DPAN)		Direct na detentie (DWI)		Zes maanden na detentie (DWI)	
	%	N	%	N	%	N	%	N
	Inkomen	64,8	959	44,5	785	-	-	-
Huisvesting	71,6	955	71,3	814	78,5	1.356	79,2	1.439
Schulden	73,7	715	-	-	-	-	-	-

- niet beschikbaar

Tabel 43 Inkomenssituatie direct voor detentie van gedetineerden die op de dag van ontslag een bijstandsuitkering hadden

	%
Inkomen uit arbeid	18,5
Bijstandsuitkering	59,3
WIA/WAJONG	6,7
Geen regulier inkomen	12,6
Ander inkomen	1,5
Studiefinanciering	0,7
AOW en/of pensioen	0,7
Totaal (N)	135

Tabel 44 Reden dat men na zes maanden geen bijstandsuitkering meer had

	%
Inkomen uit arbeid	4,2
Detentie	32,5
Ander inkomen	1,7
Niet gemeld	1,7
Oorzaak bij particulier	0,8
Overlijden	0,8
Verblijf in buitenland	0,8
Verhuizen naar andere gemeente	4,2
Andere oorzaak	30,8
Geen inlichtingen	10,8
Onbekend	11,7
Totaal (N)	120

Van de 442 personen die direct na detentie een bijstandsuitkering hadden, hadden 322 personen (72,8%) zes maanden na detentie nog steeds een bijstandsuitkering. In tabel 44 staat voor degenen die geen bijstandsuitkering meer hadden de reden voor het beëindigen van de bijstandsuitkering. In 32,5% van de gevallen is de oorzaak het opnieuw gedetineerd raken van de ex-gedetineerde. Voor de overige gedetineerden is geen heldere oorzaak aan te wijzen.

Huisvesting

In tabel 42 is te zien dat het percentage gedetineerden met huisvesting voor detentie 71,6% is. In vergelijking met het totale cohort is dit een stuk lager, namelijk ruim 10%. Ook de situatie direct na detentie verschilt ruim 10% ten opzichte van het totale cohort. Later zal later ingegaan worden op de verschillen tussen de informatie uit DPAN en DWI over het moment direct na detentie.

In tabel 45 is het soort huisvesting van de ex-gedetineerden die bij DWI bekend zijn direct na en zes maanden na detentie uitgewerkt. Er blijkt geen significante verandering te zijn in het soort huisvesting tussen de situatie direct na detentie en de situatie zes maanden na detentie ($\chi^2(4)=5,19$; $p=0,27$). Ongeveer de helft van de gedetineerden blijkt zowel direct na detentie, als zes maanden na detentie een huurwoning te hebben. Een kwart van de gedetineerden geeft aan in een kamer of pension te wonen direct na detentie en zes maanden na detentie.

Tabel 45 Soort huisvesting volgens DWI (%)

	Direct na detentie	Zes maanden na detentie
Huurwoning	52,3	48,3
Kamer/pension	25,4	25,6
Inwonend bij ouders	15,4	17,5
Eigen woning	0,3	0,3
In inrichting verblijvend ter verpleging en/ of verzorging	6,7	8,3
Totaal (N)	1.064	1.139

Een gedetineerde die voor detentie beschikte over een eigen woning, een huurwoning of bij zijn ouders woonde, heeft een grotere kans dat hij na detentie ook over onderdak beschikt. Uit tabel 46 blijkt dat dit moeilijker is voor gedetineerden die voor detentie bij vrienden of kennissen woonden, een kamer huurden of in de maatschappelijke opvang verkeerden.

Tabel 46 Huisvesting direct na detentie naar soort huisvesting voor detentie

Soort huisvesting voor detentie	% Gedetineerden dat na detentie over huisvesting beschikte.	N
Eigen woning	100,0	10
Huurwoning	97,6	209
Inwonend bij familie	92,2	154
Inwonend bij vrienden of kennissen	76,0	50
Kamer bij particulier	78,6	28
Maatschappelijke opvang	53,7	67
Anders	62,5	8

Uit tabel 47 blijkt dat als men na detentie over huisvesting beschikt het de meeste ex-gedetineerden lukt om over huisvesting te blijven beschikken. Toch raakt 4,1% van de ex-gedetineerden met huurwoning dak- of thuisloos. Ex-gedetineerden die

een kamer hadden direct na detentie raken in 5,2% van de gevallen binnen zes maanden dak- of thuisloos.

Van de gedetineerden die voor detentie konden beschikken over huisvesting verloor 14,2% dat na detentie. Daartegenover staat dat 60,9% van de gedetineerden die bekend waren bij DWI en voor detentie niet konden beschikken over huisvesting, dat na detentie wel konden. 39,1% Van de gedetineerden lukte het niet om na detentie huisvesting te verkrijgen (zie tabel 48). Zes maanden na detentie had 95,9% van de ex-gedetineerden die direct na detentie huisvesting hadden nog steeds onderdak (zie tabel 49). Slechts 4,1% van de ex-gedetineerden verloor zijn huisvesting in deze periode. Het percentage ex-gedetineerden dat in de zes maanden na detentie onderdak verkreeg is 18,8%.

Tabel 47 Huisvesting zes maanden na detentie naar soort huisvesting direct na detentie (DWI)

Soort huisvesting direct na detentie	% Gedetineerden dat na zes maanden na detentie over huisvesting beschikte.	N
Huurwoning	95,9	556
Kamer/pension	94,8	270
Inwonend bij ouders	97,6	164
Eigen woning	100,0	3
In inrichting verblijvend ter verpleging en/ of verzorging	95,8	71

Tabel 48 Verandering in het hebben van huisvesting tussen de situatie voor detentie (DPAN) en na detentie (DWI) (%)

		Huisvesting na detentie		N
		Ja	Nee	
Huisvesting voor detentie	Ja	85,8 (512)	14,2 (85)	597
	Nee	60,9 (154)	39,1 (99)	

Tabel 49 Verandering in het hebben van huisvesting tussen de situatie direct na detentie (DWI) en zes maanden na detentie (DWI) (%)

		Huisvesting zes maanden na detentie		N
		Ja	Nee	
Huisvesting direct na detentie	Ja	95,9 (1020)	4,1 (44)	1064
	Nee	18,8 (55)	81,2 (237)	

Tabel 50 Huisvestingssituatie volgens DWI vergeleken met de verwachting van de situatie van de huisvestingssituatie op de dag van ontslag (DPAN) (%)

		Huisvesting na detentie (DWI)		N
		Ja	Nee	
Huisvesting na detentie (volgens DPAN)	Ja	81,1 (413)	18,9 (96)	509
	Nee	32,4 (69)	67,6 (144)	

In tabel 50 vergelijken we de inschatting van MMD'ers over de huisvestingssituatie na detentie met de situatie zoals die volgens DWI gold voor de dag van ontslag. In bijna 20% van de gevallen dat de MMD'er inschatte dat een gedetineerde na detentie huisvesting zou hebben, zat de MMD'er er naast. In 32,4% dacht de MMD'er achteraf onterecht dat de gedetineerde direct na detentie geen huisvesting zou hebben.

Schulden

Over de schuldenproblematiek is bij DWI niet veel bekend. Wat bekend is, is of iemand in de eerste week na ontslag of rond zes maanden na detentie in een schuldhulpverleningstraject zat. Daarop gaan we in als de trajecten besproken worden. Ook is bij DWI bekend of ex-gedetineerden schulden hebben bij de gemeente. Op de ontslagdatum heeft 44,7% van de ex-gedetineerden die voorkomen in de registratie van DWI een schuld bij DWI. Zes maanden na detentie is dat 49,4%. De grootte van de schuld staat vermeld in tabel 51. In tabel 52 staat beschreven wat de aard is van de verandering in de grootte van de schuld. Voor 41,6% van de ex-gedetineerden met een schuld bij de gemeente op het moment van ontslag is deze toegenomen in de zes maanden na zijn detentie. In 37,9% van de gevallen is deze afgenomen en voor 20,5% is de grootte van de schuld hetzelfde gebleven.

In totaal heeft 6,1% zijn schuld bij DWI binnen zes maanden na detentie afbetaald (zie tabel 53). 13,3% Van de ex-gedetineerden had op de dag van ontslag nog geen schuld, maar zes maanden later wel.

Tabel 51 Hoe hoog is de schuld bij de gemeente op de dag van ontslag en zes maanden na detentie? (%)

	Dag van ontslag	Zes maanden na ontslag
Minder dan 500 euro	21,3	21,9
Tussen 500 en 1.000 euro	10,9	12,6
Tussen 1.000 en 5.000	45,1	43,2
Meer dan 5.000	22,4	22,3
Onbekend	0,9	1,2
Totaal (N)	675	745

Tabel 52 Verandering in de hoogte van de schuld bij de gemeente in de periode na ontslag tot zes maanden na ontslag?

	%
Grootte van schuld is toegenomen	41,6
Grootte van schuld is afgenomen	37,9
Grootte van schuld is hetzelfde	20,5
Totaal (N)	786

Tabel 53 Verandering in het hebben van een schuld bij de gemeente (%)

		Vordering na 6 maanden		N
		Ja	Nee	
Vordering op de dag van ontslag	Ja	93,9 (634)	6,1 (41)	675
	Nee	13,3 (111)	86,7 (723)	

Trajecten

Rond de dag van ontslag loopt voor 279 ex-gedetineerden (18,5%) een traject. Zes maanden na detentie loopt nog voor 39 ex-gedetineerden (2,6%) een traject. De verdeling van het soort traject dat gestart is te vinden in tabel 54. De uitgezette trajecten zijn voor het grootste gedeelte gericht op het verkrijgen van een dag-activiteit.

Tabel 54 Soort traject dag van ontslag en zes maanden na detentie (%)

	Dag van ontslag	Zes maanden na ontslag
Dagactiviteiten	57,0	69,2
Diagnose	4,7	0,0
Keuring	5,0	2,6
Schuldhelpverlening	7,5	5,2
Taal	2,9	0,0
Training	1,1	0,0
Vrijwilligerswerk	10,0	5,2
Werktraject	11,1	5,2
Onbekend	0,7	12,8
Totaal (N)	279	39

Box 7 Belangrijkste bevindingen Amsterdamse gedetineerden

- Om de situatie van ex-gedetineerden die naar Amsterdam terugkeren zes maanden na detentie in kaart te brengen, wordt gebruik gemaakt van gegevens van de GGD en DWI van Amsterdam. De GGD houdt informatie bij over de mensen die contact hebben met de OGGZ. DWI houdt gegevens bij van personen met wie in het verleden contact is geweest.
- Van de OGGZ-groep heeft 90,7% zes maanden na detentie inkomen, 84,6% heeft zes maanden na detentie huisvesting en 95,0% heeft zes maanden na detentie contact met een zorginstelling. Dit hoge percentage is positief, omdat de GGD zo veel mogelijk personen die tot de OGGZ-groep behoren zorg wil aanbieden.
- Van de gedetineerden die bekend zijn bij DWI heeft 79,2% onderdak zes maanden na detentie en 49,4% heeft schulden bij de gemeente zes maanden na detentie.

3.6.3 Rotterdam

Voor het beschrijven van de situatie van de Rotterdamse gedetineerden maken we gebruik van informatie die bijgehouden wordt in het registratiesysteem van het Samenwerkingsverband Persoonsgerichte Aanpak volwassenen Rotterdam (SPAR) dat een onderdeel vormt van het Veiligheidshuis Rotterdam. In het SPAR zijn ver-

schillende ketenpartners vertegenwoordigd, zoals de gemeente (waaronder de directie Veiligheid, SoZaWe en de GGD), politie, OM en de reclassering. Het SPAR coördineert de nazorg voor ex-gedetineerden in Rotterdam. In het registratiesysteem dat door het SPAR wordt gebruikt staat geen precieze informatie over de situatie zes maanden na detentie op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en zorg. In Rotterdam worden trajecten geregistreerd die alleen worden uitgezet als een gedetineerde aangeeft een probleem te hebben op een bepaald gebied. Voor Rotterdam hebben we dan ook alleen gegevens over personen waarvoor een traject is opgezet. Een traject betekent in Rotterdam een actie gericht op het verbeteren van de situatie op een leefgebied. Er kunnen meerdere acties op één leefgebied nodig zijn en plaatsvinden. Een voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld het verlenen van een voorschot op een uitkering en het activeren van de bijstandsuitkering. In dit geval lopen er dan twee trajecten.

Volgens de gegevens van de DJI zouden er 1.337 personen in de periode 1 juli tot en met 31 december 2008 zijn vertrokken naar Rotterdam na hun detentie. In de registratie van Rotterdam hebben we 434 personen kunnen vinden waarvoor op de gebieden van inkomen, huisvesting, zorg, identiteitsbewijs en/of schuldhulpverlening ten minste één traject is gestart. Een mogelijke verklaring voor dit verschil in aantal is ten eerste dat er in Rotterdam alleen trajecten worden gestart voor personen met een probleem op één van de leefgebieden. Een andere reden is dat een gedetineerde niet gescreend is door een MMD'er en dat de gemeente niet af weet van de problematiek van de gedetineerde. Verder verzorgt de gemeente Rotterdam alleen nazorg aan legale ex-gedetineerden van 18 jaar of ouder met een Rotterdambinding. Onder Rotterdambinding verstaat zij dat ex-gedetineerden in de drie jaar voorafgaand aan de detentie ten minste twee jaar aantoonbaar in Rotterdam moet hebben gewoond²⁰. Dit moeten zij aantonen door middel van een inschrijving in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) of via inschrijving en begeleiding van een plaatselijke zorginstelling. In dit onderzoek concentreren we ons op de trajecten van deze 434 personen.

Tabel 55 In welke mate hebben Rotterdamse (ex-)gedetineerden (N=434) een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling op twee momenten in de tijd

	Voor detentie (DPAN)		Direct na detentie (DPAN)	
	%	N	%	N
Identiteitsbewijs	85,4	411	86,9	352
Inkomen	72,3	408	41,2	352
Huisvesting	83,1	409	83,2	364
Schulden	86,6	382	-	-
Zorgcontact	34,6	408	-	-

- niet beschikbaar

Als we bovenstaande tabel vergelijken met de gegevens van alle gedetineerden uit het cohort dat in deze studie wordt gevolgd (zie tabel 5), valt op dat op een aantal leefgebieden de mate van problematiek van de Rotterdamse ex-gedetineerden verschilt met de totale groep. De Rotterdamse ex-gedetineerden waar wij gegevens over hebben, hebben voor detentie vaker schulden (86,6% in vergelijking met 70,2%) en hebben ook vaker contact met een zorginstelling (34,6% in vergelijking

²⁰ Zie voor meer informatie: www.rotterdamveilig.nl/spar.

met 27,7%). Na detentie verschillen deze Rotterdamse ex-gedetineerden van de totale groep op het gebied van inkomen. De Rotterdamse ex-gedetineerden hebben minder vaak een inkomen na detentie dan de totale groep ex-gedetineerden (41,2% in vergelijking met 58,6%). De andere percentages komen overeen met de percentages van de totale groep.

Trajecten

Voor de 434 personen die na detentie naar Rotterdam vertrekken zijn in totaal 1.006 nazorgtrajecten uitgezet door de gemeente Rotterdam. In ruim 40% van de gevallen ging het om trajecten op het gebied van inkomen, een kwart (24,8%) van de trajecten had betrekking op huisvesting en 20,8% van de nazorgtrajecten was op het gebied van gezondheid (zie tabel 56).

Tabel 56 Trajecten naar leefgebied

	%	Aantal trajecten	Aantal unieke personen
Identiteitsbewijs	5,7	57	56
Inkomen	40,5	407	253
Werk	6,5	65	63
Huisvesting	24,8	249	224
Schuldhulp	1,9	19	18
Gezondheid	20,8	209	178
Totaal	100,2	1.006	

In tabel 57 wordt het aantal trajecten per ex-gedetineerde aangegeven. Het valt op dat een ruime meerderheid (70,3%) van de Rotterdamse ex-gedetineerden in meer dan één nazorgtraject is opgenomen. Ongeveer één op de drie (33,6%) zit in twee trajecten en ruim één op de vijf (21,7%) in drie trajecten. Er zijn zelfs tien personen in zes of zeven trajecten opgenomen.

In tabel 58 staat voor de trajecten per leefgebied aangegeven of het traject is afgesloten of dat het traject zes maanden nadat de ex-gedetineerde is vrijgekomen nog steeds loopt. Voor de afgesloten trajecten maken we een onderscheid tussen trajecten die afgesloten zijn voordat iemand vrijkwam en trajecten die zijn afgesloten na detentie. Verder staat aangegeven of een traject geslaagd is of niet. Met een geslaagd traject wordt bedoeld dat het doel²¹ van het traject bereikt is.

Tabel 57 Aantal trajecten per gedetineerde

	%	N
1 traject	29,7	129
2 trajecten	33,6	146
3 trajecten	21,7	94
4 trajecten	8,5	37
5 trajecten	4,1	18
6 trajecten	1,2	5
7 trajecten	1,2	5
Totaal	100,0	434

²¹ Doelen op het gebied van huisvesting zijn: 'Begeleid en beschermd wonen', 'Maatschappelijke opvang' en 'Zelfstandig wonen'. Doelen op het gebied van inkomen zijn: 'inkomen uit bijstand', 'inkomen uit arbeid' en 'ander inkomen'. Doel op het gebied van identiteitsbewijs is 'Verkrijgen ID-bewijs'. Doel op het gebied van schulden is doorverwijzing naar de schuldhulpverlening. Doel op het gebied van zorg is 'Behandelen'.

Tabel 58 Trajecten op de vijf leefgebieden naar uitkomst (%)

	Identiteits-		Huis-		
	bewijs	Inkomen	vesting	Schulden	Zorg
Afgesloten voor einde detentie	22,8	13,5	16,5	10,5	25,9
- waarvan geslaagd	17,5	8,8	10,8	10,5	25,9
- waarvan mislukt	5,3	3,8	4,0	-	-
- onbekend	-	0,9	1,6	-	-
Afgesloten binnen 6 maanden na detentie	24,6	26,1	22,9	26,3	-
- waarvan geslaagd	12,3	18,3	13,3	21,1	-
- waarvan mislukt	10,5	5,7	8,0	5,3	-
- onbekend	1,8	2,1	1,6	-	-
Lopend na 6 maanden na detentie	52,6	59,8	59,8	57,9	74,1
Onbekend	-	0,5	0,8	5,3	-
Totaal (N)	57	421	249	19	27

Wat als eerste opvalt aan tabel 58, is dat het merendeel van de trajecten op alle vijf de leefgebieden zes maanden na detentie nog loopt. Verder blijkt dat de afgeronde trajecten vaker geslaagd zijn dan mislukt. Trajecten op het gebied van identiteitsbewijs zijn in bijna één op de drie gevallen geslaagd en in 15,8% van de gevallen mislukt. Trajecten op het gebied van inkomen en trajecten op het gebied van huisvesting zijn in ongeveer 25% van de gevallen geslaagd en in ongeveer 10% van de gevallen mislukt. Het hoogste slagingspercentage is te vinden bij de doorverwijzingen naar de schuldhulpverlening. Bijna één op de drie trajecten is geslaagd afgerond, terwijl slechts 5,3% mislukt. Overigens moet hierbij wel het kleine aantal trajecten in ogenschouw genomen worden. Hetzelfde geldt voor trajecten met betrekking tot zorg: van deze trajecten is ruim een kwart geslaagd en afgerond, terwijl de overige trajecten zes maanden na detentie nog lopen.

Box 8 Belangrijkste bevindingen Rotterdamse gedetineerden

- Rotterdam heeft geen precieze informatie over de situatie zes maanden na detentie op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en zorg. In Rotterdam worden trajecten geregistreerd die alleen worden uitgezet als een gedetineerde aangeeft een probleem te hebben op een bepaald gebied.
- Ongeveer 40% van de Rotterdamse ex-gedetineerden heeft op de dag van ontslag inkomen en 86,6% had voor detentie schulden.
- De uitgezette trajecten zijn vooral gericht op inkomen en huisvesting. Ongeveer 70% van de gedetineerden zit in twee of meer trajecten.
- Meer dan de helft van de trajecten zijn zes maanden na detentie nog niet afgerond, voor een deel heeft dit administratieve redenen.
- Van de trajecten is tussen de 20 en 30% geslaagd afgesloten. Dit betekent dat het doel van traject gehaald is.

4 Conclusie en slotbeschouwing

4.1 Doelstellingen van de monitor nazorg ex-gedetineerden

Om de hoge recidive van ex-gedetineerden aan te pakken is het ministerie van Justitie in 2007 met het Programma Sluitende Aanpak Nazorg (PSAN) gestart. Het doel van het PSAN is ervoor te zorgen dat ex-gedetineerden in het bezit zijn van een geldig *identiteitsbewijs*, *onderdak* en een *inkomen* op het moment dat ze vrijkomen na detentie. Daarnaast is het programma erop gericht dat op het moment dat gedetineerden vrijkomen inzicht bestaat in eventuele *schulden* en dat, indien nodig, een plan voor schuldhulpverlening is opgesteld. Ten slotte dient de *zorgbehoefte* van de gedetineerde vastgesteld te worden en indien de gedetineerde zorg nodig heeft, dient deze zorg gerealiseerd of opgestart te worden.

Om in kaart te brengen of deze doelen bereikt worden, is het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) gevraagd om een monitor te ontwikkelen. In deze rapportage wordt verslag gedaan van de eerste uitvoering van deze monitor. Het doel van de monitor is ten eerste om in kaart te brengen in welke mate (ex-)gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling hebben op het moment dat zij een Penitentiaire Inrichting (PI) binnenkomen, op het moment dat hun detentie erop zit en op het moment dat zij zich zes maanden in de vrije maatschappij bevinden. Daarnaast is het doel van de monitor om te beschrijven hoe de situatie op deze leefgebieden zich in de loop van de detentie en na detentie ontwikkelt. Ten slotte bekijken we in de monitor welke sociaal-demografische kenmerken en kenmerken van detentie samenhangen met problemen op de verschillende leefgebieden en welke sociaal-demografische kenmerken, kenmerken van detentie en nazorgkenmerken samenhangen met een verandering in de situatie op de leefgebieden.

Om de situatie op de leefgebieden direct voor en direct na detentie in kaart te brengen maken we gebruik van gegevens die verzameld worden door het gevangeniswezen. Zodra gedetineerden een PI binnenkomen wordt hen gevraagd naar hun situatie op de leefgebieden, zoals die was vlak voor detentie. Tevens wordt aan het eind van detentie bijgehouden wat de situatie van de gedetineerde zal zijn zodra hij is vrijgekomen. Deze informatie wordt geregistreerd in een database, genaamd DPAN. Om de situatie zes maanden na detentie te schetsen maken we in deze eerste rapportage van de monitor nazorg ex-gedetineerden gebruik van gegevens uit drie gemeenten, namelijk Amsterdam, Eindhoven en Rotterdam. In dit hoofdstuk zullen de resultaten van het onderzoek worden gerecapituleerd aan de hand van de gestelde onderzoeksvragen. Voordat dit gedaan wordt, worden eerst de belangrijkste beperkingen van dit onderzoek besproken. Het is belangrijk om bij de interpretatie van de resultaten uit dit onderzoek deze beperkingen in het oog te houden.

4.2 Beperkingen van het onderzoek

De beperkingen die dit onderzoek kent, zijn vooral toe te schrijven aan de gebruikte gegevens. Deze beperkingen worden puntsgewijs behandeld en tevens wordt aangegeven hoe in toekomstige metingen van de monitor de beperkingen voorkomen of opgelost kunnen worden. Eerst zullen de beperkingen met betrekking tot het gebruik van DPAN genoemd worden. Daarna worden de beperkingen beschreven

van de beschikbare gegevens om de situatie op de vijf leefgebieden zes maanden na detentie te beschrijven.

4.2.1 Mogelijke onderrapportage problematiek op de leefgebieden direct voor detentie

De situatie van gedetineerden op de vijf leefgebieden direct voor en direct na detentie wordt in DPAN ingevuld op basis van wat gedetineerden zeggen. Uit de praktijk blijkt dat gedetineerden niet altijd aangeven dat zij voor detentie een probleem hebben op één van de vijf leefgebieden (ISt, 2008, p. 21-22). Dit probleem wordt ook gesignaleerd door gemeenten die de DPAN-formulieren ontvangen van MMD'ers en deze vergelijken met hun eigen gegevens. Zo komt het bijvoorbeeld voor dat gedetineerden aangeven een inkomen te hebben voor detentie, maar uit gegevens van de gemeente blijkt dat ze geen inkomen hadden. Hierdoor is er waarschijnlijk sprake van onderrapportage van problematiek op de vijf leefgebieden direct voor detentie.

Een oplossing voor dit probleem is een aanpassing van DPAN. Deze aanpassing staat gepland voor het najaar van 2010. Op dat moment zal een nieuwe versie van DPAN in gebruik genomen worden. In deze nieuwe versie wordt een gemeenteblad toegevoegd. Zodra een gedetineerde de PI binnenkomt, zal dit blad naar de gemeente worden toegestuurd met de vraag om de situatie van de gedetineerde op de vijf leefgebieden, zoals bij de gemeente bekend, in te vullen. Zodra deze informatie van de gemeente teruggekomen is, zal deze worden besproken met de gedetineerde. Dit formulier kan dan ook verder worden aangevuld met informatie die de gedetineerde levert.

4.2.2 Beperkte informatie over de situatie direct na detentie

Ook voor het beschrijven van de situatie van gedetineerden direct na detentie wordt gebruik gemaakt van informatie bijgehouden in DPAN. Hier spelen twee problemen. Ten eerste wordt in DPAN geen informatie bijgehouden over schuldenproblematiek direct na detentie en wordt er geen informatie bijgehouden op het gebied van zorgcontact wat betreft de situatie direct na detentie. Dit betekent dat er over deze twee leefgebieden geen uitspraken gedaan kunnen worden over hoe de situatie is van gedetineerden direct na detentie.

Verder is de vraag interessant of er aan het eind van detentie afspraken zijn gemaakt over schuldhelpverlening. Het doel van het nazorgbeleid is om tijdens detentie schulden in kaart te brengen en om een plan te maken voor schuldhelpverlening. De stand van zaken met betrekking tot schuldhelpverlening kan met de huidige beschikbare gegevens in DPAN niet gegeven worden. Ongeveer hetzelfde gaat op voor de situatie op zorggebied. Voor de situatie direct voor detentie wordt geïnventariseerd of gedetineerden contact hadden met een zorginstelling, en zo ja, om wat voor zorginstelling het dan ging. Wat betreft de situatie aan het eind van detentie is het doel om noodzakelijke geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg voor gedetineerden op orde te hebben. In het huidige DPAN wordt dit echter niet goed geregistreerd. Met de huidige data kan dus geen beeld gegeven worden in hoeverre noodzakelijke zorg na detentie geregeld is.

Het tweede probleem is dat het voor MMD'ers lastig blijkt om aan te geven of gedetineerden aan het eind van hun detentie beschikken over een identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting. MMD'ers weten vaak niet of een identiteitsbewijs, inkomen of onderdak op de dag van ontslag aanwezig is. De gedetineerde kan echter wel al afspraken gepland hebben voor de dag van ontslag of enkele dagen hierna om deze zaken bij de gemeente te regelen. In strikte zin is er dan op de dag van ontslag nog

geen sprake van een identiteitsbewijs, inkomen of onderdak. Dit zal ertoe leiden dat MMD'ers aangeven dat een gedetineerde direct na detentie nog niet beschikt over een identiteitsbewijs, inkomen of onderdak, terwijl hier al wel afspraken over zijn gemaakt met de gemeente. Daardoor zullen de cijfers over de problematiek over de situatie direct na detentie in dit rapport hoger uitvallen dan ze in werkelijkheid zijn. Dit zien we terug in paragraaf 3.6.1 waar de resultaten met betrekking tot de gedetineerden uit Eindhoven worden besproken. Er blijkt een grote discrepantie te bestaan tussen de cijfers uit DPAN over de situatie op inkomensgebied direct na detentie en de cijfers van de gemeente. In DPAN wordt vaker gerapporteerd dat een gedetineerde geen inkomen heeft direct na detentie dan door de gemeente wordt geconstateerd. Dus, daar waar er met betrekking tot de situatie direct voor detentie sprake zal zijn van onderrapportage van de problematiek op de leefgebieden, zal er voor de situatie direct na detentie sprake zijn van overrapportage van de problematiek.

Betere informatie over de situatie direct na detentie kan verkregen worden door een aanpassing van DPAN. Deze aanpassing zal meegenomen worden bij het ontwikkelen van de nieuwe versie van DPAN die voor het najaar van 2010 gepland staat. In deze nieuwe versie zullen de verplicht in te vullen vragen over de ontslagsituatie uitgebreid worden met vragen met betrekking tot schulden en zorg. Verder zullen de vragen over de situatie direct na detentie betrouwbaarder zijn, omdat niet alleen gevraagd wordt of betrokkene op de dag van ontslag kan beschikken over huisvesting, identiteitsbewijs of inkomen, maar ook of er afspraken gemaakt zijn om die zaken na ontslag te regelen. De MMD'er heeft op deze manier meer mogelijkheden om de situatie na detentie in de managementinformatie te beschrijven.

4.2.3 Ontbrekende informatie

Een volgend probleem bij het gebruik van gegevens uit DPAN is dat niet alle informatie wordt ingevuld door MMD'ers en dat niet alle gedetineerden gescreend worden. Hetzelfde probleem constateerden ook Kuppens en Ferwerda (2008) in een eerder onderzoek naar de reïntegratie van ex-gedetineerden. Een groot deel van de gedetineerden (26,2%, N=3.975) die tot de doelgroep van het nazorgbeleid behoren, wordt *niet* gescreend in de PI. Dit betekent dat voor deze groep geen informatie beschikbaar is over de problematiek op de leefgebieden direct voor en direct na detentie. Voor een deel van deze groep (24,4%) komt dit doordat ze vast hebben gezeten in een PI²² waar geen MMD'er werkt. Daardoor is er niemand die hen kan screenen.

Verder is voor een deel van de gedetineerden alleen de managementinformatie ingevuld. De managementinformatie zou in principe ingevuld moeten worden op basis van een uitgebreider DPAN-formulier (zie bijlage 2). Binnen dit formulier worden meer vragen gesteld dan weergegeven worden in de managementinformatie, bijvoorbeeld over het soort inkomen en of gedetineerden in een schuldhulpverleningstraject zitten. Deze informatie biedt een verdieping op de gegevens uit de managementinformatie, waardoor een beter beeld ontstaat van de situatie van gedetineerden op de vijf leefgebieden. Voor de monitor is het belangrijk dat alle gedetineerden gescreend worden en dat de niet verplichte informatie beter bijgehouden gaat worden.

---

²² Het gaat hier om detentiecentrum Zeist.

4.2.4 Beperkte informatie over de situatie zes maanden na detentie

Om de situatie van ex-gedetineerden zes maanden na detentie in kaart te brengen was beperkte informatie over de onderzochte periode beschikbaar. We hebben gebruik gemaakt van gemeentelijke data, aangezien geen andere bron beschikbaar was waarin informatie staat over de situatie van ex-gedetineerden op de vijf leefgebieden zes maanden na detentie. Een beperking is dat maar weinig gemeenten informatie bijhielden over de situatie op de vijf leefgebieden van ex-gedetineerden die in 2008 een PI verlieten. De gemeenten die informatie bijhielden deden dat niet altijd over de situatie zes maanden na detentie. Verder is het door het gebruik maken van data uit verschillende gemeenten moeilijk om gegevens uit verschillende gemeenten te vergelijken. Sommige gemeenten houden bij in welk traject ex-gedetineerden zijn opgenomen en wat de resultaten daarvan zijn. Bij andere gemeenten is de informatie over de situatie zes maanden na detentie uit bestaande registratiesystemen te halen. Dit zijn systemen die niet primair bedoeld zijn om de resultaten op nazorggebied te registreren.

Met de gegevens die in deze eerste rapportage van de monitor nazorg ex-gedetineerden gebruikt zijn, is het niet mogelijk om een duidelijk beeld te schetsen van de situatie van gedetineerden op de vijf leefgebieden zes maanden na detentie. Deze data bieden enkel de mogelijkheid om per gemeente waarvan gegevens beschikbaar zijn de situatie met betrekking tot de leefgebieden daar waar mogelijk te schetsen. We kunnen in dit onderzoek dus nog geen antwoord geven op de derde onderzoeksvraag, die luidde: *In welke mate hebben gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en een zorgbehoefte zes maanden na hun detentie?* In paragraaf 4.4 wordt beschreven hoe we ervoor zorgen dat deze vraag in volgende metingen wel beantwoord kan worden.

4.3 Beantwoording onderzoeksvragen

4.3.1 Problematiek op de leefgebieden voor detentie

1.1 *In welke mate hebben gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling direct voor detentie?*

Voor detentie heeft 83,7% van de gedetineerden een identiteitsbewijs, 75,8% heeft een inkomen, 82,7% heeft onderdak, 70,2% van de gedetineerden heeft schulden en 27,7% heeft contact met een zorginstelling. Vergelijken we deze cijfers met de resultaten uit eerder onderzoek op basis van DPAN-dossiers (Kuppens & Ferwerda, 2008), dan zien we dat deze cijfers redelijk overeen komen. Uit het onderzoek van Kuppens en Ferwerda (2008) blijkt dat 87,0% van de gedetineerden over een identiteitsbewijs beschikt voor detentie, 82,0% heeft een inkomen, 88,5% heeft een vorm van onderdak, 62,7% geeft aan schulden te hebben en 31,6% van de gedetineerden heeft contact met een zorginstelling voor detentie. Samenvattend kun je stellen dat vergeleken met de cijfers van Kuppens en Ferwerda (2008) de problematiek op de leefgebieden licht gestegen is. Dit kan betekenen dat de gedetineerdenpopulatie problematischer wordt wat betreft de situatie op de leefgebieden. Een andere mogelijke verklaring is het feit dat het onderzoek van Kuppens en Ferwerda gebruik maakt van gegevens uit DPAN, op het moment dat DPAN net ontwikkeld was. Zoals we eerder hebben aangegeven, leert de praktijk dat gedetineerden over het algemeen problemen op de leefgebieden onderrapporteren. Wellicht was deze onderrapportage groter ten tijde van het onderzoek van Kuppens en Ferwerda en is daar in de loop van de tijd door MMD'ers op ingespeeld door meer informatie van de

gemeente te gebruiken. Hierdoor kan het zo zijn dat de onderrapportage van de problemen omlaag gaat en de problematiek op de leefgebieden dus stijgt. De cijfers op zorggebied in deze rapportage moeten in perspectief gezien worden. Het PSAN streeft ernaar om de zorgbehoefte van gedetineerden in beeld te brengen en daar waar nodig deze zorg te realiseren. Voor de eerste meting van de monitor is echter geen informatie over de zorgbehoefte van gedetineerden beschikbaar. Ter indicatie van zorgbehoefte kijken we nu of gedetineerden contact hebben met een zorginstelling. Of iemand contact heeft met een zorginstelling hoeft echter geen probleem te zijn. Het probleem zit juist in de zorgbehoefte. Het is problematisch als een gedetineerde zorg nodig heeft, maar deze zorg niet krijgt. Het streven is om in toekomstige metingen ook de zorgbehoefte in beeld te brengen om zodoende op een betere manier vast te kunnen stellen in welke mate problemen op het gebied van zorg voorkomen.

Een aantal resultaten over de situatie van ex-gedetineerden op de leefgebieden is interessant om te vergelijken met de situatie van de totale Nederlandse bevolking. Zo bleek dat slechts een klein percentage (5,7%) van de gedetineerden voor detentie een eigen woning bezat (zie tabel 7). Dit is relatief weinig in vergelijking met de verdeling van de bestaande woningvoorraad in Nederland. In 2008 bestond 55,4% van de bestaande woningvoorraad uit eigen woningen.²³

Het percentage gedetineerden dat inkomen heeft uit een bijstandsuitkering verschilt met het percentage mensen met een bijstandsuitkering onder de Nederlandse bevolking. Van alle ex-gedetineerden met inkomen voor detentie leefde 31,4% (zie tabel 6) van een bijstandsuitkering. Ter vergelijking: in 2008 leefde 4,1% van de Nederlandse huishoudens van een bijstandsuitkering.²⁴ Ook op het gebied van schulden wijkt de gedetineerdenpopulatie af van het landelijk gemiddelde. Ruim 70% van de gedetineerden geeft aan schulden te hebben (zie tabel 5). Dit is beduidend hoger dan het percentage Nederlandse huishoudens met schulden. Uit onderzoek van Vroonhof en Westhof (2008, p. 37) blijkt namelijk dat 27,0% van de Nederlandse huishoudens aangeeft schulden te hebben.²⁵ Tevens is een verschil te zien in de hoogte van de schulden. De schulden van gedetineerden liggen beduidend hoger dan de hoogte van de schulden onder een steekproef van alle Nederlandse huishoudens (Vroonhof & Westhof, 2008, p. 26). Binnen deze onderzoeksgroep heeft 89,6% minder dan 10.000 euro aan schulden en 10,4% heeft meer dan 10.000 euro schuld, terwijl bij de gedetineerden 66,4% aangeeft minder dan 10.000 euro schuld te hebben en 33,6% heeft meer dan 10.000 euro schuld (zie tabel 8).

De vergelijking met cijfers over de Nederlandse bevolking laat duidelijk zien dat gedetineerden een beduidend problematischer profiel hebben wat betreft hun situatie op de leefgebieden dan de gemiddelde Nederlander. Ze hebben vaker problemen op de leefgebieden en ze zitten vaker in een situatie die hen kwetsbaar maakt om verder in de problemen te raken.

---

²³ Deze informatie is verkregen via StatLine, de elektronische databank van het CBS. Onder een eigen woning wordt door het CBS een woning verstaan waarvan de eigenaar op hetzelfde adres staat ingeschreven als de gebruiker.

²⁴ Bron: StatLine CBS.

²⁵ Deze cijfers zijn gebaseerd op een steekproef getrokken onder huishoudens met een vaste telefoonaansluiting. De uiteindelijke resultaten zijn gewogen naar voor Nederland representatieve gegevens.

4.3.2 Problematiek op de leefgebieden direct na detentie

1.2 In welke mate hebben gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling direct na detentie?

Voor wat betreft de situatie direct na detentie hebben we in dit onderzoek informatie over problemen op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting. Over het hebben van schulden of het hebben van contact met een zorginstelling direct na detentie hebben we uit DPAN geen informatie. Uit de resultaten blijkt dat 83,6% van de gedetineerden direct na detentie een identiteitsbewijs heeft, 58,6% heeft een inkomen en 82,3% heeft een vorm van onderdak. Hierbij moet wel in aanmerking worden genomen dat er voor de situatie direct na detentie waarschijnlijk sprake is van overrapportage van problematiek. Bij het bespreken van de resultaten met betrekking tot de situatie op inkomensgebied van de gedetineerden uit Eindhoven bleek er een behoorlijk verschil te zitten in de situatie direct na detentie gebaseerd op DPAN-gegevens en de situatie direct na detentie gebaseerd op gemeentelijke informatie. De verklaring hiervoor is dat de informatie over de situatie direct na detentie gebaseerd is op de vraag of de gedetineerde beschikt over een vorm van inkomen direct na detentie. Uit de praktijk blijkt dat deze vraag de situatie op inkomensgebied niet altijd goed beschrijft. Er zijn gevallen waarin door de MMD'er en de gemeente waarnaar een gedetineerde terugkeert na detentie, afspraken zijn gemaakt over het verstrekken van een uitkering. Deze uitkering wordt echter pas verstrekt nadat een gedetineerde vrij is gekomen en zich bij de gemeente heeft gemeld. Direct aansluitend op detentie is er in deze gevallen dus geen sprake van een inkomen, enkele dagen later wel. Deze verklaring wordt ondersteund door de resultaten uit Eindhoven (zie paragraaf 3.6.1).

Wat verder nog in het oog springt, is dat het percentage gedetineerden dat na detentie onderdak heeft in de maatschappelijke opvang beduidend hoger is dan het aandeel gedetineerden dat voor detentie in de maatschappelijke opvang zit. Het verblijf in de maatschappelijke opvang is te prefereren boven het leven op straat, maar de maatschappelijke opvang kent niet de stabiliteit van huisvesting zoals de gemiddelde Nederlander die wel kent. Als bedacht wordt dat ook nachtopvang – waarbij personen die daar gebruik van maken geen eigen kamer hebben, er niet de hele dag kunnen verblijven en niet op dat adres staan ingeschreven – tot de maatschappelijke opvang wordt gerekend, is het de vraag of problemen op het gebied van huisvesting opgelost zijn als iemand via de maatschappelijke opvang over onderdak beschikt.

4.3.3 Problematiek op de leefgebieden zes maanden na detentie

1.3 In welke mate hebben gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling zes maanden na detentie?

Wat betreft de situatie op de leefgebieden zes maanden na detentie kan op basis van de beschikbare data geen algemeen beeld gegeven worden. In deze rapportage is alleen de situatie zes maanden na detentie beschreven voor die gedetineerden die naar Amsterdam zijn gegaan. Alleen over deze gedetineerden was informatie beschikbaar. Van gedetineerden die naar Eindhoven vertrekken weten we alleen de situatie direct na detentie en of men in een traject is opgenomen. Van de Rotterdamse gedetineerden weten we of men in een traject is opgenomen, op welk leefgebied dit traject betrekking had en wat het resultaat van dit traject was (geslaagd of mislukt). Dit maakt duidelijk dat er geen uitspraak kan worden gedaan over de

problematiek van ex-gedetineerden op de vijf leefgebieden zes maanden na detentie.

Op basis van de cijfers uit Amsterdam is een indicatie te krijgen van de problematiek van gedetineerden op de leefgebieden zes maanden na detentie. Hierbij moet wel bedacht worden dat de gevonden resultaten voor Amsterdam niet te generaliseren zijn naar de totale gedetineerdenpopulatie, omdat zij informatie hebben over twee specifieke groepen gedetineerden. Uit de gegevens van de GGD blijkt dat van de gedetineerden die tot de OGGz-groep behoren, 65,4% voor detentie een inkomen had, 44,5% had direct na detentie een inkomen (volgens de MMD'er) en 90,7% had zes maanden na detentie een inkomen. Op huisvestingsgebied had van deze groep 56,8% voor detentie onderdak, 64,2% direct na detentie en 84,6% zes maanden na detentie. Ook uit de informatie van DWI blijkt het percentage gedetineerden dat onderdak heeft zes maanden na detentie hoger te zijn dan het percentage gedetineerden dat voor en direct na detentie onderdak heeft. Het percentage gedetineerden dat contact heeft met een zorginstelling is gestegen van 48,4% voor detentie naar 95,0% zes maanden na detentie. Bij deze stijging moet wel bedacht worden dat het gaat om gedetineerden die contact hebben met de GGD, waarbij de GGD als doel heeft om deze groep in de zorg te krijgen. Dus, wat dat betreft is deze stijging positief nieuws.

4.3.4 Cumulatie van problematiek op de leefgebieden

1.4 In hoeverre is er sprake van cumulatie van problemen op de verschillende leefgebieden direct voor, direct na en zes maanden na detentie?

Voor de situatie voor detentie geldt dat ruim 80% van de gedetineerden een probleem had op ten minste één van de vijf leefgebieden. Dit hoge percentage gedetineerden met ten minste één probleem voor detentie komt voor een groot deel door het hoge percentage gedetineerden met schulden. Verder blijkt dat bijna 30% van de gedetineerden direct voor detentie alleen een probleem had op het gebied van schulden en geen problemen op de andere leefgebieden. Een combinatie van problematiek voor detentie die opviel was het hebben van schulden en het hebben van contact met een zorginstelling. Iets meer dan 15% van de gedetineerden kende een dergelijke combinatie van problematiek.

Direct na detentie heeft bijna de helft van de ex-gedetineerden ten minste één probleem op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting. Dit is hoger dan voor detentie: direct voor detentie had bijna 40% van de gedetineerden een probleem op ten minste één van deze drie leefgebieden. Over de cumulatie van problematiek zes maanden na detentie kunnen vanwege de gebrekkige beschikbare informatie geen uitspraken worden gedaan.

4.3.5 Verandering problematiek

2 In welke mate is er sprake van verandering in de problematiek op de verschillende leefgebieden tussen de situatie direct voor, direct na en zes maanden na detentie?

De cijfers met betrekking tot verandering in problematiek zijn beschikbaar voor het hebben van een identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting (zie tabel 16, 17 en 19). Alleen op inkomensgebied blijkt dat het percentage gedetineerden dat een inkomen verkrijgt tijdens detentie lager is dan het percentage gedetineerden dat zijn inkomen verliest tijdens detentie. De problematiek op inkomensgebied stijgt dus tijdens detentie. Praktisch gezien betekent dit dat meer gedetineerden direct na detentie

geen inkomsten en dus geen geld hebben. Dit is niet bevorderlijk om gedetineerden van nieuw crimineel gedrag af te houden. Overigens moeten deze resultaten zorgvuldig geïnterpreteerd worden. De resultaten met betrekking tot de verandering zijn gebaseerd op gegevens uit DPAN. Zoals eerder gesteld, is er waarschijnlijk sprake van onderrapportage met betrekking tot de problematiek voor detentie en sprake van overrapportage met betrekking tot de problematiek na detentie.

De situatie op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en zorg zes maanden na detentie is (nog) niet goed in kaart te brengen (zie ook paragraaf 4.3.3), daardoor kan ook geen beeld gegeven worden van de verandering in de eerste zes maanden na detentie.

4.3.6 Samenhang kenmerken met problematiek en verandering op de leefgebieden

3.1 Welke sociaal-demografische kenmerken en kenmerken van de detentie hangen samen met problemen op de verschillende leefgebieden?

Problematiek op de leefgebieden voor detentie komt vaker voor onder de MO-groep en onder gedetineerden zonder geregistreerd partner. Wat betreft de MO-groep is dit niet zo vreemd, aangezien dit vooral dak- en thuislozen zijn. Een minder verwachte samenhang werd gevonden voor geslacht. Uit de resultaten blijkt dat vrouwen vaker schulden hebben voor detentie en vaker contact met een zorginstelling voor detentie dan mannen. Een mogelijke verklaring met betrekking tot schulden kan zijn dat vrouwen vaker schulden van hun partner op hun naam krijgen. Verder valt nog op dat naarmate gedetineerden vaker eerder in detentie hebben gezeten, de kans groter is dat ze voor detentie geen identiteitsbewijs, geen huisvesting, schulden en een zorgcontact te hebben. Met betrekking tot problematiek na detentie valt op dat gedetineerden die niet geboren zijn in Nederland minder vaak een inkomen hebben na detentie dan gedetineerden geboren in Nederland.

3.2 Welke sociaal-demografische kenmerken, kenmerken van de detentie en nazorgkenmerken hangen samen met verandering in de problematiek op de verschillende leefgebieden?

De samenhang van achtergrondkenmerken met verandering in problematiek laat zien dat naarmate gedetineerden langer in detentie zitten, de kans groter is dat ze hun inkomen of huisvesting verliezen, maar ook dat wanneer ze hier voor detentie niet over beschikken de kans groter is dat ze dit tijdens detentie verkrijgen. Dit is een duidelijk gelegenheidseffect. Als een gedetineerde langer vastzit en in het bezit is van een inkomen en huisvesting, dan heeft hij meer tijd om deze hulpbronnen te verliezen. Wanneer een gedetineerde voor detentie niet over deze hulpbronnen beschikt, is er meer tijd om te zorgen dat hij hier na detentie wel over kan beschikken. Overigens geldt met betrekking tot identiteitsbewijs dat een langere detentieduur wel samenhangt met het verkrijgen, maar niet met het verliezen ervan.

Opvallend was dat gedetineerden die niet geboren zijn in Nederland minder vaak een inkomen hebben na detentie dan gedetineerden geboren in Nederland. Tevens geldt voor deze groep dat wanneer ze een inkomen voor detentie hebben, ze dit ook vaker verliezen tijdens detentie dan gedetineerden geboren in Nederland. Dit vraagt om nader onderzoek om te kijken of gedetineerden geboren buiten Nederland voor detentie een zwakkere inkomenspositie hebben dan in Nederland geboren gedetineerden, waardoor ze eerder hun inkomen verliezen.

4.4 Tot slot: hoe verder met de monitor nazorg ex-gedetineerden?

In deze rapportage worden de resultaten getoond van de eerste uitvoering van de monitor nazorg ex-gedetineerden. Ondanks de beperkingen kan met dit onderzoek een beeld geschetst worden van de kenmerken van de populatie gedetineerden op de vijf leefgebieden die centraal staan in het programma Sluitende Aanpak Nazorg. Dit geeft inzicht in de omstandigheden van de gedetineerden binnen het Nederlandse gevangeniswezen. Deze eerste rapportage geeft onder meer informatie over het verschil in de situatie op de vijf leefgebieden bij aanvang en bij ontslag uit detentie. De positieve of negatieve veranderingen kunnen (nog) niet toegewezen worden aan inspanningen van MMD'ers of gemeentelijke contactpersonen. Hooguit kan na diverse metingen van de monitor nazorg ex-gedetineerden worden vastgesteld of de detentieschade kan worden beperkt en of het beter lukt om de basisvoorwaarden voor reïntegratie op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen, onderdak, schulden en zorg te realiseren.

De bedoeling is om de monitor jaarlijks uit te voeren om zodoende een beeld te krijgen van de uitvoering en de ontwikkeling van het PSAN. Voorlopig zal de monitor op dezelfde wijze als nu uitgevoerd worden. Dat betekent dat DPAN de belangrijkste databron blijft die gebruikt wordt om de situatie direct voor en direct na detentie in kaart te brengen en dat de situatie zes maanden na detentie beschreven wordt aan de hand van gemeentelijke gegevens. Gezien de beschreven beperkingen in paragraaf 4.2 zullen er wel enige aanpassingen aan de monitor gedaan worden. Hierbij maken we een onderscheid tussen aanpassingen die op korte termijn gedaan kunnen worden en aanpassingen die op de langere termijn gemaakt worden.

Op korte termijn zullen de aanpassingen zich richten op een uitbreiding van de gemeentelijke data. Bij de beschrijving van de gegevens uit Eindhoven viel op dat de situatie gebaseerd op DPAN-informatie duidelijke verschillen laat zien vergeleken met de cijfers gebaseerd op gemeentelijke cijfers. Waarschijnlijk komt dit doordat MMD'ers aan het eind van detentie nog geen duidelijk beeld hebben hoe gedetineerden na detentie terecht komen. Het is vaak nog onduidelijk of men kan beschikken over inkomen en huisvesting. Gemeenten hebben hier een duidelijker beeld van. Om deze reden zal getracht worden ook bij gemeenten informatie te verzamelen over de situatie van gedetineerden direct na detentie. Daardoor kan een beter beeld gegeven worden van de problematiek op de vijf leefgebieden direct na detentie.

Verder zal getracht worden om informatie van meer gemeenten te krijgen om de situatie zes maanden na detentie in beeld te brengen. In deze eerste rapportage is gebruik gemaakt van gegevens uit Amsterdam, Eindhoven en Rotterdam, maar gezien de ontwikkelingen op nazorggebied is het waarschijnlijk dat meer gemeenten gegevens op de nazorggebieden bij gaan houden. Voor de volgende versie van de monitor willen we de informatie van gemeenten met een bruikbaar registratiesysteem ook meenemen.

Daarnaast zullen gemeenten benaderd worden met de vraag om gegevens over de situatie van ex-gedetineerden zes maanden na detentie bij te gaan houden. Momenteel houden vooral grotere gemeenten een registratiesysteem bij. Om een goed beeld te krijgen van de hele gedetineerdenpopulatie is het van belang ook de situatie te beschrijven van gedetineerden die naar kleinere gemeenten uitstromen.

Op langere termijn kan ook de informatie worden gebruikt uit het vernieuwde DPAN dat voor het najaar van 2010 gepland staat. Voor de volgende meting van de monitor komt dit nog te vroeg, aangezien we dan gedetineerden volgen die in de periode 1 juli tot en met 31 december 2009 vrij zijn gekomen. Het grote voordeel van de nieuwe versie van DPAN is dat op basis van de ervaringen in deze eerste meting van de monitor de vraagstelling in DPAN wordt aangepast. Zo worden de vragen aange-

past opdat MMD'ers niet alleen kunnen aangeven of gedetineerden direct na detentie beschikken over de leefgebieden, maar ook of er afspraken zijn gemaakt met gemeenten om problemen op de leefgebieden op te lossen. Verder worden er vragen toegevoegd waarin de situatie op het gebied van schulden en zorg direct na detentie aangegeven kan worden. Deze vragen ontbreken in de huidige versie van DPAN. Op het moment dat de monitor betrouwbare gegevens oplevert over de leefgebieden direct voor detentie, direct na detentie en zes maanden na detentie, zal ook een koppeling gemaakt worden met de recidivemonitor van het WODC. Op deze manier kan dan gekeken worden in hoeverre het voorkomen of oplossen van problemen op de leefgebieden – identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en zorg – samengaat met lagere recidive.

Tenslotte is het nog van belang om te benadrukken dat van alle gedetineerden tijdens detentie de situatie op de vijf leefgebieden van het PSAN in kaart wordt gebracht en dat deze informatie ook wordt geregistreerd. Op deze manier ontstaat een compleet beeld van de problematiek van gedetineerden in Nederland wat betreft identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en zorg. Dit levert beter inzicht in de problematiek waarop ingespeeld kan worden door beleid en praktijk, plus het kan aangeven in hoeverre de gestelde doelen van het nazorgbeleid gehaald worden.

Summary

Monitor of Aftercare for Former Prisoners Developments and first results

Background, aims and research questions

Recidivism by former prisoners shows a high rate: well over sixty percent of the former prisoners are sentenced again for a serious offence by the court within four years and almost fifty percent of the former prisoners are locked up in a penitentiary institution (PI) again within four years. In order to reduce recidivism, the approach focusing on the reintegration of former prisoners is one of the cornerstones of government policy (*TK 2007-2008, 24 587, no. 299*). This approach has been laid down, inter alia, in the Programme of Comprehensive Approach to Aftercare (*Programma Sluitende Aanpak Nazorg, PSAN*). The PSAN aims at improving the reintegration of former prisoners into free society. The objective of PSAN is to ensure that, through effective cooperation among the partners in the chain, including the Department of Justice, municipalities and other partners, former prisoners will have a *valid identity card, accommodation* and an *income* at the moment that they are released from prison. In addition, the programme aims at ensuring that, at the moment of their release, it is known whether the former prisoner has any *debts*, and that a plan for debt assistance, if necessary, has been drawn up. Finally, the prisoner's need for *care* must be established, and if the prisoner does need care, this care must be provided or prepared for. The Monitor of Aftercare for Former Prisoners has been developed to assess the state of the reintegration of former prisoners as far as identity card, accommodation, income, debts and care are concerned.

The object of this monitor is first of all to identify to which extent (former) prisoners have an identity card, income, accommodation, debts and contacts with care institutions at the time when they enter a PI, at the time when their sentence has been served, and at the time when they have been back in free society for six months. Additionally, the objective of the monitor is to describe how the situation in these areas of life develops during the course of detention and in the first six months after detention. The third objective is to describe the relationship between problems in those areas of life and social-demographic background characteristics (such as gender and age), and characteristics of the detention (such as the term of detention and the detention history). With regard to the changed situation in the areas of life mentioned above, consideration is also given to the relationship with characteristics regarding the execution of the aftercare policy within the PI, such as the term within which the prisoner is screened. Finally, a further objective of the monitor is to determine which data and sources are available to help answer the research questions, and what limitations the available data may exhibit. These objectives may be translated into the following research questions:

- 1.1 To what extent do prisoners have an identity card, income, accommodation, debts and contacts with care institutions at the time immediately preceding the imprisonment?
- 1.2 To what extent do prisoners have an identity card, income, accommodation, debts and contacts with care institutions at the time immediately after the imprisonment?

- 1.3 To what extent do prisoners have an identity card, income, accommodation, debts and contacts with care institutions six months after the imprisonment?
- 1.4 To what extent is there an accumulation of problems in the different areas of life immediately preceding, immediately after and six months after the imprisonment?
- 2 To what extent is there a change in the problems in the different areas of life immediately preceding, immediately after and six months after the imprisonment?
- 3.1 Which social-demographic characteristics and characteristics of the imprisonment are related to the problems in the various areas of life?
- 3.2 Which social-demographic characteristics, characteristics of the imprisonment and aftercare characteristics are related to the changes in the problems in the various areas of life?

Research method

In this first measurement of the Monitor of Aftercare for Former Prisoners, a cohort is followed which consists of former prisoners who left a PI between 1 July 2008 and 31 December 2008 and who were registered as a resident of a Dutch municipality. This cohort totals 15,356 individuals. The research group consists mainly of men and over one half of the research group is younger than 34 years of age at the time of release. Almost one half of the research group was locked up for less than a month. *Only* 17.2% of the former prisoners served more than six months, the majority of which was locked up for less than a year. Finally, it appears that for almost 65% of the former prisoners, it was not the first time that they were inside a PI since 1996.

In order to describe the situation of these prisoners in the five areas of life at the start of their imprisonment, we use the data recorded in the Digital Platform for Alignment of Aftercare (*Digitaal Platform Aansluiting Nazorg, DPAN*). All prisoners belonging to the target group of the aftercare policy are screened by social services employees (*Medewerkers Maatschappelijke Dienstverlening, MMD'ers*) during the first days of their detention. This screening consists of interviewing the prisoners with respect to their situation in the different areas of life as it was before the start of their imprisonment. The information obtained on the problems experienced in these areas of life is recorded in a basic file, which is used to inform the municipality where the prisoner will go after his imprisonment. The DPAN file is closed by a social services employee at the end of the imprisonment. In the so-called release file various questions are completed on the situation presumably existing after the imprisonment. This information is used to determine the situation immediately after the imprisonment. For the description of the situation of former prisoners in the different areas of life six months after imprisonment, this first measurement of the Monitor of Aftercare for Former Prisoners makes use of recordings of three municipalities, i.e. Amsterdam, Rotterdam and Eindhoven. A total of about 25 per cent of the former prisoners go to these municipalities. A disadvantage of the use of information on former prisoners from three different municipalities, and therefore from three different sources of information, is that it is difficult to compare the data.

Results

Screened versus non-screened prisoners

There is no information available in DPAN on the situation in the areas of life for more than 25% of the prisoners (27.3%, N=4,188). For 969 of these prisoners, this is due to the fact that they were locked up in an institution without a social services employee. This was not a regular PI, but a detention centre for foreign nationals which had been rented on a temporary basis. Furthermore, there appeared to be no information for 213 individuals due to administrative reasons. For the other prisoners who were not screened, observations were made of the characteristics which were different from the characteristics of prisoners that had been screened. It is striking that the non-screened prisoners were locked up for a considerably shorter term than the screened prisoners. Almost three quarters (74.1%) of the non-screened prisoners were inside for less than a month and 38.4% even less than ten days. 35.4% Of the screened individuals were imprisoned for less than a month.

Situation in the different areas of life immediately preceding and immediately after the imprisonment

- Before the imprisonment, 83.7% of the prisoners had an identity card, immediately after the imprisonment 83.6%.
- 75.8% of the prisoners had an income before the imprisonment. 46.3% of the prisoners with an income before the imprisonment had an income from employment, 31.5% received a social assistance benefit and 13.6% received an invalidity benefit under the WIA (Work and Income according to Labour Capacity Act) or the Wajong (Disablement Assistance Act for Handicapped Young Persons). Immediately after the imprisonment 58.6% of the prisoners had an income.
- Before the imprisonment, 82.7% of the prisoners had accommodation, immediately after the imprisonment 82.3%. Before the imprisonment, most former prisoners were living in a rented house or with relatives. After the imprisonment more individuals lived with relatives and in temporary accommodations through social services.
- The most frequently occurring problem in the different areas of life is debts. 70.2% Of the prisoners had debts before the imprisonment. About one third (33.6%) of the prisoners with debts had a debt of 10,000 Euros or more.
- With regard to care, we have identified the percentage of prisoners who has contacts with a care institution. This is not what the PSAN aims at, as the PSAN wants to provide an overview of the need for care of prisoners and to provide care to those who need care. However, there is no information available yet on the prisoners' need for care; on the other hand, there is information on contacts with a care institution. It appears that 27.7% of the prisoners had contacts with a care institution immediately preceding the imprisonment. No information is available on the existence of debts and contacts with a care institution immediately after the imprisonment.

Well over 80% of the prisoners had a problem in at least one of the five areas of life. Most of the prisoners with problems (almost 30%) only had a problem related to debts. As far as the situation immediately after the imprisonment is concerned, this research provides information on problems relating to the identity card, income and accommodation. Immediately after the imprisonment, almost one half of the former prisoners has at least one problem in one of these areas. Immediately before the imprisonment, almost 40% of the prisoners had a problem in at least one of these three areas of life.

Change in the problems in the areas of life

The figures regarding individual changes in the problems are available for the possession of an identity card, income and accommodation. 13.4% Of the 1,203 prisoners who did not possess an identity card before the imprisonment, received an identity card during detention. 28.6% Of the prisoners who had an income before the imprisonment, lost their income during detention. 22.6% Of the prisoners who had no income before the imprisonment, had an income immediately after the imprisonment. 94.5% Of the prisoners who had an accommodation before the imprisonment, still had an accommodation that they could use after the imprisonment. 35.7% Of the prisoners who did not have an accommodation before the imprisonment, acquired an accommodation during detention.

These results must be interpreted with care. The results in respect of the change were based on data from DPAN. The problems before imprisonment were probably underreported, as the data are based on what the prisoner has told the social services employee. It appears from practice that prisoners do not always indicate that they had a problem in one of the areas of life before the imprisonment. It is difficult to identify the situation six months after the imprisonment in respect of an identity card, income, accommodation, debts and care and, as a result, it is impossible to show the change in the first six months after the imprisonment.

Relationship between background characteristics and problems and changes in the areas of life

The group who makes use of a temporary accommodation through social services (*Maatschappelijke Opvang groep, MO-groep*) has had more problems in the areas of life before the imprisonment. These are homeless people who quite often cause nuisance in the public areas by tramping about or because of their degenerate condition, or who are involved in criminal activities. Additionally, there are more problems among prisoners without a registered partner. It furthermore appears that women are more often in debt and in contact with a care institution before the imprisonment than men. With a view to problems after the imprisonment, it is striking that prisoners who were not born in the Netherlands, are less likely to have an income after the imprisonment than prisoners who were born in the Netherlands. It is also remarkable that for prisoners who have been inside more often, there is an increased chance of them not having an identity card, not having an accommodation, being in debt and having contacts with a care institution. The relationship between the background characteristics and changes in the problems for the former prisoners shows that the longer the term of imprisonment has been, the greater the increase in the chance of their losing their identity card, income or accommodation. It is also true that if they do not have these things before the imprisonment, the chance increases that they will get it during the imprisonment.

Situation of prisoners six months after imprisonment per municipality

In order to provide a picture of the situation in the different areas of life six months after the imprisonment, the data from Amsterdam, Eindhoven en Rotterdam have been applied. As these municipalities have each recorded their data in their own way, a choice was made to describe the situation in the relevant areas of life for each municipality separately. The differences between the municipalities in their way of recording makes it difficult to make comparisons between the municipalities, and it is therefore clearer to describe the outcome for each municipality separately. The municipality of *Eindhoven* records the situation of former prisoners with regard to income, accommodation and care on the day of their release. In addition, information is recorded on action plans in which prisoners with problems in the various areas of life are included after detention. 75.9% of the prisoners in Eindhoven had

an income before the imprisonment. Immediately after the imprisonment this income is 63.9% according to DPAN and 93.1 according to the municipality. This difference can probably be explained by the fact that at the end of the imprisonment it is not yet clear to a social services employee whether a prisoner has an income. 81.3% of the prisoners from Eindhoven had accommodation before the imprisonment. Immediately after the imprisonment 87.1% of the prisoners has accommodation according to DPAN and 80.4% according to the municipality. Before the imprisonment, 37.4% of the prisoners from Eindhoven had contacts with a care institution, immediately after the imprisonment 44,1%. For 28 individuals of the 57 former prisoners who were included in the action plan in Eindhoven, the action plan is still running six months after detention. For 29 individuals the action plan was completed, and for almost half of them the action plan was completed successfully. Most action plans were focused on finding employment.

In order to identify the situation of former prisoners who return to *Amsterdam* six months after detention, the data of the Municipal Health Service (*Gemeentelijke Gezondheidsdienst, GGD*) and the Department for Work and Income (*Dienst Werk en Inkomen, DWI*) of Amsterdam have been used. The GGD records information on the individuals who have contacts with Public Mental and Health Care (*Openbare Geestelijke en Gezondheidszorg, OGGz*). DWI keeps records of individuals who have been in contact with DWI in the past. After six months of detention, out of the OGGz group, 90.7% of the individuals have an income, 84.6% of the individuals have accommodation and 95.0% have contacts with a care institution. Six months after detention, 79.2% of the prisoners known at DWI have found accommodation and 49.4% of them owe the municipality money.

The city of *Rotterdam* does not have specific information on the situation six months after detention in respect of an identity card, income, accommodation, debts and care. In Rotterdam, actions are registered which are started only if a prisoner indicates that he has a problem in a specific area. We do not have any information on the situation after detention of individuals who indicate that they have not experienced any problems. Approximately 60% of the former prisoners in Rotterdam have no income on the day of their release and 86.6 had debts before the imprisonment. The actions which were started are primarily aimed at income and accommodation. Approximately 70% of the prisoners is included in two or more actions. Six months after detention, more than half of the actions have not been concluded, partly due to administrative reasons. 20 to 30% of the actions have been completed successfully. This means that the objective of the actions has been met.

Limitations

This first measurement of the Monitor of Aftercare for Former Prisoners has a number of limitations. In the first place, the problems existing in the areas of life immediately preceding the imprisonment were probably underreported, as the data are based on what the prisoner has told the social services employee. It appears from practice that prisoners do not always indicate that they had a problem in one of the areas of life before the imprisonment. This problem may be solved by adjusting DPAN. In the new version of DPAN, which has been planned for the autumn of 2010, the municipality is asked to describe the prisoner's situation. In that case, the information on the situation before detention is no longer based exclusively on the prisoner's comment, but also on the data of the municipal recording systems.

A second limitation of the research is that information on the situation at the end of the imprisonment is limited. DPAN does not keep records of debt problems and the care need and contacts with care institutions, if any, immediately after the imprison-

ment. This means that no conclusions can be drawn in respect of these two areas of life on the situation of prisoners immediately after detention.

Furthermore, it appears that it is very difficult for social services employees to indicate whether prisoners have an identity card, income or accommodation at the end of the imprisonment. It often happens that social services employees do not know whether prisoners have an identity card, income or accommodation on the day of their release. The prisoner may, however, have made appointments for the day of release or a few days later, in order to make arrangements for these issues with the municipality. Strictly speaking, there is, in that event, no identity card, income or accommodation yet on the day of their release. As a result, the figures on the problems of the situation immediately after detention will probably be higher than they actually are. DPAN will be adjusted in this respect as well, so as to ensure that starting with the new release of DPAN it will be possible to acquire more accurate information on the situation immediately after detention.

The third limitation is that for some prisoners there is no information available. Part of the prisoners (27.3%) belonging to the target group of the Aftercare policy are not screened in the PI. This means that for this group there is no information available on the problems in the areas of life immediately preceding and immediately after the imprisonment. For the monitor it is important that all prisoners are screened, and that the files are properly completed and registered.

The last limitation of this research is that it was difficult to compare the data provided by the municipalities, and that it was, consequently, impossible to provide a proper over-all impression of the situation of former prisoners six months after detention. When new measurements are made within the framework of the Monitor of Aftercare for Former Prisoners, more municipalities will be involved, in order to – ultimately – be able to make a more uniform description of the situation of former prisoners at the time when they have been in free society for six months. We will contact municipalities which are already making use of a registration system to describe the situation in the areas of life, as well as municipalities which are not recording information on their former prisoners yet. Presently, it is primarily the larger municipalities that are maintaining a recording system. In order to get a clear picture of the entire population of prisoners, it is important to describe the situation of prisoners going to smaller municipalities as well.

Future

This report presents the results of the first report of the Monitor of Aftercare for Former Prisoners. In spite of the limitations, this research identifies the characteristics of the population of prisoners in the five areas of life which are the focal point of the Programme of Comprehensive Approach to Aftercare. This provides an insight into the circumstances of the prisoners within the Dutch prison system. This first report provides, among other things, information on the different situations in the five areas of life at the start of the imprisonment and upon release from prison. The positive or negative changes cannot (yet) be allocated to the efforts of social services employees or contact persons of the municipality. At the very best, it may be determined, after various measurements of the Monitor of Aftercare for Former Prisoners, whether the harm of the imprisonment can be limited and whether the basic conditions for reintegration in respect of the identity card, income, accommodation, debts and care can be provided.

It is our intention to carry out the monitor once a year in order to get a clear picture of the execution and the development of the PSAN. For the time being, the monitor will be carried out in the same way as it was implemented this time. This means

that DPAN will remain the main source of information to provide an overview of the situation immediately preceding and immediately after the imprisonment, and that the situation six months after detention will be described on the basis of municipal data. With a view to the limitations referred to above, some adjustments will be made to the monitor. These adjustments have to do with the adjustment of DPAN and the gathering of information in the areas of life six months after detention in several municipalities. The adjustments to DPAN have been scheduled for the autumn of 2010. These adjustments will ensure a more reliable registration of the situation before and immediately after detention. We expect to be able to use the data from the adjusted DPAN for the third measurement of the Monitor of Aftercare for Former Prisoners.

As soon as the monitor provides reliable information on the areas of life immediately preceding imprisonment, immediately after imprisonment and six months after imprisonment, a link will be made with the recidivism monitor of the WODC. This will enable us to find out to what extent the prevention or solution of problems in the areas of life - identity card, income, housing, debts and care - is related to a lower recidivism rate.

Literatuur

- DJI (2008). *Jaarbericht 2008: Stap in de goede richting*. Den Haag: DJI.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of delinquency*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers.
- Horney, J., Osgood, D.W., & Marshall, I.H. (1995). Criminal careers in the short-term: Intra-individual variability in crime and its relation to local life circumstances. *American Sociological Review*, 60, 655-673.
- ISt (Inspectie voor de Sanctietoepassing) (2008). *Aansluiting nazorg in het gevangeniswezen*. Den Haag: ISt.
- Kleemans, E.R., & De Poot, C.J. (2007). *Criminele carrières in de georganiseerde misdaad*. Den Haag: WODC. Cahier 2009-13.
- Kuppens, J., & Ferwerda, H. (2008). *Van binnen naar buiten: Een behoefteonderzoek naar de aard en omvang van nazorg voor gedetineerden*. Arnhem: Advies en Onderzoeksgroep Beke.
- Laub, J.H., & Sampson, R.J. (2001). Understanding desistance from crime. In: Tonry, M. (ed.), *Crime and justice: A review of research. Volume 28 (pp. 1-69)*. Chicago, IL/Londen: The University of Chicago Press.
- Laub, J.H., & Sampson, R.J. (2003). *Shared beginnings, divergent lives: Delinquent boys to age 70*. Cambridge, MA/Londen: Harvard University Press.
- Piquero, A.R., MacDonald, J.M., & Parker, K.F. (2002). Race, local life circumstances, and criminal activity. *Social Science Quarterly*, 83(3), 654-670.
- Sampson, R.J., & Laub, J.H. (1993). *Crime in the making: Pathways and turning points through life*. Cambridge, MA/Londen: Harvard University Press.
- TK (2007-2008). *Justitiële inrichtingen*. Vergaderjaar 2007-2008, 24 587, nr. 299.
- Uggen, C. (2000). Work as a turning point in the life course of criminals: A duration model of age, employment, and recidivism. *American Sociological Review*, 67, 529-546.
- Visher, C.A., & Travis, J. (2001). Transitions from prison to community: Understanding individual pathways. *Annual Review of Sociology*, 29, 89-113.
- Vroonhof, P., & Westhof, F. (2008). *Monitor betalingsachterstanden: Nulmeting 2008*. Zoetermeer: Panteia.

Bijlage 1 Samenstelling begeleidingscommissie

Voorzitter

Dhr. prof. dr. mr. M. Moerings   Hoogleraar Penologie, Universiteit Leiden

Leden

Mw. dr. A. Dirkzwager   Senior-onderzoeker, Nederlands Studie-
centrum Criminaliteit en Rechtshandhaving
(NSCR)

Dhr. drs. K. van Duijvenbooden   Projectleider Verbetering Uitvoering Nazorg,
Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), Ministerie
van Justitie

Dhr. drs. I. Kloppenburg   Beleidsmedewerker Wmo, Vereniging van
Nederlandse Gemeenten (VNG)

Mw. mr. M. Stam   Programmamanager Programma Sluitende
aanpak ex-gedetineerden, Directie Sanctie- en
Preventiebeleid (DSP), Ministerie van Justitie

Bijlage 2 DPAN-formulier

SM=screeningsmoment
OM=overdrachtsmoment

DOCUMENT NAZORG

Document MMD t.b.v. aansluiting nazorg gedetineerden

SM/OM

1. Dit document wordt u ter informatie toegezonden
2. Wij vragen u om uw medewerking te verlenen aan het oplossen van één of meer knelpunten (zie de samenvatting op het voorblad en in het vervolgfomulier. Ondergetekende neemt telefonisch/per mail contact met u op.

VOORBLAD

SM/OM

a. Persoonsgegevens klein

Heeft betrokkene een geldige verblijfstitel?

1. ja
2. nee
3. onbekend

b. Einddatum detentie

1. bekend, te weten: .....
2. onbekend

c. Gemeente van herkomst: .....

Op welk adres ingeschreven: .....

OM

d. Gemeente van vestiging na afloop detentie: .....

Op welk adres ingeschreven: .....

SM/OM

e.

Doelgroepen	
Is gedetineerde bekend als veelpleger?	Behoort gedetineerde tot de MO doelgroep?
1. Ja	1. Ja
2. Nee	2. Nee
3. Onbekend	3. Onbekend

f.

ISD	
Wordt er een ISD maatregel gevorderd?	OM Is er een ISD maatregel opgelegd en ten uitvoer gelegd?
1. Ja	1. Ja
2. Nee	2. Nee
3. Onbekend	3. Onbekend

SM/OM

g.

Zijn er problemen op één van de volgende onderdelen?			
ID-bewijs	Huisvesting/onderdak	Inkomen / werk	Zorg
1. Ja	1. Ja	1. Ja	1. Ja
2. Nee	2. Nee	2. Nee	2. Nee
3. Onbekend	3. Onbekend	3. Onbekend	3. Onbekend

SM/OM

h.

Aanvullende persoonsgegevens

Wat is de burgerlijke staat van betrokkene?

1. Gehuwd
2. Samenwonend
3. Alleenstaand
4. Anders

Is betrokkene verantwoordelijk voor minderjarige kinderen?

1. Ja, te weten hoeveel.....
2. Nee
3. Anders

Heeft betrokkene de verantwoordelijkheid over minderjarige kind(eren)?

1. Nee
2. Ja ->
aantal kinderen.....
De zorg..... of financiële zorg.....

Welke acties moeten er ondernomen worden t.a.v. de opvang en zorg voor kinderen?

Actie gedetineerde: .....

Actie MMD-er: .....

Actie gemeente: .....

Acties anderen, te weten: .....

(2)

IDENTITEITSPAPIEREN

SM/OM

a. Heeft betrokkene de Nederlandse nationaliteit?

1. Ja
2. Nee ->
  - 2a. Andere nationaliteit maar wel verblijfstitel, nationaliteit .....
  - 2b. Onbekend

SM/OM

b. Beschikt betrokkene over een geldig identiteitsbewijs?

1. Ja ->
  - Soort identiteitsbewijs: .....
  - Nummer identiteitsbewijs: .....
  - Waar is het identiteitsbewijs? 1. In de inrichting (fouillering)
2. Buiten de inrichting, te weten: .....
2. Nee ->

Reden ontbreken identiteitsbewijs: .....

Is al aangifte van vermissing gedaan?

1. Ja
2. Nee

OM

2a. Nee ->

Wat is de reden dat het niet is gelukt om tijdens de detentieperiode een geldig identiteitsbewijs te regelen?

1. Wilde zelf niet meewerken
2. Strafduur te kort om iets te regelen
3. Geen medewerking gemeente
4. Geen medewerking politie
5. Anders, te weten: .....

SM/OM

Welke acties dienen er te worden ondernomen zodat de betrokkene over een ID-bewijs kan beschikken?

Actie gedetineerde: .....

Actie MMD-er: .....

Actie gemeente: .....

Acties anderen, te weten: .....

(3)

INKOMEN

SM/OM

a. Wat was de belangrijkste bron van inkomsten voor detentie?

1. Bijstandsuitkering bij gemeente .....
- Uitkerende instantie .....
- Naam contactpersoon (indien bekend) .....
2. WIA/WAJONG uitkering .....
- Welk UWV kantoor is uitkerende instantie.....
- Naam contactpersoon (indien bekend) .....
3. Inkomen uit arbeid
4. Geen regulier inkomen
5. Anders - > te weten: .....

OM

b. Beschikt betrokkene direct aansluitend op detentie over een wettige vorm van inkomen?

1. Ja, te weten:
  1. Bijstandsuitkering bij gemeente .....
  - Uitkerende instantie .....
  - Naam contactpersoon (indien bekend) .....
  2. WIA/WAJONG uitkering .....
  - Welk UWV kantoor is uitkerende instantie.....
  - Naam contactpersoon (indien bekend) .....
  3. Inkomen uit arbeid
  4. Geen regulier inkomen
  5. Anders - > te weten: .....

2. Nee

Wat is de reden dat betrokken niet over een wettige vorm van inkomen kan beschikken direct aansluitend aan detentie?

1. Wilde zelf niet meewerken
2. Strafduur te kort om iets te regelen
3. Geen medewerking gemeente
4. Geen medewerking politie
5. Anders, te weten: .....

3. Onbekend

SM/OM

c. Beschikt de gedetineerde over een bank- of giro rekening?

1. Ja, - > rekeningnummer (indien bekend): .....
2. Nee
- . Anders

SM/OM

Welke acties kunnen er worden ondernomen zodat de betrokkene direct aansluitend op de detentieperiode over een wettige vorm van inkomen kan beschikken?

Actie gedetineerde: .....

Actie MMD-er: .....

Actie gemeente: .....

Acties anderen, te weten: .....

SM/OM

d. Heeft betrokkene schulden (inclusief CJIB-vorderingen) ?

1. Ja -> Schatting totaal bedrag aan schulden.....
2. Nee

SM/OM

e. Zijn er CJIB vorderingen?

1. Ja -> Schatting totaal bedrag aan CJIB vorderingen .....
2. Nee

SM/OM

d. Zijn er andere schuldeisers:

1. Ja , te weten: .....
2. Nee

SM/OM

e. Zit betrokkene in een schuldhulpverleningstraject?

1. Ja, -> bij welke instelling? .....
2. Nee

OM

f. Zijn er afspraken gemaakt t.a.v. afbetaling van schulden na de detentieperiode?

1. Ja -> welke? .....
2. Nee

(4)

HUISVESTING

SM/OM

a. Wat was de huisvestingssituatie voor de detentie?

1. Huurwoning
2. Eigen woning
3. Kamer bij particulier: .....
4. Inwonend bij familie
5. Inwonend bij vrienden/kennissen
6. In maatschappelijke opvang (welke instelling): .....
7. Dakloos met briefadres
8. Dakloos zonder briefadres
9. Anders, te weten.....

SM/OM

b. Staat betrokkene ingeschreven als woningzoekende?

1. Ja, - > in gemeente: .....
2. Nee

OM

c. Staat betrokkene bij ontslag uit detentie ingeschreven in de Gemeentelijke Basisadministratie (controleer in VIP)?

1. Ja ->, adres en woonplaats: .....
2. Nee
3. Onbekend

OM

d. Wat is de huisvesting/onderdak situatie na detentie?

1. Huurwoning
2. Eigen woning
3. Kamer bij particulier: .....
4. Inwonend bij familie
5. Inwonend bij vrienden/kennissen
6. In maatschappelijke opvang (welke instelling): .....
7. Dakloos met briefadres
8. Dakloos zonder briefadres
9. Anders, te weten.....

OM

e. Als betrokken aansluitend op detentie niet over onderdak kan beschikken, wat is dan daarvan de reden?

1. Wilde zelf niet meewerken
2. Strafduur te kort om iets te regelen
3. Geen medewerking gemeente
4. Geen medewerking politie
5. Anders, te weten: .....

SM/ OM

Welke acties kunnen er worden ondernomen zodat betrokkene over huisvesting/onderdak beschikt direct aansluitend op detentie?

Actie gedetineerde: .....

Actie MMD-er: .....

Actie gemeente: .....

Acties anderen, te weten: .....

(5)

ZORG

SM/ OM

a. Was er voor detentie contact met een zorginstelling?

1. Nee

2. Ja

(a) -> Wat was de aard van de zorg?

1. Psychiatrische zorg, bij instelling: .....
te ..... contactpersoon/tel.nr. ....

2. Verslavingszorg, bij instelling: .....
te ..... contactpersoon/tel.nr. ....

3. Medische zorg, bij instelling of arts: .....
te ..... contactpersoon/tel.nr. ....

4. Bij meerder instellingen, te weten: .....

SM/ OM

(b) -> Zijn er bijzonder afspraken in het kader van een zorgtraject?

1. Ja, te weten: .....

2. Nee

OM

(c)--> Is dit zorgcontact gecontinueerd tijdens detentie?

1. Ja

2. Nee

3. Onbekend

SM/ OM

b. Is er een zorgvraag tijdens de detentie?

1. Ja, te weten .....

2. Nee

3. Onbekend

SM/ OM

c. Doorverwijzing naar het Psycho Medisch Overleg (PMO)?

1. Ja

2. Nee

SM/ OM

d. Zijn er afspraken gemaakt met een zorginstelling over zorgcontact na de detentie?

1. Nee
2. Ja, te weten met
  1. Psychiatrische zorg , bij instelling: .....
te ..... contactpersoon/tel.nr. ....
  2. Verslavingszorg , bij instelling: .....
te ..... contactpersoon/tel.nr. ....
  3. Medische zorg, bij instelling of arts: .....
te ..... contactpersoon/tel.nr. ....
  4. Bij meerder instellingen, te weten: .....

OM

e. Is er tijdens detentie een (voorlopig) zorgplan opgesteld?

1. Nee
2. Ja, - > Is dit overgedragen naar een zorginstelling?
  1. Nee
  2. Ja

SM/ OM

f. Had betrokkene voor detentie een huisarts?

1. Ja
2. Nee

OM

g. Heeft betrokkene na detentie een huisarts?

1. Ja
2. Nee

SM/ OM

h. Had betrokkene voor detentie een zorgverzekering?

1. Ja, bij .....
2. Nee

SM/ OM

i. Is de zorgverzekering tijdens de detentieperiode opgeschort?

1. Ja
2. Nee

OM

j. Is de zorgverzekering opnieuw geactiveerd direct aansluitend op de detentieperiode?

1. Ja, bij .....
2. Nee

Moeten er op het gebied van zorg acties worden ondernomen?

Actie gedetineerde: .....

Actie MMD-er: .....

Actie gemeente: .....

Acties anderen, te weten: .....

(6)

RECLASSERINGSCONTACT

SM/ OM

- a. Is er contact met een reclasseringsinstelling?
(Check evt. bij het arrondissementssecretariaat reclassering
(AS)/cliëntvolgsysteem 3RO)
1. Ja, instelling en contactpersoon: .....
  2. Nee
  3. Onbekend

SM/ OM

- b. Heeft de gedetineerde Vroeghulpbezoek gehad?
1. Ja, instelling en contactpersoon.....
  2. Nee
  3. Onbekend

SM/ OM

- c. Zijn bijzondere afspraken n.a.v. een Vroeghulpbezoek?
1. Ja, te weten: .....
  2. Nee
  3. Onbekend

SM/ OM

- d. Is er een (aanvraag)voorlichtingsrapportage ?
1. Ja
  2. Nee
  3. Onbekend

OM

- e. Zijn er afspraken met de reclassering t.a.v. begeleiding na de detentie?
(Check evt. bij het arrondissementssecretariaat reclassering
(AS)/cliëntvolgsysteem 3RO)
1. Ja, - > - instelling en contactpersoon: .....
- welke afspraken zijn gemaakt: .....
  2. Nee
  3. Onbekend

OM

- f. Is er sprake van een justitieel kader (Penitentiaal Programmana, extramurale fase
ISD, schorsing met bijzondere voorwaarden, voorwaardelijk vonnis met
bijzondere voorwaarden) na afloop van de detentie?
1. Ja, te weten: .....
  2. Nee
  3. Onbekend

OM

- g. Heeft betrokkene tijdens detentie programma-activiteiten gericht op reïntegratie
afgerond?
1. Ja, weten: .....
  2. Nee
  3. Onbekend

SM/ OM

(7)

OVERIGE BIJZONDERHEDEN

Bijzonderheden:

Medewerker Maatschappelijke Dienstverlening

Naam: .....

Penitentiare Inrichting: .....

Locatie: .....

Telefoonnummer:

E-mail adres

Datum

Bijlage 3 Achtergrondkenmerken ex-gedetineerden Amsterdam, Eindhoven en Rotterdam

Om de kenmerken van gedetineerden uit Eindhoven, Amsterdam en Rotterdam te vergelijken met de kenmerken van de totale groep, zijn t-toetsen uitgevoerd voor de kenmerken geslacht, het worden beschouwd als veelpleger en het worden gerekend tot de MO-groep. Of de gedetineerden uit de drie gemeenten significant afwijken van de totale groep op de overige kenmerken (i.e. leeftijd, geboorteland, burgerlijke staat, detentieduur en aantal eerdere detenties) is getoetst door het uitvoeren van chi-kwadraat toetsen.

Tabel B1 Achtergrondkenmerken van ex-gedetineerden per gemeente

	Totaal	Eindhoven	Amsterdam		Rotterdam
			GGD	DWI	
<i>Geslacht</i>					
Man	91,5	88,1	83,6*	88,3*	91,7
Vrouw	8,5	11,9	16,4*	11,7*	8,3
N	15.356	261	529	1.509	434
<i>Leeftijd</i>					
18 en 19	4,8	4,2	0,2*	4,1*	4,1
20 t/m 24	18,2	16,9	2,8*	14,7*	18,9
25 t/m 29	15,6	15,7	7,4*	14,2*	15,7
30 t/m 34	13,6	11,9	9,6*	10,5*	13,1
35 t/m 39	14,9	18,8	14,2*	13,3*	16,8
40 t/m 44	12,8	14,6	19,5*	14,2*	12,2
45 t/m 49	9,6	9,6	20,8*	13,5*	9,2
50 t/m 59	8,4	8,0	23,1*	13,5*	8,1
60 en ouder	1,9	0,4	2,5*	2,0	1,8
N	15.356	261	529	1.509	434
<i>Geboorteland</i>					
Nederland	63,2	73,2*	40,2*	45,6*	49,5*
Turkije	2,3	2,3	0,8*	2,1*	1,8*
Marokko	5,1	0,8*	6,8*	8,0*	9,0*
Suriname	7,6	4,2*	30,1*	24,7*	14,7*
Nederlandse Antillen en Aruba	7,8	8,4	7,2*	7,6*	12,7*
Overig westers	6,4	4,6*	6,6	3,4*	2,5*
Overig niet-westers	7,5	6,5*	8,3*	8,6*	9,7*
N	15.290	261	528	1.505	434
<i>Burgerlijke staat</i>					
Gehuwd	8,0	9,4	0,9*	5,4*	5,0*
Geen geregistreerd partner	88,7	87,0	98,1*	92,6*	93,5*
Geregistreerd partnerschap	3,3	3,6	0,9*	2,1*	1,5*
N	8.501	192	211	726	398
<i>Detentieduur</i>					
Tot 10 dagen	19,9	13,0*	37,8*	26,2*	4,8*
10 dagen tot 2 weken	5,8	3,1*	4,5*	4,8*	2,5*
2 weken tot 1 maand	20,4	18,4*	20,2	19,3*	16,4*
1 tot 3 maanden	23,0	27,2*	18,3*	19,7*	31,6*
3 tot 6 maanden	13,8	16,9*	8,1*	13,5*	24,7*
6 maanden tot 1 jaar	9,7	14,2*	4,3*	9,1*	12,2*
Meer dan 1 jaar	7,5	7,3	6,6*	7,4*	7,8
N	15.205	261	529	1.509	434
<i>Aantal eerdere detenties (vanaf 1996)</i>					
Geen eerdere detenties	35,6	31,0*	5,5*	23,8*	28,2*
1 Eerdere detentie	17,0	12,9*	5,7*	14,3*	12,5*
2 Eerdere detenties	10,6	7,1*	6,5*	10,8*	11,8*
3-5 Eerdere detenties	16,8	22,0*	17,4*	18,2*	18,1*
6-10 Eerdere detenties	11,6	17,3*	26,4*	15,7*	17,6*
11-20 Eerdere detenties	7,1	9,8*	26,2*	12,6*	9,4*
Meer dan 20 eerdere detenties	1,3	0,0*	12,2*	4,6*	2,4*
N	15.059	255	523	1.484	425
<i>Veelpleger</i>					
Ja	15,0	12,2	34,7*	15,7	25,6*
Nee	85,0	87,8	65,3*	84,3	74,4*
N	8.451	196	190	695	371
<i>MO-groep</i>					
Ja	16,9	24,0*	55,6*	21,6*	30,4*
Nee	83,1	76,0*	44,4*	78,4*	69,6*
N	7.577	183	160	598	372

* Cijfers verschillen significant van de totale groep (p<0,05).

Bijlage 4 Samenhang achtergrondkenmerken met problematiek en verandering op de leefgebieden

Om te bepalen welke kenmerken samenhangen met problemen op en veranderingen in de vijf leefgebieden maken we gebruik van logistische regressieanalyse. In een eerste stap zijn bivariate analyses uitgevoerd om te bepalen welke kenmerken met welk probleem of met welke verandering significant samenhangen. Daarna wordt de samenhang van de kenmerken die een significant verband vertonen tegelijkertijd geanalyseerd in multivariate analyses. De kenmerken die in deze analyses niet significant zijn, worden uit het model gehaald en met de overgebleven kenmerken wordt de analyse opnieuw uitgevoerd. De resultaten van deze laatste stap staan weergegeven in onderstaande tabellen.

Tabel B2 Samenhang achtergrondkenmerken met problematiek voor detentie

	Identiteits- bewijs	Inkomen	Huisvesting	Schulden	Zorg
Geslacht				-0,268*	-0,794**
Leeftijd		-0,032**		0,011**	0,028**
Geboorteland					
Nederland (ref.)					
Turkije	-0,549	-0,009		0,065	-0,448*
Marokko	-0,596**	0,328*		0,092	-0,070
Suriname	-0,333*	0,127		0,036	-0,561**
Nederlandse Antillen en Aruba	-0,395*	0,118**		0,244*	-0,784**
Overig Westers	-0,024	0,157*		-0,485**	-0,544**
Overig niet-Westers	-0,236	0,126		0,121	-0,339*
Burgerlijke staat					
Gehuwd (ref.)					
Geen geregistreerd partner	0,392*	0,516**	1,265**	0,537**	0,282*
Geregistreerd partner	-0,008	0,088	-0,936	0,071	-0,030
Detentieduur				0,070**	
Aantal eerdere detentie	0,052**		0,050**	0,037**	0,051**
MO-groep	0,579**	0,551**	2,189*	0,692**	0,983**
Veelpleger				0,228*	0,708**
Nagelkerke pseudo R ²	0,047	0,046	0,264	0,058	0,179

* p<0,05; ** p<0,01

Tabel B3 Samenhang achtergrondkenmerken met problematiek na detentie

	Identiteitsbewijs	Inkomen	Huisvesting
Geslacht			0,797**
Leeftijd		-0,021**	
Geboorteland			
Nederland (ref.)			
Turkije	-1,358**	0,183	
Marokko	-0,467*	0,690**	
Suriname	-0,467*	0,495**	
Nederlandse Antillen en Aruba	-0,517*	0,422**	
Overig Westers	-0,071	0,601**	
Overig niet-Westers	-0,660**	0,279*	
Burgerlijke staat			
Gehuwd (ref.)			
Geen geregistreerd partner		0,229	0,887**
Geregistreerd partner		-0,470*	0,001
Detentieduur		0,188**	
Aantal eerdere detentie	0,056**	0,024**	0,022*
MO-groep	0,665**	0,451**	1,809**
Veelpleger			
Dagen tot screening			
Actie gedetineerde	0,954**		-0,282**
Actie MMD'er	0,679**		
Actie gemeente	1,293**	0,459**	
Actie anderen			
Nagelkerke pseudo R ²	0,128	0,078	0,165

* p<0,05; ** p<0,01

Tabel B4 Samenhang achtergrondkenmerken met het verliezen van identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting

	Identiteitsbewijs	Inkomen	Huisvesting
Geslacht			0,963*
Leeftijd		-0,018**	
Geboorteland			
Nederland (ref.)			
Turkije		0,343	
Marokko		0,789**	
Suriname		0,501*	
Nederlandse Antillen en Aruba		0,448**	
Overig Westers		0,660**	
Overig niet-Westers		0,262	
Burgerlijke staat			
Gehuwd (ref.)			
Geen geregistreerd partner			0,662*
Geregistreerd partner			0,058
Detentieduur		0,275**	0,178**
Aantal eerdere detentie		0,025**	
MO-groep		0,451**	1,365**
Veelpleger			
Dagen tot screening	0,001**		
Actie gedetineerde			
Actie MMD'er			
Actie gemeente		0,519**	0,518**
Actie anderen			
Nagelkerke pseudo R ²	0,008	0,085	0,078

**p<0,01; *p<0,05

Tabel B5 Samenhang achtergrondkenmerken met het verkrijgen van identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting

	Identiteitsbewijs	Inkomen	Huisvesting
Geslacht			
Leeftijd			
Geboorteland			
Nederland (ref.)			
Turkije			
Marokko			
Suriname			
Nederlandse Antillen en Aruba			
Overig Westers			
Overig niet-Westers			
Burgerlijke staat			
Gehuwd (ref.)			
Geen geregistreerd partner		0,331	
Geregistreerd partner		1,608**	
Detentieduur	0,330**	0,195**	0,425**
Aantal eerdere detentie			
MO-groep			-0,545**
Veelpleger			
Dagen tot screening			
Actie gedetineerde			0,435**
Actie MMD'er			
Actie gemeente			
Actie anderen	1,171**		
Nagelkerke pseudo R ²	0,031	0,032	0,126

**p<0,01; *p<0,05